

**KALABALIK SINIFLARDA KAYNAŖTIRMA
ÖĞRENCİSİ OLAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
SINIF YÖNETİMİNDE KARŖILAŖTIKLARI
GÜÇLÜKLERİN İNCELENMESİ**

Betül VELİOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Temel EĞitim Ana Bilim Dalı

2024

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**KALABALIK SINIFLARDA KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİ OLAN SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI
GÜÇLÜKLERİN İNCELENMESİ**

(An Investigation of the Difficulties Encountered in Classroom Management by Classroom
Teachers Who Are Inclusive Students in Crowded Classrooms)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül VELİOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN

Erzurum
Ağustos, 2024

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Betül VELİOĞLU tarafından hazırlanan “Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi” başlıklı çalışması 22 / 08 / 2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Yağmur KOÇ BAŞARAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Danışman: Doç. Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN

Atatürk Üniversitesi

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Yavuz Sökmen

Atatürk Üniversitesi

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 2024

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 2024

Aslı ıslak imzalıdır

Betül VELİOĞLU

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Günümüzde her çocuğun özel olduğu ve kaynaştırma eğitimi uygulamaları büyük önem kazanmaya başlamıştır. Fakat kaynaştırma eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmenlerinin ve özel gereksinimli öğrencilerin kalabalık sınıflarda yaşadıkları sorunlar sebebiyle sağlıklı bir şekilde yürütülememektedir. Bu araştırma, kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların belirlenmesinin, görüş ve önerilerinin alınmasının, gerçekleştirilen kaynaştırma eğitimi uygulamalarının iyileştirilmesine katkı sağlayacağı inancından yola çıkarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmamın planlanmasından, uygulanmasına ve tamamlanmasına kadar her aşamasında, olumlu eleştiri ve tavsiyeleri ile beni cesaretlendiren, araştırma süresince karşılaşılan her türlü problemin aşılmasında hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen, her zaman desteğini yanımda hissettiğim, değerli danışman hocam Doç. Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN 'a en samimi duygularıyla teşekkür eder, en derin saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince akademik bilgileri ve tecrübeleriyle gelişmemde katkısı olan değerli hocalarıma, yapıcı eleştirileri ve önerileri ile tezime katkıda bulunan tez jüri üyeleri Doç. Dr. Yavuz SÖKMEN'e ve Dr. Öğr. Üyesi Yağmur KOÇ BAŞARAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmama katılmaya gönüllü olan ve görüşlerini büyük içtenlikle benimle paylaşan sınıf öğretmenlerine, anlayışlı yöneticilere ve bana yardımcı olan herkese yürekten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında yanımda olan, bana her türlü desteği sağlayan, hiçbir özveriden kaçınmayan anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Betül VELİOĞLU

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KALABALIK SINIFLARDA KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİ OLAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN İNCELENMESİ

Betül VELİOĞLU

Ağustos 2024, 121 Sayfa

Amaç: Bu çalışmanın amacı, kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan ilkökul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin karşılaştıkları güçlükleri, yaşadıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm yollarını incelemektir.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji çalışması kullanıldığı araştırmada yarı-yapılandırılmış görüşmelerle toplanan araştırma verileri içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde “Maxqda Analytics Pro 2020” nitel veri analizi programı kullanılmıştır. Araştırma 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli Arnavutköy İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkökullarda görev yapan ve kalabalık mevcutlu sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 16 sınıf öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır.

Bulgular: Sınıf öğretmenlerinin Türkiye’de kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilgili genel olarak olumsuz yönde görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri, sınıf mevcudunun kalabalık olması sebebiyle kaynaştırma öğrencileri ile ilgilenemediklerini, kaynaştırma eğitiminin yetersiz ve uygulanabilir bir uygulama olmadığını, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri yetersiz bulduklarını, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında özel gereksinimli öğrencilerin ailelerinden, görev yaptıkları okulların ve sınıfların fiziki koşullarından kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını ve bu süreçte öğretmenlerin bedenlen ve ruhen olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Sonuçlar: Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olmaması gerektiği ve okullarda tam zamanlı kaynaştırma eğitimi yerine yarı zamanlı kaynaştırma eğitime geçilmesi, ayrı eğitim ortamlarının olması, öğretmenlere kaynaştırma eğitimi ile ilgili nitelikli ve etkili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi hem öğretmenler hem de kaynaştırma öğrencileri için materyal desteğinin sağlanması sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrenci, sınıf öğretmenleri, sınıf yönetimi

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF THE DIFFICULTIES ENCOUNTERED IN CLASSROOM MANAGEMENT BY CLASSROOM TEACHERS WHO ARE INCLUSIVE STUDENTS IN CROWDED CLASSROOMS

Betül VELİOĞLU

August 2024, 121 Pages

Purpose: The purpose of this study is to examine the difficulties encountered by primary school classroom teachers with mainstreaming students in crowded classrooms regarding classroom management, the problems they experience and the solutions to these problems.

Method: In the research where phenomenology study, one of the qualitative research methods, was used, the research data collected through semi-structured interviews were analyzed with content analysis technique. The “Maxqda Analytics Pro 2020” qualitative data analysis program was used in the analysis of the data. The research was conducted with 16 classroom teachers who worked in primary schools affiliated with the Arnavutköy District National Education Directorate of Istanbul Province in the 2023-2024 academic year and who had inclusion students in their crowded classes and who volunteered to participate in the research.

Findings: It has been determined that classroom teachers have a generally negative view on inclusive education practices in Turkey. Class teachers stated that they cannot deal with inclusive students due to crowded classes, that inclusive education is inadequate and not an applicable practice, that they find pre-service and in-service training inadequate, that they experience problems in inclusive education practices due to the families of students with special needs, the physical conditions of the schools and classes where they work, and that teachers are negatively affected physically and mentally in this process.

Conclusions: It was concluded that there should not be mainstream students in crowded classes, that schools should switch to part-time mainstream education instead of full-time mainstream education, that separate educational environments should be provided, that qualified and effective pre-service and in-service training should be organized for teachers on mainstream education, and that material support should be provided for both teachers and mainstream students.

Keywords: inclusive education, student with special needs, class teachers, classroom management

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	10
Giriş	10
Araştırmanın Amacı	13
Araştırmanın Önemi.....	14
Araştırmanın Sınırlılıkları	15
Araştırmanın Sayıltıları.....	15
İlgili Tanımlar	15
Kaynaştırma Eğitimi:	15
Özel Eğitim:	15
Özel Gereksinimli Birey:	15
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP):	15
Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM):.....	15
Kalabalık Sınıf:	15
İKİNCİ BÖLÜM	17
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	17
Özel Eğitim	17
Özel Eğitimin Amaçları	17
Özel Eğitimin Temel İlkeleri	18
Özel Gereksinimli Çocukların Özellikleri	18
Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler	18

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler	19
Görme Engelli Bireyler	19
Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Bireyler	19
Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler	20
Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler	20
Süregelen Hastalığı Olan Bireyler	20
Otizmlili Bireyler	21
Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Çocuklar	21
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar	21
Kaynaştırma	22
Kaynaştırma Eğitiminin Yararları	23
Özel Gereksinimli Öğrencilere Yararı	23
Normal Öğrencilere Yararı	24
Ailelere Yararı	24
Öğretmenlere Yararı	25
Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Temel İlkeleri	25
Kaynaştırma Eğitimi Uygulanma Şekli ve Modelleri	26
Tam Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi	26
Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi	27
Tersine Kaynaştırma Eğitimi	27
Kaynaştırma Öğrencilerinin Başarısının Değerlendirilmesi	27
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)	28
Destek Eğitim Hizmetleri	29
Kaynak Oda Eğitimi	29
Özel Eğitim Danışmanlığı	30
Sınıf İçi Yardım	30
Sınıf Yönetimi	31
Sınıf Yönetimi Boyutları	32
Sınıfın Ortamının Düzeni	32
Zaman Yönetimi	33
Davranış Düzenlenmeleri	33
Plan-Program Etkinliklerinin Yönetimi	33
Sınıfta İlişki ve İletişimin Düzenlenmesi	34
Sınıf Yönetiminde Sınıf Dışı Değişkenler	34
Yakın Çevre	34

Aile.....	35
Okul.....	35
Sınıfta Disiplin	35
Sınıf Kuralları.....	36
İstenmeyen Davranışların Önlenmesi	36
Kısa Dönemli Amaçlar.....	36
Uzun Dönemli Amaçlar	37
Baş Çıkma Yöntem ve Teknikleri	37
Türkiye’de Özel Eğitim Gerektiren Öğrencilerin Okullaşma Durumu.....	37
Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Yurt Dışında ve Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar ...	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	44
Yöntem	44
Araştırma Yöntemi.....	44
Araştırmanın Çalışma Grubu	45
Veri Toplama Araçları	45
Veri Toplama Süreci	46
Verilerin Analizi.....	47
Geçerlik ve Güvenirlik.....	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	50
Bulgular ve Yorum	50
Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	50
Demografik Özelliklere Göre Dağılım.....	50
Öğretmenlerin Sınıf Özelliklerine Göre Dağılımı.....	51
Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye’deki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri.....	52
Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Eğitim Durumu	52
Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenciler İçin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları ile İlgili Görüşleri.....	54
Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	57
Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Sınıf Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar	57
Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Sınıf Kuralları Açısından Yarattığı Zorluklar	58
Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Zaman Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar	64

Sınıf Öğretmenlerinin Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının İhtiyaç Duyulan Desteğin Yeterliliği Açısından Karşılaştığı Zorluklar.....	66
İkinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	71
Sınıf Öğretmenlerinin Kalabalık Sınıfında Fiziksel Mekânın Yönetimi Açısından Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri	71
Sınıf Kurallarının Uygulanmasında Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Neden Olabileceği Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri.....	72
Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Davranış Yönetimi Açısından Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri	73
Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Zaman Yönetiminde Karşılaştıkları Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri	80
Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Plan- Program Yönetimi Boyutunda Karşılaşılan Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri	81
Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerin İlk Kez Kaynaştırma Öğrencisi Okutacak Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetimi Hakkında Tavsiyeleri.....	82
Kalabalık Sınıfında Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Tavsiyeleri.....	85
Materyal Desteğinin Sağlanması.....	86
Sınıf Mevcutlarının Azaltılması.....	87
Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi	88
Ailelere Eğitim Verilmesi	89
Nitelikli ve Etkili Hizmet İçi Eğitim.....	90
Destek Eğitim Odası	91
Diğer.....	91
BEŞİNCİ BÖLÜM	95
Sonuç ve Öneriler	95
Tartışma ve Sonuç.....	95
Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye’deki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri.....	95
Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	95
İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	99
Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerin İlk Kez Kaynaştırma Öğrencisi Okutacak Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetimi Hakkında Tavsiyeleri.....	100

Kalabalık Sınıfında Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Tavsiyeleri.....	100
Öneriler	101
Uygulamacılara Yönelik Öneriler	102
İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	103
KAYNAKÇA	104
EKLER	110
.....	114
ÖZ GEÇMİŞ.....	115

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	50
Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Özelliklerine Göre Dağılımı	51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı Tüm Eğitim Kademesi Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Eğitimi Okul, Sınıf ve Öğrenci Sayıları	38
Şekil 2. Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Eğitim Durumu	53
Şekil 3. Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Yeterliliği Hakkında Görüşleri.....	53
Şekil 4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenciler İçin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları İle İlgili Görüşleri.....	54
Şekil 5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Özel Eğitim Merkezlerinden Destek Alma Durumu	56
Şekil 6. Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Sınıf Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar	57
Şekil 7. Sınıf Öğretmenlerinin Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının İhtiyaç Duyulan Desteğin Yeterliliği Açısından Karşılaştığı Zorluklar	67
Şekil 8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Davranış Yönetimi Açısından Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri	73
Şekil 9. Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerin İlk Kez Kaynaştırma Öğrencisi Okutacak Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetimi Hakkında Tavsiyeleri.....	83
Şekil 10. Kalabalık Sınıfta Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Tavsiyeleri	85
Şekil 11. Kalabalık Sınıfta Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Diğer Tavsiyeleri	92

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
DEHB	: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İnsan sosyal varlık olup toplumsal çevre ile sürekli etkileşim hâlinindedir. Bu etkileşim içgüdüsel ve öğrenilmiş davranışlarla gerçekleşmektedir. Öğrenilmiş davranışlar çoğunlukla eğitim süreciyle kazanılmaktadır (Kuzgun, 2000). Eğitim, günlük hayatta çok sık kullanılan, insanın fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden gelişmesini sağlayan kavramlardan biridir. Bu nedenle eğitim, insanın en temel haklarından biridir. Eğitim hakkı; kişilerin günlük yaşam için gerekli bilgi ve becerileri edinme, meslek sahibi olma, haklarını bilip toplumsal yönetime katılabilme gibi hak ve özgürlükleri kullanabilme fırsatı sağlar. 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde; “Kimse, eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanun ile tespit edilir ve düzenlenmektedir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, modern bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin koruması ve kontrolü altında yapılmaktadır.” ifadesine yer verilmiştir. Bu nedenle farklı özelliklere sahip olsa bile her bireyin eğitim alma hakkı vardır.

Eğitim sistemi içerisinde herhangi bir desteğe ihtiyaç duymadan öğrenim hayatına devam edebilen öğrenciler olduğu gibi; farklı özelliklerinden dolayı desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler de vardır (Özkardeş Güngörmüş, 2013). Tüm çocuklar fiziksel özellikleri ve öğrenme yetenekleri yönünden birbirinden farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar “özel gereksinimi olan çocuklar” olarak adlandırılır (Eripek, 2007). Özel gereksinimli bu bireyler doğuştan ya da doğum sonrası etkenlere bağlı olarak bedensel özellikleri veya zihinsel yeterlilikleri bakımından normal gelişim gösteren bireylerden farklılık gösterir. Özel gereksinimli bireyler yetersizlik alanlarına göre; zihinsel engelli bireyler, otizimli bireyler, bedensel engelli bireyler, görme engelli bireyler, işitme engelli bireyler, özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, üstün zekâlı ve üstün yetenekli bireyler, öğrenme güçlüğü olan bireyler, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozuklukları olan bireyler şeklinde kategorilere ayrılırlar.

Günümüzde özel gereksinimli bireylerin sayısı giderek artmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin de normal öğrenciler gibi eğitimden yararlanma hakkı vardır. Bireylerin, normal akranlarıyla da aynı eğitim ortamının bulunmaya, duygu ve düşüncelerini paylaşmaya diğer öğrencilerden daha fazla ihtiyaçları vardır (Gök, 2013). Özel gereksinimli bireylerin gereksinimleri ve özellikleri farklı olduğundan eğitim sistemi içinde onlar için ayrı bir program hazırlanması gerekmektedir. İşte bu yüzden eğitimde fırsat eşitliği kavramı en çok da

özel gereksinimli çocuklar için önem taşımaktadır. Özel gereksinimli bireyler hastaneden aldıkları sağlık raporu ve Rehberlik ve Araştırma Merkezindeki (RAM) uzmanların koyduğu tanıya göre ya özel eğitim kurumlarında ya da Millî Eğitim Bakanlığına (MEB)bağlı normal okullarda eğitim alırlar. Yaygın eğitim kurumlarında da normal bireylerin bulunduğu sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olarak eğitim almaktadırlar. Kaynaştırma, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, normal olan akranlarıyla birlikte aynı ortamda bir arada eğitim olanaklarından yararlanmalarını sağlayan kapsayıcı bir uygulamadır (Deliveli, 2021). Başka bir ifadeyle özel gereksinimli öğrenciler için normal sınıf ortamında gerekli önlemler alarak, sınıfta eşit eğitim almalarını sağlayıp, yaşlılarıyla oynayarak sosyalleşip onların sosyal kabulünü sağlamak ve özel gereksinimli bireyleri topluma kazandırmak amacıyla yapılan uygulamaya kaynaştırma eğitimi denir (Lewis & Doorlag, 2000).

Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitimi ile ilgili Özel Eğitim Yönetmeliğinin 22. maddesinde şu ifadeler yer verilmiştir.

1- Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda her tür ve kademedeki eğitimlerini kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdürebilirler.

2- Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürebilirler.

3- Okul öncesi eğitim, ilköğretim ya da mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı özel eğitim okullarında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim verilebilir.

4- Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullarda Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) geliştirme biriminin oluşturulması zorunludur.

5- Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu ile Ödül ve Disiplin Kurulu'nda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerle ilgili alınacak kararlarda BEP geliştirme birimiyle iş birliği yapılır.

Ayrıca bu yönetmeliğin 23. maddesinde de Tam Zamanlı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitimin uygulama süreçleri şu şekilde sıralanmıştır;

a) Öğrenciler, kayıtlı bulundukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır.

b) Ortaöğretimi tamamlayan öğrencilere akranlarına verilen diploma düzenlenir.

c) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için uygun ortam düzenlemeleri yapılır ve destek eğitim odası açılır.

ç) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulaması yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan bireyler gelişim özellikleri de dikkate alınarak sınıflara eşit sayıda ve her bir şubede iki öğrenciyi geçmeyecek şekilde yerleştirilir. Ancak bu sayı birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda ihtiyaç doğrultusunda artırılabilir.

d) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan özel eğitim okullarında sınıf mevcutları beşi özel eğitim ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla on dört; diğer kademelerde on beş öğrenci olacak şekilde oluşturulur.

Son zamanlarda birçok ülkede kaynaştırma eğitimi uygulamalarına verilen önemin artmasıyla birlikte normal eğitim veren sınıflar da gittikçe daha karmaşık yapıları sınıflar olmakta; sınıf öğretmenleri özel gereksinime ihtiyaç duyan çocuklarla daha fazla karşılaşmak durumunda kalmaktadırlar. Bu nedenle sınıf öğretmenleri sınıfında bulunan her çocuğun gereksinimlerini ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek, sınıf ortamında her çocuğun en üst düzeyde öğrendiği, her çocuğun sosyal kabul gördüğü, aidiyetlik duygusunu hissetmesini sağlamak için sınıf ortamında, eğitim öğretim sisteminde ve sınıf yönetiminde daha fazla çaba sarf etmesi gerekmektedir (Sucuoğlu vd., 2004).

Sınıf yönetimi, etkili bir öğrenme için uygun ortam koşullarının sağlanması ve devamlılığın sürdürülmesidir. Öğretmen ve öğrencilerin için sorun teşkil eden çalışma engellerinin ortadan kaldırılması, eğitim öğretim zamanının uygun ve yeterli kullanılması, öğrencilerin derse karşı ilgisini canlı tutabilmek, öğrencilerin etkinliklere gönüllü ve istekli katılımının sağlanması yani kısaca sınıftaki var olan eğitim kaynaklarının, öğrencilerin ve zamanın yönetilmesi denilebilir (Erdoğan, 2002). Etkili bir öğrenim ve öğretim olması için öğretmenin farklı öğretim yöntem tekniklerini kullanması, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini dikkate alması ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini iyi kullanması gerekmektedir. Bu üç ana başlık etkili eğitim öğretim ortamı için vazgeçilmez ve birbirini tamamlayan bir zinciri oluşturmaktadır. Bu zincirin en önemli halkası olan sınıf yönetimi etkili öğrenme ve öğretme ortamı sağlayarak başarıyı getirir. Yapılan araştırmalar da sınıf yönetimi ile başarı arasında doğru orantı olduğunu göstermektedir. Sınıf yönetiminde sınıf bir orkestraya öğretmen ise orkestra şefine benzetilebilir. Burada sınıf öğretmenin sınıfa hâkimiyeti, öğretimi planlaması, etkili stratejileri kullanması, öğrencilerin davranışlarını gözlemlemesi, ortaya çıkabilecek problemleri önceden fark etmesi gerekmektedir. Sınıf yönetimi eğitim öğretimde bu kadar önem arz eden ve yönetimi güçlük isteyen bir faaliyettir. Kalabalık

sınıflarda sınıf yönetimi oldukça güç iken sınıfta öğretmenin bireysel ilgilenmesi gereken özel gereksinimli öğrenci olması durumunda öğretmenin işi daha da zorlaşmaktadır. Sınıf yönetimi, kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenler için sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmayanlara göre hem daha zor hem de daha fazla iş yükü getirmektedir. Bu durumda beraberinde birçok sorunu getirmektedir.

MEB Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinin 6. maddesi incelendiğinde; ilkokullarda bir sınıf mevcudunun en az on öğrenci en çok ise otuz öğrenci ile sınırlandırıldığı bilinmektedir. Fakat günümüzde bazı ilkokullardaki sınıfların mevcuduna bakıldığında kırk beş elliye kadar çıkan sınıf mevcutlarının olduğu gözlenmektedir. Ayrıca kaynaştırma öğrencileri için de Özel Eğitim Yönetmeliğinde özel gereksinimli öğrencilerin gereksinim durumları göze alınarak her sınıfa eşit sayıda ve her bir sınıfta iki öğrenciyi geçmeyecek şekilde yerleştirilmesi yönünde hüküm verilmiştir. Fakat bu hüküm bazı okullarda dikkate alınmadan sınıflar düzenlenmekte veya öğrencinin yetersizlik durumu anaokulunda fark edilmeyip sonraki yıllarda fark edilip rapor alınmakta bu durumda da bir sınıfta birden fazla kaynaştırma öğrencisi olmasına sebep olmaktadır. Kaynaştırma eğitimi uygulaması bu nedenle zor ve emek isteyen bir uygulama iken birde bu uygulamanın kalabalık ve kaynaştırma öğrencisi birden fazla olan sınıflarda uygulanması hem öğretmen hem de öğrenci için daha güç olacaktır. Bu nedenle bu çalışmada kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlüklerle değinilmiş ve sınıf öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, İstanbul ili Arnavutköy ilçesindeki resmî ilköğretim okullarında görev yapan kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin karşılaştıkları güçlükleri, yaşadıkları sorunları bu sorunlara yönelik çözüm yollarını incelemektir. Bu çalışmada “kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükler nelerdir?” problem cümlesi incelenmiştir. Bu amaç kapsamında sınıf mevcudu kalabalık olan ve kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükler incelenip, bu güçlüklerle başa çıkma yöntemleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

a) Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

b) Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklerle başa çıkmada kullandıkları yöntemler nelerdir?

c) Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi okutmuş sınıf öğretmenlerinin ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine sınıf yönetimi hakkında tavsiyeleri nelerdir?

d) Kalabalık sınıflarda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarını iyileştirmek ve geliştirmek için tavsiyeleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Son yıllarda özel gereksinimli bireylere karşı farkındalığın giderek artması ve normal akranları ile birlikte eğitim almalarını sağlayan kaynaştırma eğitimi uygulamalarının önemi daha da artmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin hem sosyal kabulünün hem de sosyalleşme açısından iletişiminin sağlanması için kaynaştırma eğitimi uygulamalarına özen gösterilmelidir. Bu özeni sağlayacak olan kişiler de sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenleri özel gereksinimli bireylerin yol göstericisi olup akademik, sosyal-duygusal ilişkilerini yönlendirmektedir. Bu durumda sınıf öğretmenlerine ayrıca bir sorumluluk yüklenmektedir. Kalabalık sınıflarında normal öğrencilerin sorumlulukları üzerine bir de özel gereksinimli öğrencilerin sorumlulukları da eklenince sınıf öğretmenlerinin iş yükü artmaktadır. Öğretmenlere yüklenen bu iş yükü ağır gelmeye başlayınca sınıf içerisindeki sorumluluklar, istenilen hedef ve kazanımlarda aksamalara sebep olmaktadır.

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencisi ile daha fazla vakit geçirmesi ve öğrenciyi daha iyi tanınması sebebiyle kaynaştırma eğitiminde sınıf öğretmenlerinin rolü çok önemli olduğu için kaynaştırma eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesinde öğretmenlerin görüşleri ve deneyimleri oldukça önem arz etmektedir. Alan yazın incelendiğinde kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar birkaç il ve ilçe ile sınırlı kalmış, sınıf mevcutları dikkate alınmamış ayrıca sınıf öğretmenlerinin yanı sıra okul öncesi ve branş öğretmenlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenleri öğrencileri ile daha fazla zaman geçirdiği için öğrencilerini daha yakından tanınması sebebiyle kaynaştırma eğitimi kapsamında özel gereksinimli bireylerle en çok vakit geçiren kişi olması, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların, öğretmenlerin görüş ve önerilerinin üzerinde daha çok durulması gerektiğini göstermektedir. Bu araştırma kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklerle ilişkin çözüm önerileri sunmak için öğretmenlerin görüşleri alınarak kaynaştırma

eđitimi uygulamalarının iyileřtirilebilmesi ve geliřtirilebilmesine katkıda bulunması açısından önemli olduđu dűřünűlmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, zaman açısından 2023-2024 eğitim-űđretim yılı ile sınırlıdır.
2. Katılımcı açısından İstanbul ili, Arnavutkűy ilçesinde bulunan ilkokullarda görűřme yapılan sınıf űđretmenlerinden elde edilen verilerle sınırlıdır.

Araştırmanın Sayılıları

1. Arařtırmada katılımcı űđretmenlerin kendileriyle yapılan görűřmelerde sorulara dođru ve objektif bir biçimde cevap verdikleri varsayılmaktadır.

İlgili Tanımlar

Kaynařtırma Eđitimi: Özel eđitime ihtiyacı olan bireylerin eđitimlerini, destek eđitim hizmetlerinden de yararlanarak normal bireylerle birlikte resmű ve özel; okul öncesi, ilköđretim, orta űđretim ve yaygın eđitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eđitim uygulamalarıdır (MEB, 2009).

Özel Eđitim: Özel gereksinime ihtiyacı olan bireylere verilen, özel eđitim alanında eđitim almıř, uzman personel ile güncellenmiř ve geliřtirilmiř müfredatlar yoluyla, űđrencilerin yetersizlik türűne göre düzenlenmiř fiziki ortam, uygun yöntem, teknik ve araç-gereçlerle verilen eđitim biçimine özel eđitim denir (Sak vd., 2020).

Özel Gereksinimli Birey: Bireysel farklılıđı ve geliřimsel özellikleri açısından akranlarına göre beklenen düzeyde olmayan veya beklenen düzeyin üstűnde olan, yetersizliđinden űtürű bireysel ve özel eđitime ihtiyaç duyan bireylerdir (Özel Eđitim Hizmetleri Yűnetmeliđi, 2010).

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP): Özel gereksinimli bireylerin gelişimsel özellikleri, akademik performansları ile yetersizlikleri doğrultusunda belirlenen hedefler dâhilinde hazırlanan özel gereksinimli bireye verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren programdır (MEB, 2014).

Rehberlik ve Arařtırma Merkezi (RAM): Rehberlik hizmetleri ile özel eđitim hizmetlerini planlamak ve bu hizmetlerin eřgűdűmlű olacak řekilde yürütűlmesini sađlamak üzere MEB'e bađlı olarak hizmet veren kurumdur (Deliveli, 2021).

Kalabalık Sınıf: MEB Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yűnetmeliđinin 6. maddesi incelendiđinde; ilkokullarda bir sınıf mevcudunun en az on űđrenci en çok ise otuz űđrenci ile

sınırlandırıldığı bilinmektedir. Bu esas alınarak kalabalık sınıf kavramı, genellikle otuz öğrenci rakamını aşan bir sayıyı ifade etmektedir (Şişman ve Turan, 2020).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Özel Eğitim

Özel eğitimin kavramının birçok farklı tanımı bulunmaktadır. Genel tanımı ile özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylere, alanında uzmanlaşmış kişiler tarafından düzenlenen ve uygulanan eğitimler aracılığıyla, özel gereksinimli öğrencilerin yetersizlik alanlarına göre düzenlenmiş çevre, uygun yöntem teknikler ve araç-gereçlerle sürdürülen eğitim biçimine özel eğitim denir (Sak vd., 2020). Her birey birbirinden farklı özelliklere sahip olarak dünyaya gelir. Bu yüzden her birey farklı yetenek ve yeterliliğe sahiptir. Bireylerin göstermiş olduğu farklılıklar bireyi hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilir. Özel eğitimin amacı da bireylerin farklılıklarını esas alıp onları yetersizlik durumlarına göre desteklemek ve geliştirmektir. Bireyin yeteneklerinin farkına varmasını, yeterliliklerini en üst düzeyde kullanabilmesini sağlamaktır. Özel eğitim bireyin yeterliliklerini üst düzeyde kullanabilmesini sağlamak için bu bireylere özgü hazırlanmış plan ve programlar ile bireyleri desteklemeyi amaç edinmiştir. Bir başka tanımda ise; toplumun çoğunluğundan farklı olan ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, yetenek ve becerilerini en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen, bireyde var olan yetersizliklerinin engelle dönüşmesini önleyen, bireyi kendi kendine yetebilecek seviyeye getirerek topluma kaynaşmasını sağlayan, bağımsız ve üretken bireyler olması için destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir (Ataman, 2009).

Özel Eğitimin Amaçları

Özel eğitimin genel amacı bireyi topluma ve geleceğe hazırlamaktır. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin var olan potansiyellerini ortaya çıkarmayı ve yeteneklerini geliştirmeyi hedefler. Bunun yanı sıra bireyde var olan yetersizliğin bireyin hayatında engelle dönüşmesini önleyecek çalışmaları yaparak bireyin hayatını kolaylaştırmayı hedeflemiştir. Bu nedenle özel eğitimin temel amacının özel gereksinimi olan bireylerin eğitsel gereksinimlerini karşılamak olduğu söylenebilir (Sak vd., 2020).

Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri esas alınarak; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim hususunda var olan ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, eğitim öğretim hayatına, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlar (MEB, 2018).

Özel Eğitimin Temel İlkeleri

Resmî Gazete’de 25 Ekim 2022 tarihinde yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel eğitimin temel ilkeleri şöyle ifade edilmektedir: Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilere;

a) Özel gereksinimli bireylerin, bireysel farklılıkları, gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim hizmeti sunulması,

b) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılması,

c) Özel eğitim hizmetlerine erken çocukluk döneminde başlanması,

ç) Özel eğitim hizmetlerinin özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri hem sosyal ortamından hem de fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan, toplum ile iç içe olacağı, sürekli iletişim ve etkileşimde olacağı ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanıp yürütülmesi,

d) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin, eğitsel performansları doğrultusunda amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte normal eğitim sınıfında eğitim görmelerine öncelik verilmesi,

e) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini sürdürebilmeleri için kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması,

f) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için BEP geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireylerin bireysel farklılıkları dikkate alınıp bireyselleştirilerek uygulanması,

g) Ailelerin, özel eğitim sürecinin her aşamasına aktif katılmalarının sağlanması,

ğ) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılması, esastır.

Özel Gereksinimli Çocukların Özellikleri

Özel eğitim gerektiren, diğer bir deyişle özel gereksinimli çocuklar, çoğunlukla şu şekilde gruplandırılmaktadır:

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler

Zihinsel işlevleri bakımından ortalamanın altında farklılık gösteren; kavramsal, sosyal ve uyum becerileri eksik ya da sınırlı şekilde yerine getiren özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerdir (MEB, 2010). Zihinsel yetersizliği olan çocuklar, gelişim süreci içerisinde normal

bireylere göre anlama ve algılama düzeyleri belli standartların altında kalan bireylerdir. Zihinsel yetersizliğin belirlenmesinde zekâ testleri kullanılmaktadır. Bu testler ile bireyin zekâ yetersizliği hafif, orta ve ağır düzey olarak belirlenmektedir (Kılıçoğlu, 2007). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 4. maddesi; hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukları, zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği olan özel eğitime sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyler, orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyleri zekâ düzeyleri düşük ve temel akademik, günlük yaşam becerileri sınırlı olan bireyler, ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukları zekâ düzeyleri çok düşük olan ve yetersizlikleri sebebiyle yaşam boyu yoğun özel eğitime ve desteğe ihtiyaç duyan bireyler şeklinde tanımlamıştır.

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler

İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı hem duymada hem de konuşmada güçlük çeken, iletişim konusunda güçlük çeken ve sosyal çevreye uyum sağlamakta zorlanan özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerdir (MEB, 2010). İşitme yetersizliği olan bireylerin, normal bireylerle etkileşime girmesini, işiten bir topluma bireyi hazırlayan, işiten bireylerle bir arada bulunup hem sosyal etkileşimini hem de konuşma becerilerini desteklemek için bu öğrencilere özel eğitim desteği verilmektedir (Gök, 2013).

Görme Engelli Bireyler

Görme engelli çocuklar, görme duyusunun kısmen ya da tamamen kaybindan doğan yetersizlikler, akademik ve sosyal becerileri olumsuz etkilenen bireylerdir. Görme yetersizliği olan bireyler dokunarak, duyararak veya tadına bakarak kavramları öğrenmeye, etrafını keşfetmeye çalışır. Bu bireylerin topluma uyum sağlayabilmeleri bireysel olarak toplumda yer edinip ihtiyaçlarını giderebilmesi için bireyin dokunma, duyma ve tat alma duyularına hitap edecek eğitimler verilmelidir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). Özel eğitim hizmeti verilirken bireyin bu yetersizlikleri göz önüne alınıp normal bireylerle bir araya getirilip toplum ile kaynaşması sağlanmalıdır.

Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Bireyler

Dili kullanma, konuşmayı edinme ve iletişimdeki yaşanan sorunlar nedeniyle özel eğitime ve desteğe ihtiyaç duyan bireylerdir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). Dil ve konuşma güçlüğü olan bireyler normal eğitim sınıflarında sıklıkla karşılaşmaktadır. Bu öğrencilerin yetersizlikleri sınıf öğretmenleri tarafından fark edilip rehberlik servisi ile gerekli işlemler başlatılır (Karasu, 2010). Dil ve konuşma güçlüğü olan bireylerde, konuşurken bazı sesleri atlama ya da düşürme, kelime içindeki bir sesin yerine başka bir ses kullanma, yeterli

iletişime geçmeme ve kelime dağarcıklarının yetersiz olması, konuşma, sesin tonu ve anlam bakımından yaşlıtlarına göre uygun olmaması gibi durumlar gözlenmektedir. Özel eğitim desteği ile bireyin kelimeleri doğru telaffuzunu sağlamak, kelime dağarcığını geliştirmek ve sosyal çevresi ile iletişiminin güçlenmesi sağlanır (MEB, 2013).

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler

Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler, dili yazılı ya da sözlü anlayabilmek ve ifade edebilmek için gerekli olan eğitim süreçlerinde ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapma güçlüğü nedeniyle özel eğitime ve desteğe ihtiyaç duyan bireylerdir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerde hiperaktiflik, algısal devimsel yetersizlikler, eşgüdümsel problemler, dikkat dağınıklığı, odaklanmama gibi sorunlar ile karşılaşmaktadır (Özyürek, 2009). Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerin tanılanmasında ve yetersizliklerinin engele dönüşmemesi için sınıf öğretmenlerine daha fazla iş düşmektedir. Öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere komut ve yönerge verilirken daha basit ve kısa cümleler kullanılmalı, ortamdaki dikkatini dağıtacak uyarıcıları azaltmak, öğrenmeyi destekleyici öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak öğrencilerin başarılarının artması sağlanmalıdır (Sadioğlu, 2011).

Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler

Hastalıklar, kazalar veya genetik nedenlere bağlı olarak kas, iskelet, sinir sistemi ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucu meydana gelen yetersizlik durumu nedeniyle özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerdir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). Okullarda ve sınıflarda eğitim öğretim alanlarının bedensel yetersizliği olan birey için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Okul, sınıf ve okul çevresinde bedensel engelli öğrencilerin bağımsız hareket edebilecekleri engelsiz ortamlar hazırlanmalıdır. Fiziki şartlar öğrenciye göre uyarlanması hem bireyin daha hareket etmesini sağlayacak hem de ders başarısını artıracaktır. Bedensel yetersizliği olan öğrencilere en büyük desteği sınıf öğretmenleri verecektir (Sucuoğlu, 2004). Sınıf öğretmeni fiziksel etkinlik içeren beden eğitimi gibi derslerde öğrencinin katılım sağlaması için dersin içeriğini hazırlarken kaynaştırma öğrencisini göz önüne almalıdır.

Süregelen Hastalığı Olan Bireyler

Süregelen hastalığı olan çocuklar devamlı veya uzun süre devam eden bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan çocuklardır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). Süregelen hastalığı olan çocukların sınıf

öğretmenleri aile ile sürekli iletişim hâlinde olup hastalığın seyri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Acil durumların neler olduğu ve bu durumlarda neler yapılması gerektiği bilmelidir. Sınıf öğretmenleri sınıf içerisinde süregelen hastalığı olan öğrencilerin ilaç kullanıyorsa takibini, özel diyeti varsa beslenmesine veya sık tuvalete gitme durumlarına dikkat etmelidir ve bu durumlarda esneklik sağlamalıdır (Batu & Kırcaali-İftar, 2007).

Otizmli Bireyler

Otizmli bireyler; sosyal alanda diğer bireylerle etkileşim yetersizliği, sözel ve sözel olmayan iletişim eksikliği, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde tanı konulan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile beraber destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi ifade eder (MEB, 2010). Otizmli bireylerin kaynaştırma eğitimi almadan önce bir süre okul ortamına uyumu için bu konuda eğitim almaları, daha sonra kademeli artan kaynaştırma eğitimi verilmesi birey için daha verimli olacaktır. Otizmli bireyler çevresel uyarıcılara karşı aşırı duyarlılık gösterebildiği için sınıf öğretmenlerinin yaşanabilecek olumsuz durumlara karşı gereken önlemleri almalı ve aile ile sürekli iletişim hâlinde olup öğrencinin son durumundan haberi olmalıdır (Kırcaali-İftar, 2007).

Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Çocuklar

Üstün yetenekli çocuklar; zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre beklenen düzeyin üstünde yüksek düzeyde performans gösteren çocuklardır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların özel durumlarının fark edilip yeteneklerine uygun eğitim ortamları sunulmasının sağlanması gerekmektedir.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocuklar, yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtilerini en az iki ortamda ve altı ay süreyle gösteren, bu özellikleri yedi yaşından önce ortaya çıkan, özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan çocuklardır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). DEHB olan bireylerin tanınması genellikle okula başladığında yapılmaktadır. Sınıf içerisinde dikkat sürelerinin kısa olmasından kaynaklanan davranışlarındaki ataklık ve huzursuzluk bireyin akranlarından farklı olduğunu göstermektedir (Taner, 2007). DEHB tedavisinde aile ilk olarak doktora başvurmalı ve tanınması yapılmalıdır. Genellikle ilaç tedavisi yapılırsa da DEHB olan bireyin özel eğitime ihtiyacı olduğu göz ardı edilmemelidir (Melekoğlu, 2010). Sınıf içerisinde DEHB olan bireylere öğretmenin yakın olması, bu bireylerin ön sıralara oturtulması, ders içerisinde öğrenciye verilen

yönergelerin anlaşılır ve kısa olması, öğretilecek bilgilerin somutlaştırılması, yapılan etkinliklerde kısa molalar verilmesi, öğrencinin olumlu davranışlarına ve her azalttığı olumsuz davranışını pekiştirerek ödüllendirilmesi hem öğrencinin gelişimini destekleyecek hem de sınıf içerisinde sınıf öğretmenin iş yükünün azalmasına yardımcı olacaktır. Sınıf öğretmenleri DEHB olan öğrenciye karşı her zaman sabırlı, sakin yaklaşmalı ve bu öğrencilerin sergilediği davranışları bir rahatsızlık belirtisi olarak algılamalıdır (Özcan & Elyas, 2007).

Kaynaştırma

Türkiye’deki özel gereksinimi olan bireylerle ilgili kaynaştırma eğitimi hizmetlerinin başlıca yasal dayanakları 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamedir. Buna dayalı olarak çıkarılan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile yaygın olarak uygulanmaya başlanmıştır (Sak vd., 2020). Kaynaştırma; özel eğitim gerektiren bireylerin, normal bireyler ile birlikte eğitim öğretimlerini resmî ve özel kurumlarda okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin yapıldığı özel eğitim uygulamalarıdır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

Kaynaştırma eğitimi, bireylerin farklılıklarına rağmen daha iyi ve kaliteli bir eğitim hakkına sahip olmasını sağlayan, eğitimde eşitlik, çeşitlilik ve sosyal adalet gibi değerlerin kazandırılmasını ifade eder (Moran, 2007). Kaynaştırma eğitiminin temel amacı; özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim kurumlarında eğitim görmesini amaçlayan kaynaştırma eğitimi; araştırmalara tartışma konusu olmuş, çıkan yasalar, özel gereksinimli bireyin ailelerinin baskılarıyla giderek yaygınlaşan bir eğitim sistemi hâline dönüşmüştür. Yapılan araştırmaların sonucu özel gereksinimli bireylerin aktif olarak topluma katılımının gerekli olduğunu göstermiştir (Sucuoğlu, 2004).

Bir diğer tanımda ise kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli birey ile normal bireyler ile aynı sınıfta eğitim almaları hem eğitsel açıdan hem de sosyal olarak bütünleşmesini sağlamayı amaçlamaktadır (MEB, 2010). Kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile bireylerin bireysel farklılıkları fark etmelerini, saygı göstermeyi ve farklılıkları kabullenmesi sağlamaktadır. Son yıllardaki kaynaklarda kaynaştırma eğitimi sadece özel gereksinimli öğrenciler için değil tüm öğrenciler için kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirilmesi konusu önem arz etmektedir.

Kaynaştırma eğitiminin amacı bireyi normal hâle getirmek değil var olan potansiyelini ortaya çıkararak onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanabilmesini ve günlük yaşamında daha kolay ihtiyaçlarını giderebilmesini sağlamaktır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin normal akranları ile bir arada eğitim alması, kaynaştırma uygulamaları temel ilkeler çerçevesinde uygulandığı zaman birey için anlamlılık kazanarak hayat kalitesini en üst seviyeye çıkmasını sağlamaktadır (MEB, 2010).

Kaynaştırma Eğitiminin Yararları

Kaynaştırma eğitimi uygulaması sadece özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrenciye değil normal bireylere, özel gereksinimli olan ve olmayan bireylerin ailelerine ve sınıf öğretmenlerine sağladığı yararları vardır.

Özel Gereksinimli Öğrencilere Yararı

Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli bireye en önemli yararı bireyin normal akranları ile aynı eğitim ortamında eğitim alabilmesidir. Kaynaştırma eğitimi sayesinde özel gereksinimli birey hem akademik beceriler yönünden hem de akranlarıyla iletişim becerilerinin gelişmesine imkân sağlamaktadır. Özel gereksinimli bireyin genel eğitim sınıfında normal akranları ile aynı ortamda bulunup eğitim alabilmesi; bireyin aidiyetlik duygusunun ve benlik algısının gelişmesine, özgüvenin pozitif yönde artmasına, sorumluluk duygusu, takdir edilme ve kabullenme gibi değerlerin kazanılmasına ve bireyin topluma adaptasyon sürecini kolaylaştırmasına imkân sağlamaktadır (Sucuoğlu, 2006). Kaynaştırma eğitimi ile özel gereksinimli birey akademik becerileri kendi yetersizlik düzeyine uygun hazırlanmış plan dâhilinde kendi öğrenme hızında eğitim alabilmektedir. Kendi kapasitesinde ve öğrenme hızında eğitim alması bireyin akademik başarısını da pozitif yönde etkileyecektir. Ayrıca özel gereksinimli birey normal akranlarını gözlemleyerek yeni bilgi ve becerileri de kazanma imkânı bulacaktır. Özel gereksinimli bireyin sosyalleşmesine imkân verilerek onun toplum içinde gerçek yaşam deneyimi kazanması sağlanır.

MEB tarafından yayınlanan “Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı” (2006) ve “Okullarımızda 3N (Neden, Niçin, Nasıl) Kaynaştırma” (2010) adlı kılavuz kitapta kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli öğrencilerin bu süreçten sağlayacakları yararları değerlendirilmiştir. Özel gereksinimli öğrencilere yararları şunlardır;

- BEP aracılığı ile öğrenci kendi kapasitesine ve öğrenme hızına uygun eğitim alır.
- Kendine güven, takdir edilme, cesaret, sorumluluk gibi sosyal değerleri gelişir.
- Kaynaştırma eğitimi sayesinde yetersiz yönleri kısa sürede gelişir.

- Olumsuz davranış yerini olumlu davranışlar alır.
- İlişki, iletişim, iş birliği, kabullenme, ortak yaşam becerileri edinirler.
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına uygun eğitsel, sosyal ve fiziksel ortamlar düzenlendiği için topluma uyum, aidiyetlik, başarı ve özgüven kazanmaları kolaylaşır.
- Normal öğrencilerle birlikte çalıştıklarından daha büyük başarılar için istekli ve cesaretli olurlar.
- Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, sosyal, kültürel ve serbest zaman etkinlikleri sayesinde öğrenmeleri gelişir.
- Özel gereksinimli öğrencilerin anlama düzeyi ve öğrenme özelliklerine uygun yöntem, teknik, araç-gereçlerin kullanılması sayesinde öğrenmeleri pekişir.

Normal Öğrencilere Yararı

Kaynaştırma uygulaması ile özel gereksinimli bireyler ile aynı ortamda eğitim alan normal bireyler sosyal becerilerinin, değer yargılarının ve kişisel bakış açısının gelişmesine imkân sağlamaktadır. Normal gelişim gösteren birey özel gereksinimli bireye karşı saygı göstermesini, hoşgörülü ve sabırlı davranması gerektiğini öğrenecektir (Özkan-Yaşaran vd., 2014).

MEB tarafından yayınlanan “Özel Eğitim El Kitabı” (2006) ve “Okullarımızda 3N (Neden, Niçin, Nasıl) Kaynaştırma” (2010) adlı kılavuz kitapta kaynaştırma eğitiminin normal gelişim gösteren öğrencilere ne tür yararlar sağlayacağı şu şekilde sıralanmıştır:

- Özel gereksinimli bireylere karşı kabullenme, hoşgörü, yardımlaşma, ortak yaşam, demokratik ve ahlaki davranışlar gelişir.
- Bireysel farklılıkları doğal karşılar ve saygı gösterir.
- Engelli bireylerle birlikte yaşamayı öğrenir.
- Kendini tanıma, güçlü ve zayıf yönlerini bilme, bunları kabul etme ve zayıf yönlerini geliştirme davranışları gelişir.
- Liderlik, model olma ve sorumluluk duygusu gelişir.

Ailelere Yararı

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli bireylerin ailelerinin çocuğunun yetersizliklerini bilip çocuklarını olduğu gibi kabullenmesine yardımcı olmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin faydalı olabilmesinin en önemli basamağı ailenin kabullenme sürecidir. Kaynaştırma eğitimi, ailenin durumu kabullenmesi ve süreç içinde nasıl bir yol

izlemesi gerektiği için yeterli desteği alarak daha motive olmasını sağlamaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

MEB (2010) kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli bireylerin ailelerine yararlarını aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Ailenin okula bakış açısı değişir ve iş birliğine yanaşır.
- Ailenin çocuk üzerindeki beklentileri gerçekliğe uygun ve çocuklarının kapasiteleriyle uyumluluk göstermeye başlar.
- Çocuklarına nasıl yardım edeceklerini bilir ve onları geliştirecek yeni yollar öğrenirler.
- Aile içi çatışmalar azalır, aile sağlığı ve iş verimi artar.

Diğer taraftan kaynaştırma eğitimi, normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerinde bireyler arası farklılıkları kabul etme ve saygı gösterme, özel gereksinimli bireylerin ailelerine destek olma, özel gereksinimli bireyin ailesi ile iletişim hâlinde olup moral verme açısından yararlar sağlamaktadır.

Öğretmenlere Yararı

Kaynaştırma eğitimi sınıfında özel gereksinimli birey olan öğretmenin özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi için bilgi ve becerilerinin gelişmesine, tecrübe kazanmasına katkı sağlamaktadır. Bu sayede sınıf öğretmenleri sınıfında bulunan özel gereksinimli bireyin bireysel farklılıklarını bilip onu şartsız kabullenip ona karşı sabırlı ve hoşgörülü yaklaşım gösterme becerisi geliştirir (Gök, 2013).

MEB tarafından yayınlanan “Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı” (2006) ve “Okullarımızda 3N (Neden, Niçin, Nasıl) Kaynaştırma” (2010) adlı kılavuz kitapta kaynaştırma eğitiminin öğretmenlere yararları şu şekilde sıralanmaktadır:

- Şartsız kabul, sabır, hoşgörü ve bireysel farklılıklara saygılı davranma becerisi gelişir.
- Öğretmenler, uygulanabilir BEP hazırlama ve hazırlanan planı uygulamada daha fazla başarı gösterirler.
- Eğitimde ekonomiklik, uygulanabilirlik ve fırsat eşitliği sağlanır.
- Kaynaştırma öğrencisi ile yapılan çalışmalar sayesinde öğretim becerileri gelişir ve kaynaştırma eğitimi hakkında tecrübe kazanırlar.

Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Temel İlkeleri

MEB (2010) kaynaştırma uygulamalarının temel ilkelerini aşağıdaki gibi belirtmiştir:

- a. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencinin normal akranlarıyla aynı eğitim ortamında eğitim görme hakkı vardır.
- b. Kaynaştırma eğitimi, özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- c. Hizmetler var olan yetersizliğe göre değil, eğitimin gereksinimlerine göre planlanır.
- d. Kaynaştırma eğitimi süreci aile- okul- eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
- e. Kaynaştırma eğitiminde erken tanılama önem arz etmektedir.
- f. Kaynaştırma eğitiminde her öğrencinin bireysel farklılıkları esas alınmaktadır.
- g. Duyu kalıntısından (az gören bir öğrenciye Braille alfabesini öğretmek yerine çeşitli düzenlemelerle görme duyusunu kullanarak yazmasının sağlanması gibi) yararlanmak esastır.
- h. Kaynaştırma uygulamaları temelinde gönüllülüğü esas alan sevgi, sabır ve gayret gerekmektedir.
- i. Eğitim normal bireyler ile aynı kurum çatısı altında yapılmaktadır.
- j. Eğitimin amacı özel gereksinimli bireyi toplumun bir parçası hâline getirmektedir.
- k. Kaynaştırma eğitiminde okul, öğretmen aile ve çevre iş birliği esastır (MEB, 2010).

Kaynaştırma Eğitimi Uygulanma Şekli ve Modelleri

Özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan kaynaştırma yoluyla eğitiminin üç farklı uygulama şekli vardır. Bunlar; tam zamanlı kaynaştırma eğitimi, yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi ve tersine kaynaştırma eğitimidir. Özel gereksinimli öğrencilerin bedensel ve zihinsel farklılıklarını göre yapılan eğitsel tanılama formu ve ihtiyaçları göz önüne alınarak eğitim ortamlarına yerleştirilir (Sadioğlu, 2011).

Tam Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin kaydının normal sınıfta olması ve öğrenci normal akranları ile birlikte tüm gün boyunca normal sınıfta eğitim almasıdır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, normal akranları ile birlikte okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıf ortamında eğitim görmesi ve sosyal açıdan uyum

sağlayabilmesi için; özel eğitim destek hizmetleri, özel eğitim için araç gereç ve materyalleri sağlanır. Eğitim programı bireylerin özel eğitim gereksinimlerine göre bireyselleştirilerek, gerekli fiziksel ortam düzenlemeleri yapılarak uygulanmaktadır (MEB, 2010).

Tam zamanlı kaynaştırma uygulamasında özel gereksinimli birey normal akranlarıyla aynı sınıfta eğitim alırken kayıtlı olduğu okulun eğitim programlarını takip eder. Özel gereksinimli birey bu durumda normal akranlarından ayrılmadan aynı programa tabi tutularak sınıf öğretmeninden destek almaktadır. Genel eğitim sınıfında eğitim gören özel gereksinimli bireyin gereksinimlerinin normal bireylerin bulunduğu sınıflarda karşılandığı, en az sınırlandırılmış eğitim ortamıdır. Sınıf öğretmeni de özel gereksinimli bireylere sınıf içinde gerekli olan destek ve ek hizmetleri vererek bireyin tüm gereksinimlerini karşılamak ile sorumludur (Batu & Kırcaali-İftar, 2007).

Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi

Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi uygulaması, öğrencilerin bazı derslere normal akranları ile birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere katılması yoluyla yapılır. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı özel eğitim sınıfındadır. Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi uygulaması ile özel gereksinimli bireyin özel eğitim sınıfında akademik beceriler kazandırılırken, genel eğitim sınıfında normal akranları ile beraber sosyal beceriler kazandırılarak toplum içine kaynaşması amaçlanmaktadır (Batu & Kırcaali-İftar, 2007).

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin kaydı özel eğitim sınıfında olup başarılı olabileceği bazı derslerde normal akranlarıyla birlikte aynı sınıfta gerçekleştirilen eğitim uygulamasıdır. Zorunlu öğrenim çağında olan bireyler özel eğitim sınıflarında ilköğretim programını temel alan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) doğrultusunda eğitim alırlar (ÖEHY, 2018).

Tersine Kaynaştırma Eğitimi

Tersine kaynaştırma eğitimi, ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; normal öğrencilerin, özel gereksinimli öğrencilerle birlikte aynı sınıf ortamında eğitim görmeleri yoluyla ve normal öğrencilerin, özel gereksinimli öğrencilere rol model oldukları uygulama olarak tanımlanmaktadır (Schoger, 2006). Tersine kaynaştırma eğitimi uygulaması, özel gereksinimi olmayan bireyin özel gereksinimli öğrenciler ile aynı sınıfta eğitim alabilmesini sağlamaktadır (MEB, 2010).

Kaynaştırma Öğrencilerinin Başarısının Değerlendirilmesi

Sınıf öğretmenin sınıfında var olan özel gereksinimli bireyler için dersinde kullandığı öğretim yöntem ve tekniklerinde bazı uyarlamalar yapar fakat yapılan değişiklik ve

düzenlemeler özel gereksinimli birey için yeterli olmayabilir. Sınıf öğretmeni sınıfında var olan özel gereksinimli bireyin yetersizlik türü ve düzeyi belirlendikten sonra öğrencinin düzeyine uygun bir eğitsel amaç saptar ve rehberlik servisi ile iş birliği hâlinde bir plan hazırlar. Dönem boyunca öğrenci için hazırladığı plan dâhilinde öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırıcı ve destekleyici etkinliklerde bulunur (MEB, 2010). Özel gereksinimli bireyin değerlendirilmesinde öğrenim gördükleri okulun sınıf geçme ve sınavlar ile ilgili hükümlerine göre değerlendirilir. Özel gereksinimli bireyin yetersizlik türüne göre değerlendirme yapılmasına dikkat edilir. Yazma güçlüğü olan ve işitme yetersizliği olan bireyin yazılı yapılacak sınavı sözlü olacak şekilde yapılır. Sınavlar bireylerin yetersizlik türleri dikkate alınarak az sorulu ve kısa cevaplı olacak şekilde düzenlenir. Sınav geçme ve değerlendirme sürecinde özel gereksinimli bireylerin BEP'lerine göre yapılır. MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 32. Maddesi, bendi “Kaynaştırma yoluyla eğitim-öğretim gören özel gereksinimli öğrenciler için bireysel farklılıkları dikkate alınarak uzmanlar tarafından bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanır. Bu öğrenciler, hazırlanan programda yer alan amaçlara göre değerlendirilir.” hükümlerine göre işlem yapılır. İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin, “Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi” başlıklı 47. Maddesinin bendinde; “...Kaynaştırma yolu ile eğitimlerine devam eden özel eğitim gerektiren öğrencilere, başarısızlıklarından dolayı sınıf tekrarı yaptırılmaz.” denilmektedir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin yetersizlik türü dışında farklı konularda başarılı olduğu konuları dikkate alarak, bireye kazandırılacak davranışların neler olduğu, nerede, nasıl, kimler tarafından, hangi öğretim yöntem ve teknikleri ile ne kadar sürede kazandırılacağını belirten, sınıf öğretmeni, rehber öğretmeni ve ailenin de yer aldığı bir ekip tarafından hazırlanan yazılı bir programdır (MEB, 2018).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, Türkiye’de ilk olarak 1997 yılında kabul edilen 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yasal bir zorunluluk hâline gelmiştir. BEP ile özel gereksinimli bireylerin kendi ihtiyaçlarına göre eğitsel gereksinimlerini karşılayabilmek için hazırlanan öğretim ortamlarından en üst seviyede faydalanmasını sağlamak üzere aile, öğretmenlerin iş birliğiyle hazırlanmış olan yazılı dokümandır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin bireysel farklılıkları, gelişim özellikleri, ihtiyaç, ilgi, yetenekleri, eğitsel ve sosyal performansı doğrultusunda öğrenciye özgü olarak hazırlanan bireysel bir eğitim programıdır (Akbayrak, 2022).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 20. maddesinde BEP: Özel gereksinimli bireyler için takip edecekleri eğitim programı temel alınarak BEP hazırlanması esastır. Bu programda;

- a) Eğitim planında uzun dönemli amaçlara ve kısa dönemli amaçlara,
- b) Sunulacak destek eğitim hizmetinin türüne, süresine ve hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağına,
- c) Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve tekniklere,
- ç) Eğitim ortamına ilişkin düzenlemelere,
- d) Davranış problemlerini önlemeye ya da azaltmaya yönelik tedbirler ile olumlu davranış kazandırmaya yönelik uygulanacak yöntem ve tekniklere,
- e) Öğrencinin kişisel bilgilerine, yer verilir.

Destek Eğitim Hizmetleri

Özel eğitim kapsamında verilen destek eğitim hizmetleri özel gereksinimli öğrencinin yetersizlik türüne göre ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için öğretmen, aile ve uzman iş birliği içinde yürütülen hizmetlerdir. Destek eğitim hizmetleri alan yazın incelendiğinde, aynı amaca hizmet eden hizmetlerin farklı biçimlerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere sağlanan destek eğitim hizmetleri; kaynak oda, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığı olmak üzere üç başlıkta sınıflandırılmıştır (Sak vd., 2020).

Kaynak Oda Eğitimi

Genel eğitim sınıfında eğitim almakta olan özel gereksinimli birey yetersiz olduğu derslerde veya diğer sosyal, duygusal beceriler konusunda genel eğitim sınıfından alınarak kaynak odaya alınır. Kaynak odada, öğretmen veya bireyin yetersizliğine göre uzman, özel gereksinimli bireyleri bireysel ya da grup çalışması ile eğitir (Kırcaali-İftar, 1998).

MEB (2006) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde Destek Eğitim Odası: “Kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam” olarak tanımlanmaktadır. Destek eğitim odası uygulaması ile özel gereksinime ihtiyaç duyan bireyin genel eğitim sınıflarında normal akranları ile eğitim alması, bireyi en az kısıtlayıcı ortamda sosyal etkileşim kazandırarak uyum sağlaması amaçlanmaktadır. Destek eğitim odası eğitimi, özel gereksinimli öğrencinin kaydının akranları ile birlikte eğitim aldığı normal eğitim sınıfında olduğu, ancak desteğe gereksinim duyduğu dersler için destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni veya sınıf öğretmenlerinden okul saatlerinden ayrı destek amaçlı kurs aldığı öğretim uygulamasıdır (Batu & Kırcaali-İftar, 2011). Kaynak eğitim odasının özel eğitim sınıflarına nazaran bireye sağladığı birçok avantajı vardır. Kaynak eğitim odası ile birey normal akranları ile aynı ortamda sürekli bulunacağı için topluma adaptasyonu daha kolay

olacaktır. Özel gereksinimli birey kaynak eğitim odası sayesinde birden fazla özel eğitim öğretmeninden veya uzmanından eğitim alma imkânı bulacaktır. Ayrıca bu durum özel gereksinimli bireyin hem sınıf öğretmeni hem de kaynak odasındaki özel eğitim öğretmenin daha kolay iletişime geçmesine ve iş birliği içerisinde çalışmasına imkânı sunacaktır (Smith vd., 2004).

Türkiye’ de kaynak oda eğitimi uygulanabilmesi için her okula bir veya daha fazla özel eğitim öğretmenin görevlendirilmesi ve okullarda kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne göre özel eğitim alabilmesi için kaynak oda desteğinin sağlanması gerekmektedir (Batu, 2000). Kaynak oda eğitim uygulaması imkânlarının sağlanıp yaygınlaştırılması hem özel gereksinimli bireye hem de sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin işlerini kolaylaştırıp fayda sağlayacaktır.

Özel Eğitim Danışmanlığı

Özel eğitim danışmanlığı, kaynaştırma sınıfında bulunan özel gereksinimli bireylere, öğretmenlerine ve aileye özel eğitim konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip uzman kişilerce verilen danışmanlık destek hizmet türüdür. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmeni kaynaştırma öğrencisi ile ilgili uzmanlık gerektiren konularda özel eğitim danışmanından bilgi alabilmektedir. Kaynaştırma öğrencinin olumsuz davranışları, öğrenciye yönelik BEP planı hazırlanması veya uygulanması, eğitsel değerlendirme gibi konularda özel eğitim danışmanına başvurarak destek alınabilmektedir. Özel eğitim danışmanlığı uygulaması ile sınıf öğretmenleri süreci daha kolay ve bu konuda uzman kişilerle iş birliği içerisinde yürütebilecektir (Batu & Kırcaali-İftar, 2006).

Sınıf İçi Yardım

Sınıf içi yardım uygulaması özel gereksinime ihtiyacı olan bireyi sınıf dışına çıkarmak yerine sınıf içerisinde özel eğitim uzmanı tarafından sınıf içinde destek eğitim hizmetlerinin verilmesidir. Sınıf içi yardım uygulaması “Gölge Öğretmen” tabiri ile de uygulanmaktadır. Sınıf içi yardım uygulaması özel gereksinimli bireye yönelik uygulanmaktadır. Sınıf öğretmeni normal öğrenciler ile dersini işlerken, yardım sağlayan öğretmen özel gereksinimli öğrenci ile bireysel olarak ilgilenmektedir. Örneğin; sınıf öğretmeni matematik dersinde toplama işlemi ile ilgili kazanımı öğrencilerine verirken gölge öğretmen yani yardım eden öğretmen bu sırada özel gereksinimli bireye BEP planı doğrultusunda sayı kavramı üzerinde bireysel çalışabilir.

Sınıf içi yardım uygulamasının iyi bir şekilde uygulanabilmesi için sınıf içerisinde iyi düzenlenmesi, planlamanın iyi yapılması gerekmektedir. Sınıf içi yardım, özel gereksinimli

bireye hem akademik hem de sosyal anlamda fayda sağlarken diğer taraftan normal öğrencilerin derste dikkatlerinin dağılması gibi sorunlara da yol açabilir (Batu & Kırcaali-İftar, 2006). Bu hizmetin uygulanabilmesi için başta sınıf öğretmenin sınıfında başka bir öğretmen olma durumunu kabul etmesi ve her iki öğretmenin birlikte uyum içinde hareket etmeleri gerekmektedir. Ayrıca bu durum sınıfta başka bir öğretmenin bulunması ve kaynaştırma öğrencisi ile farklı uygulamalar yapmaları sınıf içerisinde sınıf yönetimi açısından sorunlar yaşanmasına sebep olacaktır (Batu, 2000) denilebilir.

Sınıf Yönetimi

Sınıf kavramı, öğretmen ve öğrencilerin davranışlarının birbiriyle sürekli etkileşim hâlinde bulunduğu aynı anda birden fazla olayın yaşandığı eşzamanlı bir ortamdır. Sınıf yönetiminin amacı; öğrencilerin uygun öğrenme ortamında yapılan etkinlikler için harcanan zamanın verimli kullanımını sağlamak ve öğretmenin yapılan etkinlikteki hedeflerine ulaşmasını sağlamaktır. Sınıf düzenini, sınıf içi disiplini, istenen davranışların öğrenciye kazandırılması, istenmeyen davranışların azaltılarak ortadan kalkması sınıf yönetiminin konuları arasındadır (Brophy, 1988). Sınıf yönetimi; sınıf kurallarının ve uygun öğrenme ortamı oluşturulabilmesi için öğrenme düzeninin bir kolu olarak öğrencilere benimsetilmesiyle insan ve zaman kaynaklarının yararlı bir şekilde yönetimidir (Bayındır, 2001). Sınıf yönetimi kaliteli bir öğrenme ortamının sağlanması için en önemli faktörlerden biridir. İyi sınıf yönetimi demek sınıfın sessiz ve disiplinli olması olarak algılanmaması gerekir. İyi yönetilen sınıf; öğrenci merkezli olup öğrencinin kendini en rahat hissedebildiği, özgürce fikirlerini dile getirebildiği, öğrenirken bir yandan da eğlenebildiği ve keyif alabildiği bir ortamın sağlanmasıdır. Sınıf içerisinde etkili bir sınıf yönetimi sağlayabilmek için öğretmenler; öğrencilerini iyi tanımalı, karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı güven bağı kurmalı, öğrenmekten keyif alınan bir ortam sağlanabilmelidir (Ercoşkun & Ada, 2014). Bu ortamın sağlanması için öğretmenlere büyük sorumluluk düşer. Öğretmenler akademik ve bilgi becerileri yanında kaliteli sınıf yönetimi hakkında da donanım sahibi olmalılardır. Sınıf yönetimi yaklaşımlarını, yöntem ve tekniklerini iyi bilmelidirler. Sınıf ortamında öğretmenin sergilediği davranışları, sınıf içi hareketleri, aldığı kararlar öğrencinin öğrenmesinde büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, öğretmenin sınıftaki davranış ve tutumu, öğrenilen konu ile tutarlı ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır. Sınıf yönetimi, öğretim ortamında öğretmenlerin en çok zorlandığı alanlardan biridir. Ayrıca öğretmenin sınıf mevcudu standartların üzerinde kalabalık bir sınıf ise sınıf yönetimi daha güç olmaktadır. Kalabalık sınıflarda öğretmenin sınıfın bütünü kontrol altında alması mümkün değildir. Sınıfta aynı anda birkaç farklı durumun meydana gelmesi, farklı seviyelerde farklı aile

ortamında büyümüş, farklı özelliklere sahip öğrencilerin sayısının fazla olduğu durum düşünüldüğünde yeterli kontrol sağlanamadığı zaman öğrenme faaliyetlerinden sapmalar olması olağandır. Yapılan araştırmalar öğrenci sayısı ile başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda başarının ve öğrenebilme düzeyinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Kalabalık sınıflar, öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenciden sonra en önemli öge olan öğretmeni de olumsuz yönde etkilemektedir (Yaman, 2010). Kalabalık sınıflarda sınıf yönetimini sağlamaya çalışan öğretmenlerin hem iş yükü artmakta hem de yönetimi sağlamakta zorlandıkları için performansları da düşmektedir.

Sınıf Yönetimi Boyutları

Sınıf yönetimi kavramı ile ilgili tanımlamalara bakıldığında, kavramın içeriğinde birçok boyut olduğu görülmüştür. Hem öğretmenin hem de öğrencinin süreç içerisinde istenilen hedeflere en üst düzeyde ulaşabilmesi için sınıf yönetiminin iyi sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle sınıf yönetiminin çok boyutlu ve karmaşık yapısını tüm boyutlarının ayrı ayrı incelenmesini gerektirmektedir. Sınıf yönetimi boyutları beş başlıkta incelenmektedir (Ercoşkun, 2011). Bunlar:

- a. Sınıf ortamının düzeni
- b. Zaman yönetimi
- c. Davranış düzenlenmesi
- d. Plan-program etkinliklerinin yönetimi
- e. Sınıfta ilişki ve iletişimin düzenlenmesi

Sınıfın Ortamının Düzeni

Eğitim öğretim sürecinde yapılan etkinliklerin çoğunluğunun sınıf içerisinde yapılıyor olması sınıfın fiziksel ortamının etkili düzenlenmesi sınıf yönetimi için en önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır. Sınıfın fiziksel düzenlenmesinin eğitim amaçlarına uygun olarak yapılması hem normal öğrencilerin hem de sınıfta var olan kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını olumlu yönden etkileyecektir. Sınıf içerisinde güdüleyici bir ortamın oluşturulması, öğrencilerin bilgi ve davranışlarında kalıcı izli değişiklikler oluşması sınıf yönetimini olumlu yönde etkilemektedir (Ercoşkun, 2011). Diğer yandan kalabalık sınıfı olan sınıf öğretmenlerinin daha etkili ve verimli bir ders işleyebilmesi için sınıfın fiziksel ortamının dersin kazanımına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Fiziksel düzenlemeler kapsamında sınıf oturma planı, öğretimsel alanlar, sınıf içindeki ders materyal araç- gereçlerin

rahat ulaşılabilirliği ve sınıf trafiğinin dzenlenmesi gibi çok sayıda faktör bulunmaktadır (McLeod vd., 2003).

Zaman Yönetimi

Zaman kavramı her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de önem taşıyan bir konudur. Bir ğretmenin dersin hedef ve kazanımlarına en iyi şekilde ulaşabilmesi için zamanı etkili kullanması gerekmektedir. Ders içerisinde zamanın en etkili şekilde yönetilmesi hem kazanımların en iyi şekilde anlaşılmasını hem de öğrencin derse aktif katılımını sağlayıp yeni fikirlere fırsat sağlayıp başarının artmasını sağlayacaktır. Özellikle kalabalık mevcutlu sınıflarda sınıf yönetiminde yaşanan başlıca sorunlardan biri de zamanın yönetimidir. Kalabalık mevcutlu sınıflarda aktif öğrenme yöntemleri kullanılması öğretmenler açısından zorlayıcı olduğu için geleneksel yöntemler daha çok tercih edilir. Bu durum da öğrencilerin akademik başarisına olumsuz etki etmektedir. Öğretmenlerin sınıf içerisinde zaman kaybını önlemek için sınıfta ğretimi ve zaman yönetimini engelleyici etmenleri en aza indirmesi gerekmektedir (Erden, 2005).

Davranış Dzenlenmeleri

Her ocuk farklı kültür ve farklı bir çevreden gelip okulda bir arada ortak yaşam alanını paylaşmaktadır. Çocukların farklı yetişme tarzları, olumlu veya olumsuz davranışları okul yaşamında çeşitli alanlarda hem kendini hem de arkadaşlarını etkilemektedir (Edwards, 2000). Öğrencilerin davranışları ders içi ve ders dışı etkinliklerde, sınıf ve okullarda bazı sorunlar oluşturmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin kaynaştırma ğrencisi olarak genel eğitim ortamlarında bulunmasının dezavantajlarından biri de yaşanabilecek olumsuz davranışlardır. Sınıf ğretmenleri yaşanabilecek sorunlara karşı öngörülü olup bu sorunları belirleyip bunlar ile ilgili çözüm nerileri hazırlamalıdır.

Plan-Program Etkinliklerinin Yönetimi

Kalabalık sınıf mevcuduna sahip ve sınıfta kaynaştırma ğrencisi olan sınıf ğretmenlerinin derslerinde istediği verimi alabilmek için kazanım, araç-gereç, ders materyali, ğretim yöntem tekniği gibi unsurlarını göz önüne alarak önceden bir plan program hazırlayarak süreç içerisinde dersi yürütmesi gerekmektedir. Sınıf ğretmenleri sınıfını iyi bir şekilde yönetebilmesi için başta kendisini hazırlamalıdır. Öğretmen derste fiziksel ve ruhsal olarak dinamik, enerjik ve serinkanlı bir yapıya sahip olmalıdır (Erdoğan, 2002). Sınıf ğretmeni kendisini derse hazırladıktan sonra dersin ve sınıf yönetiminin diğer unsurlarını hazırlayarak dersin niteliğini ve başarisını en st düzeye çıkarması gerekmektedir. İstenilen

düzeye ulaşabilmek için öğretim ortamının düzenlenmesi, öğretimin nasıl yürütüleceği, değerlendirilmesi, öğretim yönetimi rolünü göstermektedir (Başar, 1997).

Sınıfta İlişki ve İletişimin Düzenlenmesi

Sınıf içerisinde öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişimin sağlanabilmesi için öncelikle aradaki sevgi ve güven bağının oluşması gerekmektedir. Sınıf öğretmeni ile öğrencisi arasındaki ilişkide her iki tarafın da açık, saydam, karşılıklı verilen değer sağlıklı bir iletişimin olmazsa olmaz başlıca unsurlarıdır. Sınıf içerisinde öğrencilerin birbirleri arasındaki iletişimde de aynı unsurlar gözetilerek öğrencilerin birbirlerini, farklılıklarını kabul ederek saygı ve sevgi içerisinde bir ilişki kurması sağlanmalıdır (Çelikten, 2009). Kaynaştırma öğrencilerinin hem genel eğitim sınıflarına hem de topluma daha hızlı ve kolay uyum sağlayabilmesi için öğrenciler arasındaki iletişimin sağlıklı bir şekilde kurulması gerekmektedir. Kaynaştırma öğrencilerin derse katılım sağlaması, fikirlerini rahatça ifade edebilmesi, sınıf ortamında duygu ve düşüncelerini normal akranları ile paylaşması sınıfın ilişki ve iletişim yönetimini olumlu yönde etkilemektedir (Ercoşkun, 2011). Sınıf öğretmenleri bu süreçte öğrencilerine yol gösterici olmalı ve onlara bu durum ile ilgili gerekli mesajları vermelidir. Arkadaşları tarafından kabul gören, değerli olduğu hissettirilen birey topluma daha kolay adapte olacaktır.

Sınıf Yönetiminde Sınıf Dışı Değişkenler

Eğitimin asıl hedefi olan davranışlar, bireyin kişisel özellikleri ve çevresel değişkenlerin bir arada etkileşim içerisinde olması sonucu oluşur. Bireyin istendik yönde davranış gerçekleştirebilmesi için sadece kişisel özelliklerinin tam olması yetmez dış etkenlerin yani çevresel etkenlerin de hazır olması gerekir (Gök, 2013). İstendik davranışların gerçekleşmesi için uygun ortamların da hazır olması gerekmektedir. Bireyde var olan ilgi, istek, tutum ve beklentilerin var olması yanı sıra çevre, aile, okul vb. gibi dış etkenlerin de istendik davranışın gerçekleşebilmesi için hazır olması gerekmektedir.

Yakın Çevre

Birey doğduğu andan itibaren toplumsal bir çevrede doğar ve ister istemez var olduğu çevrenin kültürü ile etkileşime girer. Birey okul çağına kadar çevre ile etkileşime girip çeşitli istendik veya istenmedik davranışları kazanır. Okula başladığı zaman öğrenci kendi kültürünü sınıf içerisine taşıyacaktır ve sınıf içinde farklı kültürlerle karşılaşacaktır. Sınıf içerisinde her öğrencinin kendi çevresinden getirdiği kültür ile gerçek bir topluluğu yansıtmaktadır (Güneş, 2004). Amacı öğrencileri eğitmek olan okulun çevresi de kontrol altına alması gerekmektedir. Çevreyi iyi tanımalı, kültürel geçmişi, güçlü ve zayıf yönleri bilinmelidir. Bu durum

gerçekleştirilebilirse öğrenci okula gelmeden bazı olumsuz davranışları düzeltilmiş olur. Aksi hâlde çocuk çevresinden edindiği olumsuz davranışları sınıf içerisine taşıyarak diğer öğrencilerin de etkilenmesine sebep olacaktır (Başar, 1997).

Aile

Eğitim ailede başlar. Bireyin kişiliğinin oluşmasında ailenin büyük ölçüde payı bulunmaktadır. Bireyin ailesinden edindiği davranışlar hem temel davranış özelliği göstermekte hem de düzeltilmesi güçtür. Bu yüzden iyi eğitilmiş bir çocuk için ailesinin de bu konuda bilinçli olması gerekmektedir (Erdoğan, 2002). Aile değerlerinin bireye yetirince sağlıklı bir şekilde aktarılması bireyin toplumdaki yeri açısından önem arz etmektedir. Aile ile okul arasında güçlü bağlantı olup bunlar birbirini etkilemektedir. Çünkü bir öğrenci sınıfa gelirken yalnız gelmez aile yaşantısını, kültürünü, değerlerini, tutum ve davranışlarını da beraberinde getirmektedir (Çağlar, 2009).

Okul

Etkili bir sınıf yönetimi için kaliteli bir okul yönetiminin olmasına bağlıdır. Okul yönetiminin kalitesi, olanaklarla erişebilirlik ne kadar fazla olursa sınıf yönetiminde de daha fazla verim alınabilir. Öğretmen sınıfta yöneticiler okulda üretimi, dağıtımı ve kullanımı birlikte iş birliği içerisinde düzenlemesi gerekmektedir (Çağlar, 2009). Okul çevre ile birlikte hareket eden içerisinde kültür, sanat, sosyal faaliyetler, iletişim, spor ve ekonomi gibi birçok değişkeni içerisinde barındıran etkili bir yapıdır (Özel & Bayındır, 2008).

Sınıfta Disiplin

İyi bir sınıf yönetimi ve kaliteli bir eğitim ortamı sınıf içerisindeki disiplini sağlamalıdır. Disiplin, sınıf içerisinde öğrenciye olumlu davranışları kazandırmak, öğrencinin kendini kontrol ederek ahlaki gelişimine yön vermeyi sağlar (Çağlar, 2009). Kalabalık mevcutlu sınıflarda öğretmenin sınıf yönetimini sağlayıp öğrencilere olumlu davranışlar kazandırabilmesi için sınıfın kurallarını belirleyip sınıf içindeki otokontrolü sağlaması gerekir. Kalabalık sınıflarda belirlenen kurallar öğrencileri sınırlandırmak için değil daha planlı ve programlı ilerleyip öğrencilere daha fazla kazanım ve değer kazandırabilmek içindir. Öğretmen denetleme konumunda olmamalı, öğrenciler kendi kendini kontrol edebilme, kendi davranışlarını denetleme ve yönetme becerisine sahip olabilmesi sağlanırsa öğretmen de sınıfta dersine daha iyi odaklanıp zamanını eğitim ve öğretime harcayabilir (Yiğit, 2008).

Sınıf Kuralları

Kurallar hayatımızın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Düzenin sağlanması, birlikte daha güvenilir ve yaşanılabilir bir ortamın sağlanması için kuralların var olması gerekir. Kurallar sayesinde bireyler topluma daha kolay uyumu sağlamaktadır. Aynı durum kalabalık mevcutlu sınıflar içinde geçerlidir. Sınıf öğretmeni sınıfında sağlamış olduğu disiplin ve kurallar sayesinde derslerini daha planlı ve programlı yürütebilir. Sınıf eş zamanlı bir ortam olup sınıf içerisinde yaşanan olumsuz bir davranış sınıfın düzenini bozup dersin işleyişini olumsuz etkileyecektir. Öğretmenin bu durumları yaşamasını engelleyebilmesi için dönem başında kuralların belirlenmesini sağlaması gerekmektedir. Kurallar sadece sınıf öğretmeni tarafından konulmamalı, öğrenciler ile kurallar üzerine konuşulup tartışılarak ve kuralların neden konulduğu açıklanarak bütün bireylerin ortak kararları üzerine sınıf kuralları belirlenmelidir. Böyle olunca öğrenci neden kuralların olduğunu, kurallara uyulmadığında neler olabileceğini fark edecek ve kurallara özen göstermeye, uymayan arkadaşlarını kurallara uyması gerektiğine ikna edebilecektir. Böylelikle sınıf öğretmenin sınıf yönetimi konusunda işini hafifletecek ve kolaylaştıracaktır.

İstenmeyen Davranışların Önlenmesi

İstenmeyen davranışların önlenmesi için istenmeyen davranışların yönetimindeki amaçların, uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi gerekmektedir. Kaynaştırma öğrencilerinin BEP planı yapılırken önce genel amaçlar sonra uzun ve kısa dönemli amaçlar belirlenerek hazırlanmaktadır. İstenmeyen davranışların yönetiminde önceden amaçların belirlenmesi izlenecek stratejilere göre genel bir çerçeve belirlenmesini sağlamaktadır (Jones & Jones, 2001).

Kısa Dönemli Amaçlar

İstenmeyen davranışların önlemesi için belirlenen amaçların gerçekçi ve ulaşılabilir bir şekilde belirlenmesi önem arz etmektedir. Kısa dönemli amaçlar bireyde var olan performans düzeyi ile ulaşılması istenen amaçlara ulaşılmasında ölçülebilen ve izlenebilen ara basamaklar olarak tanımlanabilir (MEB, 2013). Kısa dönemli amaçların en temel amacı bireyde var olan istenmeyen davranış çevresine zarar vermeden önlemeye çalışmaktır. Kısa dönemli amaçlar ile sınıf içerisinde olumsuz davranışların önüne geçerek sınıfta güvenli ve huzurlu bir ortam oluşturmaktır (Boyacı, 2009).

Uzun Dönemli Amaçlar

Uzun dönemli amaçlar belli bir zaman içerisinde bireyin edinmesi gereken bilgi ve becerilerdir. Uzun dönemli amaçlar yazılırken bireyin mevcut performansı dikkate alınarak belirlenmelidir (MEB, 2013). Uzun dönemli amaçlar, bireyin olumsuz davranışlarını fark etmesini ve davranışını kontrol altına alıp daha uygun davranışlar sergilemesini amaçlamaktadır (Boyacı, 2009).

Başa Çıkma Yöntem ve Teknikleri

Sınıf ortamı, farklı çevrelerden, farklı kültürlerle yetiştirilmiş, algıları, gereksinimleri, davranışları, tutumları, istek ve seçimleri birbirinden farklı olan çocukların bir araya geldiği yerdir. Farklılıkların bir arada bulunduğu karmaşık sınıf ortamında çocukların arasındaki ilişkilerde ister istemez sorun yaşanmaktadır (Gök, 2013). Burada sınıf öğretmenlerin amacı, öngörülü olup çeşitlilik gösteren sınıf ortamında yaşanabilecek istenmeyen davranışları önleyebilmek için önceden tedbir alabilmektir. Sınıf içerisinde yaşanabilecek istenmeyen davranışların önlenmesi, daha kaliteli bir öğrenme ve öğretme süreci sağlayacaktır. Sınıf öğretmenleri sınıf içerisindeki problemleri iyi tanımlayıp, nedenlerini bilmeli ve problemlere kalıcı ve etkili çözüm önerileri oluşturmalı ve uygulamalıdır (Türnüklü, 2006).

İstenmeyen davranışların önlenmesi için sınıf öğretmenleri süreci iyi yönetebilmeli, olumsuz davranışları bastırıcı, engelleyici önlemler yerine davranışın neden olumsuz olduğu öğrenciye anlatılmalı ve istenmeyen davranışlar karşısında her öğrenciye aynı tutumları sergileyebilmelidir. Sadece sınıf içerisinde değil okul içerisinde de aynı şekilde kuralların olması istenmeyen davranışların yönetilmesinde önem arz etmektedir. Bu açıklamalarla bağlantılı olarak disiplin yaklaşımları başlıca iki başlık altında sınıflandırılabilir:

- a) Olumlu disiplin yaklaşımı; yönlendirici disiplin, önleyici disiplin, öğretici disiplin, sorumluluk bilincini geliştiren disiplin, ahlaki disiplin
- b) Olumsuz davranış yaklaşımı; cezalandırıcı, bastırıcı, kollayıcı, kıyaslayıcı ve dengesiz disiplin (Uzun, 2005, s. 29).

Türkiye’de Özel Eğitim Gerektiren Öğrencilerin Okullaşma Durumu

Türkiye’de yıllara göre kaynaştırma eğitimi veren kurum ve öğrenci sayısının her yıl sayının arttığı bilinmektedir. Bu durum Türkiye’de özel eğitim programlarına verilen önemin anlaşıldığı anlamı çıkarılabilir. Şekil 1’e bakıldığında Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, (2022) istatistikleri özel eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı açısından kurum, derslik ve öğretmen sayısının yetersiz olduğu söylenebilir.

Şekil 1. 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı Tüm Eğitim Kademesi Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Eğitimi Okul, Sınıf ve Öğrenci Sayıları

Eğitim Kademesi Level of Education	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen Teacher			Derslik Classroom
		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	
Özel Öğretim Kurumları Toplamı (Örgün Eğitim) Total of Private Education Institutions (Formal Education)	14 179	1 578 233	864 762	713 471	163 975	46 231	117 744	140 551
Okulöncesi Eğitimi Pre-primary Education	6 246	357 953	191 157	166 796	23 234	821	22 413	30 469
İlkokul Primary School	2 039	311 889	162 916	148 973	34 710	6 491	28 219	31 040
Ortaokul Lower Secondary School	2 284	344 657	182 275	162 382	39 314	11 981	27 333	28 476
Ortaöğretim Upper Secondary Education	3 610	563 734	328 414	235 320	66 717	26 938	39 779	50 566
Genel Ortaöğretim General Secondary Education	3 231	424 165	226 147	198 018	58 119	23 333	34 786	41 174
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Vocational and Technical Secondary Education	379	139 569	102 267	37 302	8 598	3 605	4 993	9 392
Not. Bünyesinde anasınıfı bulunan 1 299 özel okul toplama dahil edilmemiştir. 3 985 özel okulöncesi öğretmeni kadrolarının bulunduğu kurumların öğretmen sayılarında, 5 129 özel anasınıfı derslik sayısı bulunduğu kurumların derslik sayısında gösterilmiştir. Note. 1 299 private schools with nursery-classes are excluded from the total. 3 985 private pre-primary teachers are included in the number of teachers of institutions of which they are permanent staff, 5 129 private nursery-classes are included in the number of classroom of institutions of which they are available.								

Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Yurt Dışında ve Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kaynaştırma eğitime ilişkin olarak Ringlaben ve Price (1981), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma algılarına yönelik bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada Wisconsin'in merkezinde bulunan kırsal okullarda bulunan 6.000 öğretmenin arasından rastgele seçilen 250 öğretmene anket gönderilerek veriler elde edilmiştir. Anketin birinci bölümünde cinsiyet, sınıf büyüklüğü, kaynaştırma öğrencilerinin gereksinimleri ve öğrenci sayısı, kaynaştırma uygulaması ile ilgili yapılan kurslar vb. 11 değişkenler hakkında bilgi toplanmıştır. Anketin ikinci kısmında ise katılımcıların görüşleri ve tutumları ile ilgili sorular sorulmuştur. Araştırma sonucunda toplanan veriler doğrultusunda eğitim düzeyi, kıdem, cinsiyet gibi değişkenler ile öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasının etkileri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Ayrıca hizmet içi eğitim kaynaştırma eğitime yönelik tutumları etkileyebilse de öğretmenlerin hizmet içi eğitim yerine akademik hazırlık sonucunda kendilerini daha hazır hissettikleri görülmüştür. Sonuç olarak öğretmenlere verilecek olan hizmet içi eğitimin geleneksel kurs çalışmaları kapsamında hazırlanmasının daha etkili olabileceği belirtilmiştir.

Barton (1992), kaynaştırmanın uygulanmasına ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada normal eğitim veren sınıflardaki

kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerin tutumları incelenmiştir. Çalışma Chicago devlet okullarında görev yapan ilköğretim öğretmenleri üzerinden yürütülmüştür. Çalışma sonucunda ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili hizmet içi eğitim verilmesi, özel eğitim öğretmenlerinin destekleyici ve idari destek sağlanmasına yönelik ihtiyaç olduğu görülmüştür. Verilen desteğin kaynaştırma eğitiminin başarısını olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin okula kayıt işlemi öncesinde düzenlemelerde bulunarak sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca kaynaştırma uygulamaları okul bölgelerine göre farklı şekillerde uygulanmamış, pratik ve etkili önerilerden oluşan ortak bir form hazırlanıp ona göre uygulamalar uyarlanmalıdır. Araştırmaya katılan ilköğretim öğretmenlerinin çoğunluğu kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli bireyler için sosyal ve akademik açıdan büyük avantaj sağladığı ortak görüşü belirlenmiştir.

Diken ve Sucuoğlu (1999) kaynaştırma eğitime yönelik sınıf öğretmenlerinin tutumları üzerine yapmış oldukları çalışmada, sınıfında zihin engeli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarını karşılaştırmıştır. Araştırmada bu amaç doğrultusunda, Ankara İli Mamak Rehberlik ve Araştırma Merkezi'ne bağlı olan 27 ilköğretim okulunda 109 sınıf öğretmenine “Bilgi Formu” ve “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışmada toplanan veriler incelendiğinde sınıfında zihinsel engeli olan ve olmayan öğretmenlerin çocukların kaynaştırılmasına ilişkin tutum puanları arasında anlamlı bir fark olup ve öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutum puanlarının farklılaştığı ve öğretmenlerin olumsuz tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Cardona (2001), örgün eğitim okullarında kaynaştırma sınıflarında öğretimsel uyarlamalara ilişkin öğretmenlerin algıları incelenmiştir. Bu doğrultuda İspanya'da bulunan K-12 okullarında görev yapan 79 öğretmene “Öğretimsel Uyum Ölçeği” uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler sınıflarında öğretimsel düzenlemeleri orta düzeyde kabul etmektedir. Araştırma katılan öğretmen grupları arasında karşılaştırma yapıldığında okul türüne (anaokulu, ilköğretim, ortaokul, lise) göre öğretmenlerin tutum ve görüşlerinde anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Kwapy (2004) tarafından yapılan çalışmada anaokulu, ilköğretim ve özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumları belirlenmiştir. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmada 250 öğretmene tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin en çok davranış bozukluğu olan

çocukların eğitiminde zorlandıkları, kaynakların ve okul yönetimin desteğinin yetersizliği nedeniyle kaynaştırma eğitiminde sorun yaşadıkları sonucu tespit edilmiştir.

Sucuoğlu ve diğerleri (2004), kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin önleyici sınıf yönetimi becerilerinin incelenmesi amacıyla bir özel ve bir devlet okulunda çalışan ve iki gruba ayrılan öğretmenlere sınıf yönetimi becerileri arasında fark olup olmadığını kontrol listesi kullanarak belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular; bir sınıfta sergilenen problemlili davranış sayısının çok olması, öğretmenin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin yeterli donanımının olmaması sınıf yönetiminin sağlanmasında sorun oluşturduğu belirlenmiştir. Ayrıca herhangi bir lisans programından mezun olan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin diğer öğretmenlerden farklılaşmadığı ve hem özel okullarda hem de devlet okullarında çalışan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin benzer olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerine destek hizmetlerinin verilmemesi, öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmamaları kaynaştırma eğitimi uygulamalarının başarısını olumsuz etkilediği ve güçleştirdiği sonucuna varılmıştır.

Demir ve Acar (2010), tarafından yürütölen çalışmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime ilişkin düşönceleri tespit edilmiştir. Bu betimleyici çalışmanın evreni, Çanakkale İlinde görev yapan kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenleridir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin görev yaptığı sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamazken, öğretmen cinsiyeti, kıdem durumu, hizmet içi eğitim alma durumu ve kendini yeterli hissetme durumu değişkenlerine göre ölçeğinin bazı maddelerinde anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Durğun (2010), sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi adlı tez çalışmasını İstanbul ili Sancaktepe ilçesindeki resmî ilköğretim okullarında görevli öğretmenler üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada Sancaktepe ilçesinde görev yapan ve kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin, cinsiyet, yaş, medeni durum, kıdem, sınıftaki öğrenci sayısı, sınıf yönetimi ve hizmet içi eğitimlere katılım gibi değişkenler üzerinden incelemiştir. Araştırma tarama modeline uygun olarak hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda, yaş ve mesleki kıdem değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin yaşı ve kıdemi ilerledikçe sınıf yönetimi becerilerinin de arttığı görölmüştür.

Gök (2013), kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri konulu yüksek lisans tez çalışmasını Antalya ili Kepez ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenleri üzerinde

yürütülmüştür. Araştırma sonucunda; sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunması zaman yönetimi bakımından kaynaştırma öğrencileri için ayrıca zaman harcanması ve diğer öğrenciler için ayrılan zamandan kısıtlama yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dersin planlamasına ve hazırlık süreci açısından bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyumu, sınıf kurallarına uyma, diğer öğrencilere karşı davranış konusunda birtakım problemler yaşandığı belirtilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenleri genellikle olumsuz etkilerinden bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarında bulunmalarını istemekte, ancak kaynaştırma eğitimi uygulamadaki bazı eksikliklerden dolayı yaşanabilecek sorunlara karşın isteklilik konusunda tereddüt etmektedirler. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak kaynaştırma eğitiminin verimli olabilmesi için öğretmen- öğrenci- veli iş birliği, öğretmenlerin konu ile ilgili hizmet içi eğitim almaları ve özel eğitim merkezlerinden yardım alınması önerilmiştir.

Güzel (2014), kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunları belirlemek için İstanbul ili Beykoz ilçesinde MEB'e bağlı resmî ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerine anket uygulamış ve verileri çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda; okulun fiziksel alt yapısının yetersizliği, sınıfların kalabalıklığı ve kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara dengeli dağıtılmaması, BEP planının temel eğitim programlarına göre yapılmaması, öğretmenlerin BEP planı ve kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, verilen hizmet içi eğitimin yetersizliği, rehberlik çalışmaları ve okuldaki kaynaştırma eğitimi için yapılması gereken diğer çalışmaların eksik olması, ailelerle gerekli iletişim hâlinde olunmaması ve ailelerin çocukları ve kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, okulda kaynaştırma eğitimi için gerekli olan çalışmaların tam ve özenli bir şekilde yapılmaması ve okul yöneticilerinin gerekli kolaylığı ve imkânları sağlayamaması gibi olumsuzlukların öğretmenler tarafından belirtildiği ve bu durumların kaynaştırma eğitimini olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Akalın (2015), kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimlerinin saptanması amacıyla yaptığı çalışmada Ankara ili Çankaya ve Altındağ ilçelerindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinden veri toplamıştır. Araştırma sonucunda, farklı bölümlerden veya kaynaştırma eğitimi ile ilgili ders alamayan öğretmenlerin sınıf yönetiminde daha zorlandıkları görülmüştür. Bu nedenle de öğretmenlere kaynaştırma eğitimi konusunda eğitim verilmesi gerektiğine, öğretmenlere etkili sınıf yönetimi stratejileri hakkında hizmet içi eğitim verilmesine ve öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin gelişmesi için daha fazla uygulamalı pratik yapmalarına olanak

sağlayan kısa süreli ve çözüm odaklı eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır.

Berkant ve Atılgan (2017), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri konulu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Çalışma sonucunda sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamaları konusunda ve BEP hazırlamakta zorlandıklarını, aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri yetersiz bulduklarını, kaynaştırma eğitimiyle ilgili olarak alanında uzman kişilerin desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimi uygulamasının yapıldığı sınıflarda fiziki koşulların yetersizliğinden kaynaklanan sorunların olduğunu ve kaynaştırma eğitimi ile alakalı eğitim materyallerinde eksiklikler olduğunu, bu durumun kaynaştırma eğitimi olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca kaynaştırma uygulamalarında kaynaştırma öğrencilerinin ailelerden de yeteri kadar destek göremediklerini ve bu durumun hem verilen eğitimi hem de öğretmenlerin performanslarını etkilediği sonucuna varılmıştır.

Demir ve Usta (2019), kaynaştırma eğitimine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek için Karaman il merkezinde devlet okullarında görev yapan 25 sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitimi ile ilgili düşüncelerini tespit etmek amacıyla araştırma yapmışlardır. Görüşme sonucunda elde edilen bulgular betimsel analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, katılımcı öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının olumlu olduğu fakat materyal yetersizliği, fiziksel şartların yetersizliği, aile desteğinin yetersizliği kaynaştırma eğitimi uygulamalarını olumsuz etkilediği ve bu konuda gerekli iyileştirme çalışmalarının yapılmasının önem arz ettiği sonucuna varılmıştır.

Kurt ve Tomul (2020), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi adlı çalışması Antalya ili Muratpaşa ilçesinde yer alan bir devlet ilkokulunda çalışan 5 sınıf öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar; öğretmenlerin bu süreçte çeşitli sorunlarla karşılaştıkları, rehberlik servisi ile iş birliği içerisinde olmadıkları, ailenin konuya ilişkin farkındalığının alt seviyelerde kaldığı belirtilmiştir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitimi uygulamaları, hizmet içi eğitim ve uzman desteği konularında yetersiz olduklarını ve gereken desteğin sağlanması durumunda ise kaynaştırma eğitimi uygulamalarını olumlu yönde etkileyeceği sonucuna varılmıştır.

Deliveli (2021), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi ve sınıf yönetimine ilişkin mesleki yeterliliklerinin incelenmesi adlı çalışması Muğla ilinde görev

yapan sınıf öğretmenleri üzerinden yürütülmüştür. Karma araştırma yöntemine göre tasarlanmış araştırma sonucunda; cinsiyet ve hizmet yılı değişkenleri ile sınıf yönetimi beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olduğu, plan program, zaman yönetimi, sınıf içi ilişkiler düzeni, sınıfta davranış kontrolü boyutlarında kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek puanlar aldıkları, kaynaştırma eğitimi ve sınıf yönetimi ölçeğinin boyutları arasında anlamlı ilişki olduğu ve okul, aile ve rehberlik araştırma merkezi ile geliştirilen işbirliğinin kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkilediği sonuçlarına varılmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesinde “Herkesin eğitim hakkı vardır.” ifadesiyle yola çıkılan bu süreçte “Her çocuk özeldir.” ve “Eğitimde fırsat eşitliği” sloganıyla özel eğitim uygulamaları ile özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmaktadır. Özel eğitimin önemi herkesçe kabul edilmesine rağmen hâlâ tam oturmuş, kusursuz işleyen bir sistemin olmadığı ve kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yeterli verimin alınmadığı yapılan araştırmalarda görülmüştür. İlgili araştırmalar incelendiğinde, öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin faydalı olduğunu düşünmekte fakat uygulama kısmında yeterli desteğin sağlanmadığı için uygulama kısmının başarılı olmadığı ve iyileştirme çalışmalarının yapılmasının önem arz ettiği belirtilmiştir.

Sınıf yönetimi açısından ilgili araştırmalara bakıldığında kaliteli bir eğitimin temel taşı olan sınıf yönetim ile başarı arasında doğru orantı olduğu bilinmektedir. Sınıf yönetimi eğitimde bu kadar önem arz eden ve güçlük isteyen bir faaliyet iken ayrıca kalabalık sınıflarda sınıfta bireysel ilgilenilmesi gereken özel gereksinimli bireylerin olması durumunda öğretmenlerin iş yükünün arttığı ve birçok zorlukla karşılaştıkları görülmüştür. Alan yazında kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin çalışmalar bulunmakta fakat yapılan çalışmalarda sınıf mevcut sayılarının temel ölçüt olarak ele alınmadığı görülmüştür. Bu çalışmada kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükler incelenerek alan yazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırma yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Araştırma nitel desende oluşturulmuştur. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve metin analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanılarak, olayların ve olguların var olduğu ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ele alınarak incelendiği araştırma türüdür. Olayların ve olguların gerçekçi bir ortamda bütüncül bir şekilde incelenmesi sonucunda araştırmanın yapıldığı çevre, araştırma süreci ve araştırmaya katılan bireylerin görüşleri hakkında bilgi verir. Nitel araştırma soyut bir çalışma olup; niçin, nasıl, ne şeklinde sorularına cevap bulmaya çalışmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Nitel araştırma, araştırılan konunun daha iyi anlaşılması için konunun kapsamlı, ayrıntılı, doğrudan ele alınarak verilerin toplanmasını, analiz edilmesini ve yorumlanmasını amaçlamaktadır. Araştırmaya konu olan bireylerin görüş ve deneyimlerinin yazılı ve görsel dokümanlar yoluyla elde edilen verilerin derinlemesine ele alınması, araştırma sonucunda ulaşılan geçerlilik ve güvenilirliğin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Patton, 1990). Nitel araştırma yöntemleri, araştırılan konunun gerçekliğini doğal ortamında anlamaya ve açıklamaya yönelik olduğundan eğitimsel gerçekleri çok boyutlu olarak ortaya koyarak eğitimsel araştırmalara zenginlik katar (Yaman, 2007). Bu araştırma nitel verilere dayalı fenomenoloji çalışmasıdır. Fenomenoloji çalışması, bir olayın veya deneyimin özünü derinlemesine anlamaya odaklanan bir nitel araştırma yöntemidir (Baltacı, 2019). Araştırmacılar, "Katılımcıların için bu olgunun yapı ve deneyiminin özü nedir?" sorusuna cevap aramaya ve bireylerin yaşamlarına nasıl etkilediği hakkında bilgiler sunmaktadır (Karataş, 2015).

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme yöntemlerinden Yarı Yapılandırılmış Görüşme benimsenmiştir. Çalışmada, kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükleri belirlemek amacıyla yarı-yapılandırılmış sorularla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, konuyla ilgili önceden hazırlanan belli konu başlıkları ya da yönlendirici sorularla görüşmenin yürütülmesidir. Görüşme sırasında araştırmacı soruların sırası, soruların soruluş tarzı hakkında değişiklikler yapılabileceği gibi görüşme konusuna

dayalı araştırmacı tarafından soru eklenebilir ya da çıkarılabilir (Türnükü, 2000). Yarı yapılandırılmış görüşme, katılımcıların görüş, düşünce, duygu ve hislerinin derinliğine inilerek kişilerin bakış açılarının ortaya çıkaran keşfe yönelik bir süreçtir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda seçilen konuyla ilgili birincil kaynaktan veriler toplandığı için, araştırma yapılacak konu ilgili ön bilgiler edinilmeli ve alan yakından tanınmalıdır. Nitel araştırmalarda, araştırma probleminin özelliğine ve araştırmacının sahip olduğu kaynakların sınırlılığına göre örneklemin genişliği belirlenmelidir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Nitel araştırma, genelleyebilir bilgi yerine, geçerli bilgiye erişebilmeyi ön planda tutmaktadır. Araştırma yapılacak olan sınıf öğretmenleri, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme belirleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme belirleme yönteminde araştırmanın amacına uygun olarak önceden ölçütler belirlenir ve bu ölçütleri karşılayan birey veya durumlar seçilip araştırmaya dâhil edilir (Baltacı, 2018).

Bu çalışmada örneklemin belirlenmesinde; ulaşılabilecek olan çalışma grubu göreceli olarak küçük ve heterojen bir örnekleme oluşturmada ve katılımcılar “kalabalık sınıfı olan” ve “sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan” ölçütlerini karşılamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023–2024 öğretim yılında İstanbul ili Arnavutköy ilçesindeki devlet ilkokullarında görev yapan, sınıf mevcudu kalabalık ve kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmen seçiminde ölçüt örnekleme önermesine göre Arnavutköy ilçesinde görev yapan kalabalık mevcutlu, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan 16 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı görüşme yöntemidir. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama yöntemidir. Görüşme grup görüşmesi ya da bireysel görüşme şeklinde yapılabilir. En çok bilinen türü bireysel, yüz yüze, söz alışverişi şeklinde yapılan görüşmedir (Patton, 1990). Görüşme yüz yüze yapılabileceği gibi medya kayıt edici cihazlarla da yapılabilir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, hazırlanan görüşme sorularının bazılarının açık uçlu bazılarının ise kapalı uçlu olduğu görüşme türüdür. Diğer görüşme tekniklerine göre daha esnek, görüşme sürecinde gerekli değişiklikler yapılabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı soruları önceden hazırlar fakat görüşmenin sürecinde duruma göre sorular değiştirilebilir ve araştırma konusuna ilişkin bir tartışma ortamı

yaratılabilir. Dolayısıyla yarı yapılandırılmış görüşme derin bilgi edinmeye daha elverişlidir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırmada, ilgili alan yazın taramasından sonra kuramsal çerçeve oluşturulmuş ve görüşme formunun şekillenmesi için sınıf öğretmenleri ile ön görüşmeler yapılmıştır. Ana tema etrafında toplanan sorular alan yazında en çok var olan boyutlar ele alınarak değerlendirilmiş olup taslak görüşme formunda 30'a yakın soru maddesi belirlenmiştir. Taslak görüşme formu uygulamadan önce Atatürk Üniversitesinde görev yapan alan uzmanlarına sunulup onların görüşleri alınmış ve geçerlilik ile ilgili var olan sorunlar düzeltilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formunda toplam 14 soru yer almıştır. Görüşme formu EK 1'de sunulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümü katılımcı öğretmenlerin demografik özelliklerinin sorulduğu sorulardan oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere yaş, cinsiyet, medeni durum, sınıf mevcudu, kaynaştırma öğrenci sayısı ve yetersizlik türü soruları bulunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun ikinci bölümünde katılımcı öğretmenlere kaynaştırma eğitimi ilgili düşünceleri, kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencilerin bulunmasının sınıfın fiziksel düzeninin ve sınıf trafiğinin yönetimi, zaman yönetimi, davranış düzenlemeleri, plan-program etkinliklerinin yönetimi, sınıfta ilişki ve iletişimin yönetimi gibi sınıf yönetimi boyutları açısından karşılaştıkları güçlükler, yaşadıkları sorunlar ve sorunlarla başa çıkmada kullandıkları yöntemler ile alakalı sorulara yer verilmiştir. Görüşme formunun son kısmında katılımcı öğretmenlere kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında tavsiyeleri sorulmuştur (EK 1).

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde doğal ortama duyarlılık, bütüncül yaklaşım, esneklik ve tümevarımcı analiz gibi nitel araştırmanın gereklilikleri yerine getirilmiştir. Katılımcılara görüşmenin başında vermiş oldukları bilgilerin gizli tutulacağı, isimlerinin saklı kalacağı ve verilerin sadece araştırma için kullanılacağı ve tez danışmanı gibi ilgili kişiler dışında hiç kimse ile paylaşılmayacağı belirtilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmenin en başında soruları rahat ve içtenlikle cevaplandırmaları için katılımcıların isimlerinin gizli tutulacağı ve kişilerin kodlanarak araştırmacı tarafından saklı kalacağı belirtilmiştir. Katılımcıların görüşlerinde alıntılar yapılırken şu şekilde kodlama yapılmıştır. Ö1, Ö2, ... Ö; sınıf öğretmeni olduğunu sayı ise görüşülen kaçınıcı kişi olduğunu ifade etmektedir. Bu sayede katılımcılara güvenilir bir ortam hazırlanarak görüşmeler daha esnek bir yapıda sürdürülmüştür. Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra, görüşme yapılacak okullara gidilip ve kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin uygun olan zamanlarına göre görüşme için randevu

alınmıştır. Randevu günü öğretmenlerin okullarında bir araya gelinip görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara yapılacak olan görüşmenin etik kurallara uygunluğu ve gizlilik esasları hakkında bilgi verilmiştir. Görüşme katılımcılardan rızası alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşmeler sorgulayıcı tarzda değil daha samimi sohbet havasında gerçekleşip katılımcının verdiği yanıtlara gerekli yerlerde yönlendirme yapmadan geri dönütler verilerek cevapların niteliğini arttırmaya yönelik teşvik edici mesajlar verilmiştir. Görüşme sırasında verilerin kaydedilmesi için hem ses kayıt cihazı hem de not alma olarak iki yöntem kullanılmıştır. Görüşmeler Mayıs ve Haziran 2023 tarihleri arasında, katılımcı öğretmenlerin bulunduğu okullarda randevu saatinde bir ile iki saat arasında değişen sürelerde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler nitel araştırmalar içerisinde yer alan içerik analizine dayalı olarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, nitel verilerin derinlemesine incelenmesi ve çıkan verileri açıklamaya yardımcı olacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı sağlamaktır. Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine incelenir ve yeni kavramlar ortaya konulur (Miles & Huberman, 1994). İçerik analizinde, birbirine yakın, benzer veriler kavramlar çerçevesinde bir araya getirilerek anlaşılır şekilde yorumlanır. İçerik analizinde güvenilirliğin sağlanabilmesi için verilerin hangi kategoriye niçin yerleştirildiği açıklanmalıdır. Geçerliliğin sağlanabilmesi içinde araştırmanın amaçları ve araçları arasındaki uyumuna bakılmalıdır. İçerik analizinde kategori ve temaların tanımları net olarak yapılmalı ölçülmek istenen özellik belirtilmelidir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

İçerik analizi tümevarımcı bir analiz türü olması sebebi ile araştırılan konunun en ince ayrıntısına kadar incelenmesini gerektirir. Nitel araştırmada araştırmacı topladığı ayrıntılı verilerden yola çıkarak probleme ilişkin temaları belirler, elde ettiği verileri anlamlı ve sistematik yapılara dönüştürür ve bu verilerden hareketle kuram oluşturur. İncelenen olay veya olguya esas oluşturabilecek bir kuramın olmaması durumunda tümevarımcı analiz, yani kodlamaya dayalı içerik analizi gereklidir. Kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılır. Araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel veriler; verilerin kodlanması, kategori ve temaların bulunması, kategori ve temaların düzenlenmesi ile bulguların tanımlanması ve yorumlanması içerik analiz aşamaları takip edilerek veriler analiz edilir (Şimşek & Yıldırım, 2011).

Araştırma verileri, “Maxqda Analytics Pro 2020” programı kullanılarak analiz edilmiştir. Maxqda programı, “kodlama” ve “geri çağırma” özelliklerinin yanı sıra kategoriler arasında ilintilendirme ve bağlantı kurmaya olanak vermesi, kategoriler arasında kurulan

bağlantıların görülebileceği bir şema oluşturmaya olanak veren işlevselliği nedeniyle araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir (Kuş, 2006).

Araştırma verilerinin analizinde öncelikle sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerin ses kayıtları yazıya dönüştürülerek elde edilen Word belgeleri Maxqda nitel veri analiz programına aktararak “içerik analiz” yle çözümlenmiştir. Maxqda programı ile içerik analizi, yazılı veya görsel verilerin araştırmanın konusuna uygun oluşturulan tema/kategoriler çerçevesinde elde edilen veri setinde kullanılan kelime, cümle ya da resimlerin kullanım sıklığı belirlenerek temalar/kategoriler altında toplanmakta ve sayısal hâle getirilerek üzerinden yorumlama ve anlamlandırma yapılabilmektedir (Ertugay, 2019). Verilerin analizine görüşme formunda bulunan soruların tek tek taranarak, her soruya verilen cevapların üzerinde genel bir kavramsal yapı oluşturularak kod listesi oluşturulmuştur. Verilerin incelenmesi sonucu ortaya çıkan kodlar da kod listesine eklenmiştir. Bu şekilde veriler kategorize edilmiş, alt boyutlar oluşturulmuş ve kodlar arasında ilintilendirme ve bağlantılar aranmıştır. Her görüşme sorusuna ilişkin oluşturulan kodlar arasındaki ortak veriler bulunmaya çalışılmış ve kodlar tema olarak düzenlenmiştir. Kodlar ve temalar, araştırmacı tarafından tematik kodlama sonucunda verileri anlamlandırmaya, tanımlama ve yorumlamaya imkân sağlayacak sistematik bir biçimde düzenlenmiştir. Buna göre 15 tema altında 52 kod belirlenmiştir. Program sayesinde görüşmelerin akışı ve kodlanan bölümler görüntülenerek hangi kodların, hangi yoğunlukta olduğu belirlenerek sınıflandırma, ilişkilendirme ve bağlantılar kurma işlemleri sırasıyla yapılmıştır. Maxqda programı sistematik, tam, esnek ve hızlı kodlama imkânı sağladığı için araştırma verilerinin analizinde büyük kolaylık sağladığından bu çalışmada kullanılmıştır (Çoşgun-İlgar & İlgar (2014).

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel çalışmada geçerlilik ve güvenirlilik araştırmacının tarafsızlığını ve objektifliğini gösteren en önemli unsurdur. Toplanan verilerin araştırmacı tarafından nasıl toplandığı ve nasıl analiz edildiğinin açıklanması araştırmanın geçerliliği açısından önem arz etmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu nedenle çalışmada doğrudan alıntılara yer verilerek sonuçlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın iç geçerliliğini sağlamak amacıyla kullanılan görüşme formu hazırlanırken ilgili alan yazın incelenip kavramsal bir çerçeve oluşturulması araştırmanın iç geçerliliği sağlanmıştır. Yapılan içerik analizinde temalar, ilgili kodları kapsayacak kadar geniş ve ilgisiz kodları dışarıda bırakacak kadar dar kapsamda belirlenmeye özen gösterilmiştir.

Araştırmanın dış geçerliliğini sağlamak adına araştırma süreci ve süreç içinde yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır (Kuş, 2006).

Araştırmanın bulguları yorum yapılmadan doğrudan aktararak araştırmanın iç güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Taslak görüşme formunun uzman görüşü alınarak tekrardan düzeltilmesi, görüşmelere başlamadan bir iki tane ön görüşme yapılması, görüşme sırasında katılımcılardan gerekli izinlerin alınması ve verilerin ayrı ayrı kodlamalar yapılarak araştırmanın güvenilirliği ve tutarlılığı sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı, süreçte yapılanları ayrıntılı bir şekilde tanımlamıştır. Bununla birlikte araştırma süresince elde edilen ham veriler ve kodlamalar ve araştırmacı notları araştırmacı tarafından saklanmaktadır ve araştırmacıların incelemesine açıktır (Başkale, 2016). Talep edilmesi durumunda bunlar araştırmacı tarafından talep eden kişilere gönderilecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Bu bölümde, İstanbul ili Arnavutköy İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünde kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmada kullandıkları yöntem ve teknikleri görüşlerinden elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir. Görüşme soruları iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğretmenlere demografik özellikleri tanımaya dayalı sorular ikinci bölümde sınıf yönetimi ile alakalı sorular yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri görüşme sırasına göre; Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16 kod isimleri ile gösterilmiştir.

Demografik Özelliklere Göre Dağılım

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yaş, cinsiyet, medeni durumu, öğrenim durumu, meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre dağılımı Tablo 2’ de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Ana Kod	Alt Kod	Öğretmenler	f
Cinsiyet	K	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö16	10
	E	Ö1, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15	6
Yaş	25-30	Ö2, Ö4, Ö6, Ö7	4
	30-35	Ö3, Ö5, Ö14, Ö16,	4
	35-40	Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13	6
	40-45	Ö1, Ö15	2
Medeni Durum	Bekâr	Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö16	5
	Evli	Ö1, Ö2, Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15	11
Öğrenim Durumu	Ön Lisans		-
	Mezunu		
	Lisans Mezunu	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14	14
	Yüksek Lisans Mezunu	Ö16	1
	Doktora Mezunu	Ö15	1

Meslekte	1-5	Ö4, Ö6, Ö7	3
Çalışma	5-10	Ö2, Ö3, Ö14, Ö16	4
Süresi	10-15	Ö5, Ö10, Ö13	3
	15-20	Ö1, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12	5
	20 ve üstü	Ö15	1

Tablo 2’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu 35 ile 40 yaş aralığındadır. Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu kadın ve evlidir. On dört sınıf öğretmeni lisans mezunuyken bir sınıf öğretmeni yüksek lisans, bir sınıf öğretmeni de doktora mezunudur. Sınıf öğretmenlerinin meslekte çalışma süresine bakıldığında çoğunluğun 15-20 yıl arası hizmet süresine sahip olduğu gözükmemektedir.

Öğretmenlerin Sınıf Özelliklerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sınıf mevcudu, sınıf düzeyi, sınıfta var olan kaynaştırma öğrenci sayısı ve kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türleri değişkenlerine göre dağılımı Tablo 3’ de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Özelliklerine Göre Dağılımı

Ana Kod	Alt Kod	Öğretmenler	f
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	Ö7, 12, Ö13	3
	2. Sınıf	Ö9, Ö10, Ö11, Ö14	4
	3. Sınıf	Ö1, Ö2, Ö8	3
	4. Sınıf	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö15, Ö16	6
Sınıf Mevcudu	25-30		-
	30-35	Ö14	1
	35-40	Ö1, Ö2, Ö8, Ö9, Ö15, Ö16	6
	40-45	Ö3, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13	7
	45-50	Ö4, Ö6	2
Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	1	Ö1, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16	10
	2	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9	5
	3		-
	4		-
	5		-
	6	Ö3	1
Kaynaştırma Öğrencilerinin Yetersizlik Türü	Otizmlili Çocuklar	Ö3, Ö16	2
	Öğrenme Güçlüğü Olan	Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15	14
	İşitme Yetersizliği Olan	Ö7	1
	Dil ve Konuşma Geriliği Olan	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö13	6
	Hafif Zihinsel	Ö1, Ö4	2

Engeli Olan			
Görme Bozukluğu Olan			-
Diğer	Ö14		1

Tablo 3’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin sınıf düzeylerinin çoğunluğu 4. sınıf düzeyidir. Sınıf mevcut sayıları incelendiğinde bir öğretmenin 30-35, altı öğretmenin 35-40, yedi öğretmenin 40-45, iki öğretmenin de 45-50 öğrencisi olduğu görülmektedir. Sınıf mevcut sayılarına bakıldığında 25 ile 30 arasında sınıf mevcudu olan öğretmen bulunmamakta ve öğretmenlerin sınıf mevcutlarının çoğunluğun 40 ile 45 arasında olduğu görülmektedir. Kaynaştırma öğrenci sayıları incelendiğinde, on sınıf öğretmenin kaynaştırma öğrenci sayısı bir, 5 sınıf öğretmenin ise iki, bir öğretmenin altı tane kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır. Var olan kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türlerine bakıldığında iki öğrencinin “otizmli”, on dört öğrencinin “öğrenme güçlüğü olan”, yedi öğrencinin “dil konuşma güçlüğü olan”, iki öğrencinin “hafif zihinsel engeli olan”, bir öğrencinde “zihin yetersizliği” olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin sınıfına bakıldığında birden fazla yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencilerin olduğu da görülmektedir. Sınıfında bir özel gereksinimli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin öğrencilerden birinin “hafif zihinsel engeli ve dil ve konuşma bozukluğu”, birinin “dil ve konuşma bozukluğu ve işitme yetersizliği olduğu”, birinin öğrenme güçlüğü ve dil ve konuşma bozukluğu”, bir öğrencinin de “zihin yetersizliği ve dil ve konuşma bozukluğu” olduğu görülmektedir. Sınıfında iki özel gereksinimli öğrencisi olan öğretmenlere bakıldığında ise, bir öğretmenin “hafif düzeyde zihin yetersizliği” ve “dil ve konuşma bozukluğu”, bir öğretmenin “dil ve konuşma bozukluğu” ve “öğrenme güçlüğü” olan öğrencileri oldukları dikkati çekmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye’deki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri

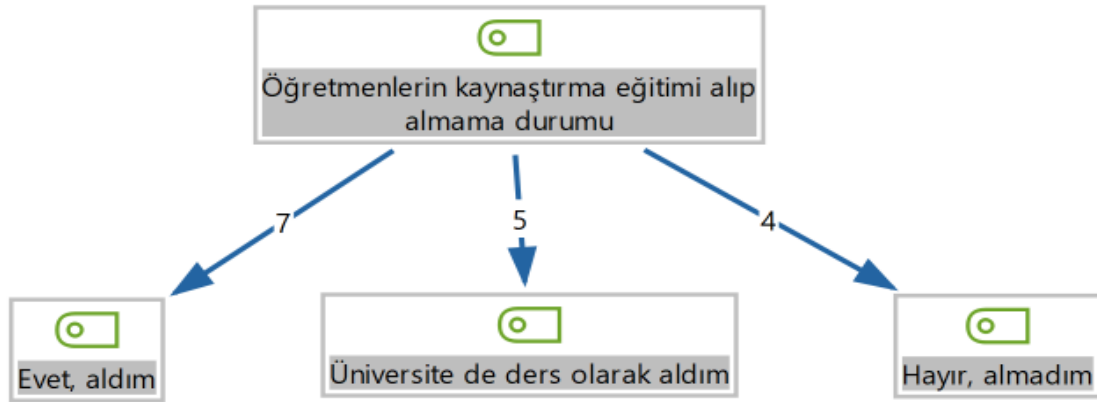
Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin tümü Türkiye’deki uygulanan kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilgili görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin konuyla ilgili görüşleri iki ana grup altında toplanmıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Eğitim Durumu

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yedi tanesi (Ö1, Ö6, Ö8, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16) kaynaştırma eğitimi aldığı yönünde görüş bildirmiştir. Sınıf öğretmenlerin dört tanesi (Ö7, Ö9, Ö10, Ö12) daha önce hiç eğitim almadıklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılan diğer beş sınıf öğretmeni (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö13) ise ayrıca bir eğitim almadıklarını sadece

üniversite eğitimi sırasında ders olarak aldıkları yönünde görüş bildirmiştir. Bu görüşlerin dağılımını gösteren model aşağıda sunulmuştur:

Şekil 2. Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Eğitim Durumu

Sınıf Öğretmenlerinin Aldığı Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Yeterliliği Hakkında Görüşleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarının yeterliliği hakkında görüşlerin dağılımını gösteren model aşağıda sunulmuştur:

Şekil 3. Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Yeterliliği Hakkında Görüşleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin üç tanesi (Ö8, Ö11, Ö14) daha önce almış oldukları eğitimin yeterli olduğunu ve kaynaştırma eğitimi uygulamaları için faydalı olduğunu düşünmektedir. Konu ile ilgili Ö11 “Aldığım eğitimler sayesinde kaynaştırma eğitimine ilişkin kavramlara daha aşina oldum. BEP, kaynaştırma gibi kavramları hep duyuyordum fakat kavramların ne demek olduğunu bilmiyordum. Eğitimden sonra kaynaştırma eğitimi uygulamalarını daha bilinçli yürütmeye başladım. Kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmam hem benim için hem de öğrencilerim için çok faydalı oldu.” şeklinde kaynaştırma eğitiminin yeterliliği hakkında görüşlerini dile getirmektedir. Eğitimleri yeterli

bulan sınıf öğretmenleri alınan eğitimlerin hem öğrenciyi tanımada hem de daha kaliteli eğitim için faydalı olduğu yönünde görüşlerini belirtmektedir.

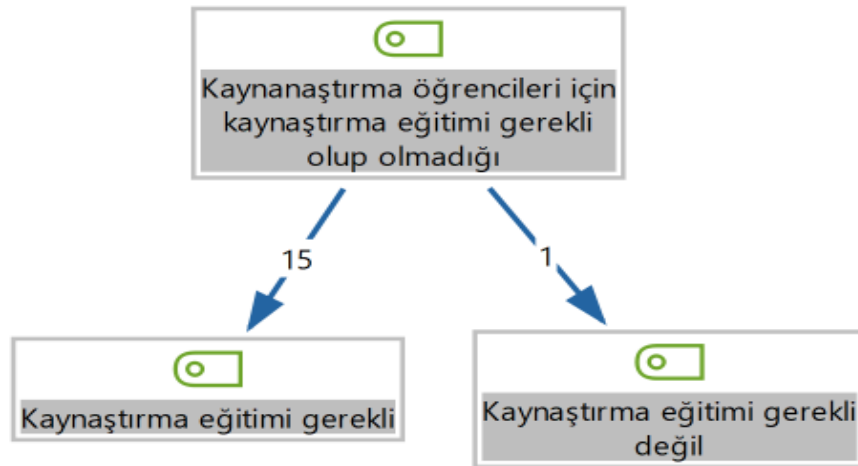
Araştırmaya katılan sekiz sınıf (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö15, Ö16) öğretmeni daha önce almış oldukları eğitimin yeterli olmadığını belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö1 konuya ilişkin “*Ne yazık ki gerçek hayatla teorik uygulamalar bir olmuyor. Daha çok işin içine sahaya indiğin zaman öğreniyorsun.*” şeklinde görüşlerini belirtmektedir. Öğretmenlerden Ö15 “*her bireye özel ve farklı olduğu gibi her sınıfta özel ve farklı bundan dolayı teorikte öğrenmiş olduğumuz bilgileri sınıfımıza uygulayabilmek gerekiyor. Teorik kısımdaki bilgileri alıyoruz ama uygulayınca çok da faydası olmuyor.*” görüşlerini belirtmektedir. Alınan eğitimlerin yeterli olmadığını düşünen sekiz öğretmenin görüşlerinde eğitimlerin teorik üzerinde kaldığı, uygulama kısmında faydalı olmadığı yönünde ortak görüş belirtmektedirler.

Araştırmaya katılan beş sınıf öğretmeni “Kaynaştırma eğitimi alıp almadığınız hakkında bilgi verebilir misiniz?” sorusuna daha önce kaynaştırma eğitim almadıkları için soruyu cevaplandırmamışlardır.

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenciler İçin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları ile İlgili Görüşleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine “*Kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitim almalarının gerekli olup olmadığı ile ilgili ne düşünüyorsunuz?*” sorusuna on beş sınıf öğretmeni (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16) kaynaştırma eğitiminin gerekli olduğunu, bir sınıf öğretmeni (Ö13) gerekli olmadığını belirtmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin dağılımını gösteren model aşağıdadır:

Şekil 4. *Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenciler İçin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları ile İlgili Görüşleri*

Kaynaştırma eğitimini gerekli bulan sınıf öğretmenlerinden Ö3 kaynaştırma öğrencilerinin yetersizliğine uygun eğitim almalarının gerektiğini, sınıf düzeyinde eğitim aldıkları zaman akranlarından geride kaldığını ve özgüvenlerinin daha da düştüğünü ifade etmektedir. On beş sınıf öğretmeni kaynaştırma öğrencisinin bireysel ve kendi hızına uygun eğitim alarak hem akademik hem de sosyal anlamda desteklenmeleri gerektiğini düşünmektedir. Sınıf öğretmeni Ö2 düşüncelerini şöyle açıklamaktadır: *“Bence kesinlikle gerekli bu çocuklar zaten içlerine kapanık oluyor kendilerini ifade edemiyorlar ama okulda arkadaşları ile beraber daha fazla sosyal ortamda bulunmuş oluyorlar kendilerini daha rahat ifade edebiliyorlar oyun oynayarak daha fazla sosyalleşme imkânı bulabiliyorlar. Tabi ki öğrencinin yetersizlik türüne bağlı bazı öğrenciler saldırgan davranışlar sergileyebiliyor diğer arkadaşlarına zarar verebiliyor bunlara dikkat etmek gerekir.”*

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitiminin gerekli olduğunu, kaynaştırma öğrencilerinin alması gerektiğini düşünüyor ama bunun farklı eğitim uygulamaları üzerinden yapılması gerektiğini de belirtmektedirler. Sınıf öğretmeni Ö15 kendi sınıfından örnek vererek düşüncelerini şöyle açıklamaktadır: *“Eğer öğrenciniz akademik anlamda kendi başına herhangi bir çalışmayı yürütemeyecek düzeyde ise öğretmenin sınıf ortamında onu koordineli bir şekilde yürütebilmesi çok zor bir de kalabalık sınıfınız varsa pek mümkün olmuyor. Bütün çocukların kaynaşması, bir arada bulunması önem arz ediyor. Burada bir başka boyutta şu; bizim eğitim sistemimizi biliyorsunuz yani akademik ağırlıklı bir eğitim sistemi var. Aslında olması gereken o çocuğun sınıfta rahat bir şekilde eğitim görmesi fakat hepimizin bir akademik kaygısı var. Çok yoğun bir müfredat var, konuları yetiştirmemiz gerekiyor. Bu konuları çocuklara öğretmemiz gerekir. Bu çocuğun sınıfta kaynaşması bir kendini ifade edebilmesi bu sistem içerisinde çok büyük sorun, akademik ağırlıklı bir sistem içerisinde bunu uygulamak zor...”*

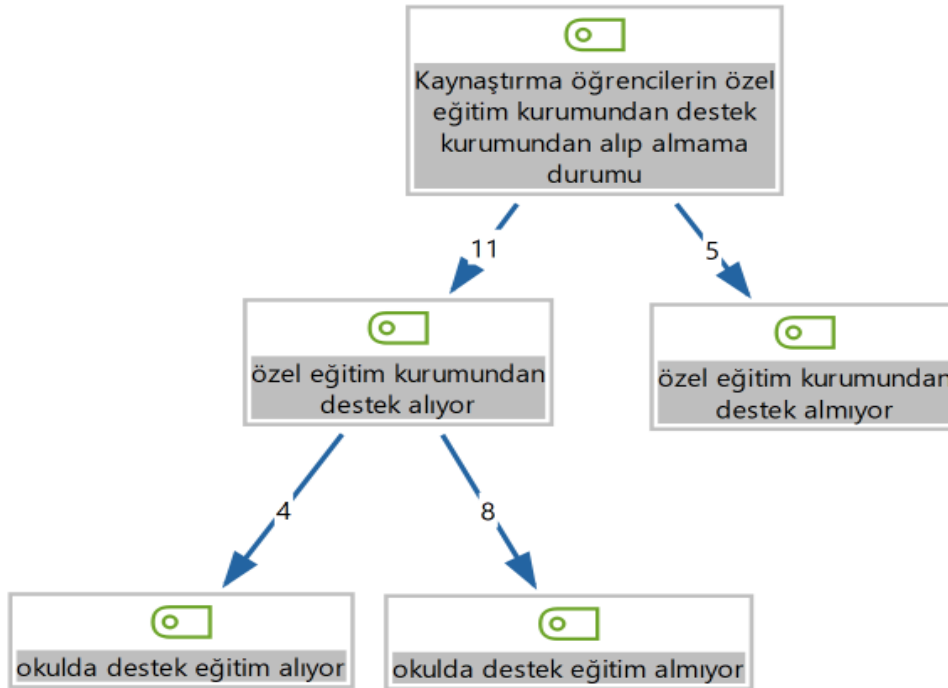
Ö14 isimli sınıf öğretmeni *“Ben gerekli olduğunu savunuyorum ama öğrenci tüm gün okulda olmasın. Örnek veriyorum haftada 3 gün belirli saatler normal sınıfta arkadaşlarıyla beraber olsun sonrasında bireysel olarak eğitim alsın. Bu şekilde olursa kaynaştırma öğrencisi için daha etkili olacağını düşünüyorum. Kaynaştırma olarak bir kişiyi tamam kazanmaya çalışıyoruz fakat diğer öğrenciler de etkileniyor. Biz birinci sınıfta çok zorlandık çünkü çocuğu bilmiyoruz, tanımıyoruz. Sınıf kalabalık onunla ilgileneyim derken diğer öğrenciler çok geride kalıyor. Sınıf yönetimi açısından çok zorluklar yaşıyoruz. Bu yüzden sürekli gelmelerinden ise ara ara gelmeleri daha faydalı olacağını düşünüyorum.”* şeklinde düşüncelerini açıklamaktadır.

Kaynaştırma eğitiminin gerekli olmadığını düşünen sınıf öğretmeni Ö13 “... akademik açıdan bence burada biz çok fazla ilgilenmiyoruz onunla ile mi ilgilenelim sınıfla mı ilgilenelim ikileminde kalıyoruz. Bu sefer çocuk akademik olarak geri kalıyor.” şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Kaynaştırma Öğrencilerinin Özel Eğitim Merkezlerinden Destek Alma Durumu

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin özel eğitim merkezinden destek alma durumu hakkında görüşleri aşağıdaki model de sunulmuştur:

Şekil 5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Özel Eğitim Merkezlerinden Destek Alma Durumu

Araştırmaya katılan on bir sınıf öğretmenin (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö14, Ö15) kaynaştırma öğrencilerinin özel eğitim merkezinden destek aldığını, beş sınıf öğretmeni (Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö16) ise kaynaştırma öğrencilerinin herhangi bir destek almadıklarını ifade etmektedirler.

Sekiz sınıf öğretmeni (Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15) kaynaştırma öğrencilerinin okulda verilen destek eğitim kursularından faydalanamadığını sadece özel eğitim merkezine gittiklerini belirtmektedirler. Sınıf öğretmeni Ö13, okulda destek eğitim kursu verilirken kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik düzeylerini en ağırdan en hafife göre sıralandığını ve öğretmenlerden de talep az olduğu için kaynaştırma öğrencisinin okulda verilen destek eğitim kursundan faydalanamadığını belirtmektedir.

Dört sınıf öğretmeni (Ö1, Ö2, Ö4, Ö16) kaynaştırma öğrencilerinin okulda verilen destek eğitim kurslarından faydalandığını ve bireysel verilen eğitimlerin öğrencilerin

akademik olarak ilerlemesine fayda sağladığını belirtmektedir. Sınıf öğretmeni Ö2 konu hakkında “Öğrencimin bir tanesine destek eğitim kursu veriyorum ve tabi ki de çok faydasını gördük. Şu an da okuma yazmaya geçtik, çok ilerleme kaydettik bu kurs sayesinde hem okuma yazma hem de matematikte toplama çıkarma işlemlerinde bayağı ilerleme sağladık.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

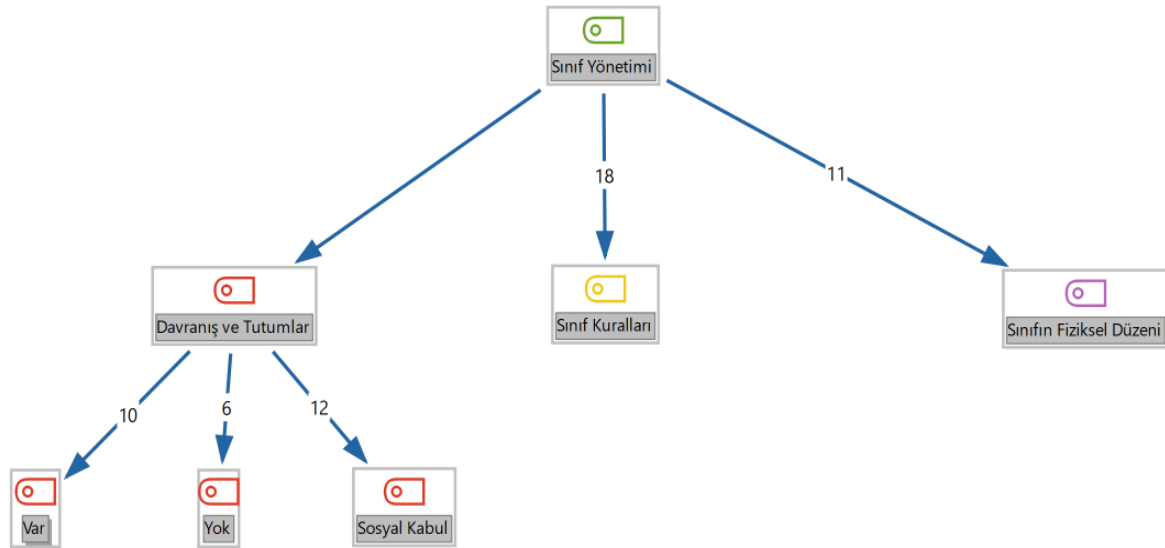
Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ile ilgili bulgular aşağıda belirtilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Sınıf Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine göre kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının sınıfın fiziksel düzeni, sınıf trafiği, davranışlar ve tutumlar, sınıf içi ilişki ve iletişim, BEP uygulama durumu gibi sınıf içi etkenlerin sınıf yönetiminde karşılaşılan zorlukları ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının sınıf yönetimi açısından yarattığı zorluklar üzerine görüşlerinin dağılımını gösteren model aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 6. Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Sınıf Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar

Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Sınıfın Fiziksel Düzeni Açısından Yarattığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının sınıfın fiziksel düzeninin ister istemez bozulduğunu ve sınıfın fiziksel düzenini kaynaştırma öğrencisinin durumuna göre düzenlediklerini belirtmişlerdir. Katılımcı sınıf

öğretmenlerinden Ö11 “ ... daha önceki senelerde bir tane görme engelli öğrencim vardı. Sınıfın düzenini kaynaştırma öğrencim için düzenlemek durumunda kalıyordum. Daha kolay kapıdan çıkabilecek girebilecek, sıraların öğrencinin geçişlerine engel olmayacak şekilde düzenlemesi, daha kolay arkadaşlarıyla iletişime geçebilecek ortamlar hazırlamalısınız.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinden Ö12, Ö14 ve Ö3 sınıfın kalabalık olmasının sınıf yönetimini açısından başlıca sorun olduğunu bir de sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunması sınıfın düzenini bozulduğunu ve kaynaştırma öğrencilerini her zaman kendi masasına yakın oturttuğunu bu şekilde sınıf içerisinde yaşanabilecek olumsuz davranışların kısmen önüne geçebildiğini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö8, kaynaştırma öğrencilerinin özel durumlarında ötürü sınıf içerisinde güvenlik açısından tehlikeli durumlar olabileceğinden dolayı sınıfın düzenini ona göre ayarlamak durumunda kaldığını söylemiştir. Sınıf öğretmeni Ö8, kaynaştırma öğrencisinin takıntılı davranışları olduğunu ve bu durumun sınıf içerisinde olumsuzluklar yarattığını şu şekilde ifade etmiştir: “*Kaynaştırma öğrencim hep aynı sırada ve aynı öğrenci ile oturmak istiyor. Düzenli yer değişikliği yaptığım için bu durumda zorlanıyorum. Ders esnasında da sırasını beklememe veya istemediği bir durum karşısında saldırgan davranışlar gösterme gibi sorunlar yaşıyorum.*”

Sınıf öğretmeni Ö6, sınıfın fiziksel düzeni ile ilgili görüşleri şu şekildedir: “*Fiziksel olarak sınıftaki fiziksel imkânlar doğrultusunda çokta fiziksel olarak düzenleme imkânım olmuyor açıkçası sınıf mevcudum çok kalabalık olduğu için hani bana bile tahtanın önünde kalan alan çok az oluyor. Fakat onlara yönelik şöyle bir şey yapabiliyorum daha fazla onları akranlarıyla ilişki içine sokmak için bir düzenleme yapmaya özen gösteriyorum.*”

Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Sınıf Kuralları Açısından Yarattığı Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine (Ö3, Ö5, Ö6, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16) göre kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının sınıf kuralları açısından sınıf içerisindeki düzeni bozduğu, sınıf disiplinini sağlamanın zorlaştığı belirtilmiştir. Sınıf öğretmeni Ö13, sınıf mevcudunun fazla olmasının kaynaştırma uygulaması haricinde sınıf yönetimini zorlaştırdığını bir de sınıfta kaynaştırma öğrencisinin olması sınıf yönetimini daha da olumsuz etkilediğini ve sınıf içerisinde öğrencileri uyarmaktan yorulup çaresiz hisseder duruma geldiğini belirtmiştir. Sınıf öğretmeni Ö6 konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Sınıf kuralları bazen aksıyor. Bu durumda iki tarafı da yönetmek hem kaynaştırma öğrencisiyle ilgilenmek hem de sınıftaki sınıf yönetimini sağlamak bizi yani öğretmenleri tabii ki de zorluyor.*”

Sınıf öğretmeni Ö3 ve Ö15 kaynaştırma öğrencilerinin normal akranlarına göre akademik olarak geride olduğu ve odaklanma problemleri olduğu için derste bir süreden sonra dersin düzenini bozacak, arkadaşlarını rahatsız edecek davranışlarda bulunduğunu ve diğer öğrencilerin de bu davranışları örnek aldığını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö15' in görüşü: *“Çocuk diğer arkadaşları gibi aktif bir şekilde çalışmıyorlar ve odaklanamıyor yardıma ihtiyaçları var. Sürekli destek görmeleri gerekiyor ama bunu sağlayamadığımız, aktif olamadıkları zaman bu sefer arkadaşlarıyla önündeki arkasında yanındaki arkadaşını rahatsız etmeye başlıyor. Bu sefer de bu arkadaşın davranışını gören diğer çocuklar da ondan etkilenecek onlar da sınıfta ona benzer davranışları yapmaya başlıyorlar. Eğer bu duruma bir şey yapmaz ve kontrol altına almazsak sınıfta bir yönetsel anlamda bir sıkıntıya yol açıyor.”* şeklindedir.

Sınıf öğretmeni Ö16'nın görüşü: *“Kesinlikle olumsuz etkiliyor. Kalabalık sınıflarda kaynaştırma sistemi biraz çöküntüye uğradığını düşünüyorum çünkü kalabalıkta sınıfta zaten öğretmen sınıf yönetimi anlamında zorluklar yaşıyor, bir de kaynaştırma öğrencisinin olması ekstra zorluklar yaşıyor. Öğretmen açısından bakarsak bu şekilde kaynaştırma öğrencisi açısından akran zorbalığına maruz kaldığı anlar olabilir. Sınıf mevcudu dolayısıyla okul mevcudu kalabalık olduğu için bunlar öğretmenin gözünden kaçabiliyor. Çocuk bu sorunla baş başa kalabiliyor. Diğer öğrencilerin sınıftaki diğer öğrencilerin nazarından bakarsak onlar açısından da olumsuz çünkü kaynaştırma öğrencisi sınıf içerisinde tabii ister istemez uyum sorunu yaşıyor veya sınıf içerisinde olumsuz davranışları olabiliyor. Tabi bizim sabırla ilerlememiz gerekiyor ama kendi sınıf düzeylerim için konuşacak olursam eğer o yaştaki çocukları çok sabredemiyorlar, çocuklar haksızlığa uğradığını düşünebiliyorlar. Kaynaştırma öğrencisi için öğretmenin onun ilerlemesi için olumlu anlamda yapmış olduğu pozitif ayrımcılığı anlamlandıramıyor her zaman bu anlamda diğer öğrenciler için de bir sorun oluyor.”* şeklindedir. Sınıf öğretmeni Ö10, sınıf öğretmeni Ö16'nın görüşüne benzer olarak kaynaştırma öğrencilerin de öğrenme güçlüğü olduğu için ders sırasında dikkatlerinin çabuk dağılabildiğini ve derste dolaşma, konuşma ya da başını sıraya koyup yattığı zaman kendisinin dikkatinin dağıldığını ve dersini verimli bir şekilde işleyemediğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö10, kaynaştırma öğrencisinin sınıf içindeki kurallara uyum sağlamadığını ve sınıfta düzenini bozacak hareketlerde bulunduğunu bu durumdan sınıftaki diğer öğrencilerin de olumsuz etkilendiğini şu şekilde açıklamıştır: *“Sınıf sayımız çok olduğu için onlarla birebir ilgilenmiyoruz. 40 öğrenci olduğu için diğer öğrencilerle de ilgilenmem gerekiyor. Kaynaştırma öğrencisine de diğer öğrencilere ayırdığım kadar bir zaman ayırmam gerekiyor fakat vakit yeterli olmuyor. Bu durum da sınıf içerisindeki sınıf yönetimi etkileniyor.*

Kaynaştırma öğrencisi ile ilgilendiğim vakit diğer çocukların dikkati dağılıyor. Kaynaştırma öğrencim mesela ders içerisinde işte tahtayı yazmadığı zamanlarda diğer öğrencilerim de yazmak istemiyorlar. İşte “o yazmıyor biz niye yazıyoruz” gibi söylemler oluyor bu sefer normal öğrencilerimde kaynaştırma öğrencilerinin yaptığını yapmaya başlıyorlar. Bu sefer normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerinden ne farkı kalıyor. Bir nevi yani bu durum da sizin sınıf yönetiminizi çok etkiliyor. Bir öğrenci 39 öğrenciyi etkisi altına almış oluyor bu da sizin iş yükünüzü iyice arttırıyor”

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö2, Ö7, Ö9) kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde çok pasif ve sessiz olduklarını, derse katılımlarının olmadığını ve olumsuz davranışlarının olmadığı için sınıf kuralları konusunda herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin üçü (Ö4, Ö8, Ö12) bu soru hakkında görüş bildirmemiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıfa Uyumunda Karşılaştıkları Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, kalabalık sınıfında kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyum konusunda karşılaştıkları zorluklar; “kaynaştırma öğrencileriyle uyum problemi ve istenmeyen davranışlar yaşanmamaktadır, kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen söz ve davranışlarından dolayı diğerleri ile ilişki kurmaları güç olabilmektedir (Küfür, kavga vb.)”olarak kodlanmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden çoğu (Ö2, Ö3, Ö5, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16) kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen davranışlarından dolayı sınıfa uyum sağlayamadıklarını, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde sergilemiş olduğu olumsuz davranışların normal çocukları da etkilediğini ve kalabalık sınıflarında sınıf yönetimi konusunda zorlandıklarını belirtmişleridir. Sınıf öğretmeni Ö8 kaynaştırma öğrencisinin saldırgan davranışları olduğu için diğer arkadaşlarına zarar verme durumları yaşanmaması adına teneffüsler de bile bu öğrenciyi gözetim altında tuttuğunu ifade etmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö3 konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: “*Otizmli olan öğrencimde kurallara uymama, verilen çalışmaları yapmama, ders esnasında sınıftan çıkma eve gitmek isteme gibi olumsuz davranışları yaşıyorum. Aslında kaynaştırma öğrencileri kendilerini eksik gördükleri anlayamadıkları noktalarda arkadaşını rahatsız etmeye başlıyorlar. İlaç kullanan öğrencilerim de var. Bu öğrenciler bir gün bile ilaç kullanmasa o gün olumsuz davranışlarla saldırganlık durumları olabiliyor. Bir eşyası bile kaybolursa veya kendini ifade edemese bu durumu yaşadığı stresi kızgınlığı arkadaşına yansıtıyor. Bu sefer dersten çıkma durumu oluyor. Ben çok zor durum da kalıyorum. Hem bu öğrencimle ilgilenmem hem sınıfın başında*

olmam gerekiyor bazen ne yapacağımı şaşıyorum. Bu tarz olumsuzluklar dersimin işleyişini zaman yönetimimi çok etkiliyor.”

Sınıf öğretmeni Ö5, “ ... iki öğrencimde de davranış problemi vardı. Bazı zamanlarda okuldaki rehberlik servisinden ya da başka arkadaşlarımdan yardım almak zorunda kalıyordum. Çünkü problemi çözemiyorduk. Öfke nöbetleri geçiriyordu. Hem onunla ilgilenmek hem de bir yandan birinci sınıfta harf öğretim yapmak imkânsızlaşıyordu. Yardım alıyordum. En azından sakinleşene kadar sınıftan hani öğrenciye aldırıp biraz daha böyle sınıfta oturacak düzeye geldikten sonra devam edebiliyordum.”

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10) kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde çok pasif ve sessiz olduklarını ve sınıfa uyum konusunda herhangi bir olumsuz davranışları olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö10, Ö13) kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencilerinin sınıf uyum konusunda diğer arkadaşları ile ilişkisi açısından sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıftaki arkadaşları ile iletişim kuramadıklarını, arkadaşlık kuramadıklarını ve sınıf içerisinde kendilerini yetersiz hissettikleri için pasif olduklarını, bu durumda normal öğrenciler ile aralarında sosyal kabul açısından sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö6 konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Akademik olarak kendilerini yetersiz hissetmeleri ve sınıfta bazı sorulara cevap vermemeleri, her dersi hemen anlamamaları sınıf içerisindeki pasif kalmalarını kendi köşelerine kabuklarına çekilmesini sebep oluyor ve bu yüzden de hem arkadaşlık ilişkilerinde hem de sınıfta çekimser pasif kalıyorlar.”

Sınıf öğretmeni Ö10 “... öğrenciler onu aralarına almak istemiyorlar birlikte işte bir oyun oynamak istemiyorlar. Çünkü oyunlarda işte algılama düzeyi düşük olduğu için öğrenciler “Oyunumuz bozuluyor, oynayamıyor.” tarzında şikâyetler de bulunuyorlar ya da öğrenci çok sessiz oluyor konuşmak istemiyor çekimser kalabiliyor. Bu tarz sorunlarla karşılaşıyorum.”

Sınıf öğretmeni Ö5 kaynaştırma öğrencisinin sınıfta gülme krizleri, öfke nöbetleri ve saldırgan tutumlar olduğunu için sınıfında sınıf yönetimi açısından problem yaşadığını şu şekilde ifade etmiştir: “Öğrencimin durumu ağırdı ve sınıfta gülme krizleri, öfke nöbetleri, öfke patlamaları saldırgan tutumlar yaşıyordum. Ders esnasında hem o çocuğu tutmaya çalışıp onun davranışını normale dönüştürmek hem de derse anlatmak çok zordu. Sınıfın atmosferi dağılıyordu. Sınıf yönetiminde zorluklar yaşıyordum. İster istemez diğer öğrencilerde etkileniyordu. Ders işleyemiyorsun ve burada öğretmenin çok böyle vicdan yapmasına neden oluyordu. Öğretmenlikteki ilk yıllarda bunu daha da çok yapıyorsun.

Kendini suçluyorsun çünkü hani diğer öğrencilerin orada senden güzel bir şeyler bekliyor, böyle güzel güzel bakıyorlar ve bir şeyler öğrenmek istiyorlar ama sen bu arada çok farklı bir şeyle uğraşıyorsun. Tabii ki o öğrenci de kaynaştırma eğitimi alsın diyorum, almasın demiyorum ama onu sınıfta tutabilmek sınıf kurallarının uymasını sağlamak o sınıftaki atmosfere o iklime alışmasını sağlayabilmek hele bir de kalabalık sınıflar da öğretmen için çok zor...”

Sınıf öğretmeni Ö5 alıştırma sürecinden ve birinci sınıfta raporu olmayan öğrencilerin tespit edilme sürecinden ve karşılaştığı zorluklar konusunda sözlerine şöyle devam etmektedir:

“Öğretmen bu alıştırma sürecini zaten birinci sınıfta raporu olmayan öğrencilerle de belli bir süre uğraşıyor. Açıkçası bir de bu kadar sıkıntılı davranışları olan öğrenci olunca işler iyice karışıyor. O zaman zaten sınıf atmosferi dağılıyor ders işleyemiyorsun diğer öğrencilerin geri kalıyor. Senin hani vicdanın hiç de rahat etmiyor. Biraz öğretmen sıkışıp kalıyor bu durumda ve desteğe çok ihtiyaç duyuyor. Birinci sınıfta kaynaştırma öğrencimin başta raporu yoktu fakat kaynaştırma öğrencisi olduğu bariz belliydi. Daha sonra zihinsel engeli olduğu belli oldu ve ilaç kullanmaya başladı ama bizim onları Rehberlik Araştırma Merkezine (RAM) göndermemiz, RAM’den raporların gelmesi birinci sınıfta biraz uzun sürüyor. Açıkçası bu süre zarfında da yoruluyorsun raporu netleşmediği içinde de herhangi bir şey yapamıyorsun.”

Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Dersin Planlama ve Uygulama Süreci Açısından Yarattığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16) dersin planlama ve hazırlık aşamasında sınıf düzeyine göre ilerlediklerini kaynaştırma öğrencilerine özgü bir çalışma yapmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencisinin BEP planını yeterince uygulayamadığını ve sınıf yönetiminin aksadığını da görüşlerine eklemişlerdir. Sınıf öğretmenleri kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencisinin bulunmasının dersin planlaması kısmında normal öğrencilerinin düzeyine göre planlamalar ve düzenlemeler yaptıklarını, kaynaştırma öğrencilerine özgü ayrı bir öğretimsel yöntem seçmediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenleri konuya ilişkin görüşlerine kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisinin BEP planını uygulamanın mümkün olmadığını, uygulamak istedikleri zaman dersin düzenin bozulduğunu ve sınıf yönetimi açısından zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmeni Ö4 konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: *“Aradaki dengeyi bulmak zor çünkü normal öğrencilerin düzeyi ile kaynaştırma öğrencilerinin düzeyleri arasında çok*

fazla bir fark var. Bu durumda seçtiğiniz öğretim yöntemi daha çok normal düzeye göre oluyor ama çoğunlukla derslerimde somutlaştırmaya başvurduğum için bu öğrencilerimin de anlamalarını sağlamaya çalışıyorum. Sınıfımız çok kalabalık olduğu için onlara ayrı bir çalışma ya da uygulama yapamıyorum.” Sınıf öğretmeni Ö4, sözlerine kaynaştırma öğrencisinin BEP planının uygularken sınıf içerisinde de hem normal müfredat konuları işlemek hem de bu öğrencilerin planlarındaki kazanımları vermenin çok güç olduğunu, iki tarafı da aynı anda yönetemediğini, kalabalık sınıflarda sınıf yönetiminin çok zor olduğunu birde kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilenmenin durumu daha da zorlaştırdığını belirterek devam etmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö12’nin görüşü: *“Herhangi bir öğretim yöntemi yani daha ona özgü bir şey yapmıyorum. Sınıf ile ortak ilerlemeye çalışıyorum. Kırk kişilik bir sınıfta kaynaştırma öğrencisine uygun bir ders planlaması yapmak mümkün değil normal sınıf düzeyine uygun dersimi veriyorum. Kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilendiğim zaman sınıf olumsuz etkileniyor. Tabi çocukla ilgilenirken diğer çocuklar kopabiliyor, sınıf içerisindeki atmosfer bozuluyor, sınıf kuralları esniyor ve sınıfta çok gürültülü oluyor. O yüzden genelde sınıfla ortak ilerlemeye çalışıyorum. Onun için herhangi bir öğretimsel bir şey hazırlamıyorum.”* şeklindedir.

Sınıf öğretmenlerinden Ö3 ve Ö6 sınıf mevcutlarının kalabalık olması bir de sınıfta kaynaştırma öğrencisine özgü bir planlama yapmadıklarını, kaynaştırma öğrencisi ile bireysel ilgilendikleri zaman sınıf yönetimlerinin bozulduğundan ve sürekli “sözlü uyarılar” da bulunduklarından bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö6 *“Sınıf yönetimi açısından sınıf mevcudunun bu konuda beni olumsuz etkiliyor. Çünkü onlara özel olarak zaman ayırma sürem azalıyor. Bazen teneffüsler de falan bunu yapmam gerekiyor. Genelde derslerimde somutlaştırmaya özen gösteriyorum. Fakat sınıf mevcudu açıkçası bunları ders içinde uygulamama imkân vermiyor. İhtiyaç duysam da maalesef ders planlama da bazen somutlaştırma yapamıyorum ve onlara özgü bir çalışma hazırlayamıyorum.*

Sınıf içerisinde onlarla birebir ilgilendiğim zaman diğer öğrencilerim bireysel kalıyorlar ve yeri geldiği zaman ben onları sözlü uyarmak zorunda kalıyorum işte “ biraz daha sessiz olalım, sizi görüyorum. ” gibi sözlü uyarılarda bulunmak zorunda kalıyorum. Sınıf kuralları aksıyor. Bu durumda iki tarafı da yönetmek hem kaynaştırma öğrencisiyle ilgilenmek hem de sınıftaki sınıf yönetimini sağlamak bizi yani öğretmenleri tabii ki de zorluyor.” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö15 senenin başında kaynaştırma öğrencilerine BEP planı hazırladıklarını fakat dönem içerisinde bunu uygulayamadığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Evet*

senenin başında bir BEP planı hazırlıyoruz ama sene içerisinde plana göre pek ilerleyemiyoruz. Çünkü sizin bir sınıfınız var ve yetiştirmeniz, anlatmanız gereken bazı kazanımlar var. Kaynaştırma öğrencisine hazırladığınız planı yapabilmeniz için ayrı bir zaman ayırmanız gerekiyor. Bu durum biraz zor çünkü sınıfın kalabalık ve küçük yaş grubu olduğu için pek zaman ayıramıyor musunuz ve hazırladığınız planda ister istemez esneklik yapmak durumunda kalıyorsunuz.”

Sınıf öğretmeni Ö15 sözlerine devam ederken sınıf içerisinde kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilendiğinde veya o öğrenciye farklı çalışmalar yaptığı zaman diğer öğrencilerin olumsuz etkilendiğini şu şekilde belirtmiştir:

“ ...mesela örnek verecek olursam; normalde yönetmeliğe göre onların ayrı bir şekilde değerlendirilmesi lazım. Kaynaştırma öğrencilerini ayrı bir şekilde değerlendirmeye çalıştığım zaman sınıfta şey olabiliyor; çocuklar sınav kâğıtlarını baktıkları zaman matematikten diyelim bir sınav yaptık çocuklar ortalama 60-70 puan aldılar mesela kaynaştırma öğrencime daha basit bir sınav yaptım o da 90 aldı. Evet, bu sefer öğrenciler arasında “Burak nasıl 90 aldı? ”, “Burak’ın soruları ne kadar kolaymış.” gibi söylemler oluyor yani ister istemez çocuklar arasında. Çocuklar anlamıyor olaya bizim gibi bakmıyor. Onlar düz bakıyorlar yani onlara göre aynı sınavdan Burak’ın da olması gerekiyor. Onların da o puanı alması gerekiyor. Bu durum sınıfta bazı sorunlara yol açıyor.”

Araştırmaya katılan diğer öğretmenlerden Ö1 ve Ö7 kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencisinin bulunmasını dersi planlama ve uygulama açısından bir sorun yaratmadığı şeklinde görüşlerini belirtirken sınıf öğretmeni Ö14 konu ile ilgili görüş belirtmemiştir.

Sınıf Öğretmenlerine Göre Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Zaman Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunmasının zaman yönetimi açısından eğitimi olumsuz etkilediğini ve sınıf mevcutlarının fazla olması sebebiyle kaynaştırma öğrencileri ile bireysel olarak ilgilenemediklerini belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencileri ile bireysel ilgilenme fırsatı bulamadıklarını, onlara vakit ayırmaya çalıştıklarında ise müfredatı yetiştirememe kaygısını yaşadıklarını belirtmişler. Kaynaştırma öğrencilerine temel dersler dışında müzik, resim, beden eğitimi gibi diğer öğrencilerin daha çok bireysel çalışma yaptıkları derste ilgilenebildiklerini fakat sınıfın kalabalık olması sebebiyle kaynaştırma öğrencilerine verimli olamadıklarını ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmeni Ö5' in görüşü şu şekildedir: “Zaman sıkıntısı kalabalık sınıflarda ve müfredat yoğunluğunda yaşanan bir durum bir de kaynaştırma öğrencilerinin olması tabi ki daha da zorluyor, sıkıntı yaşıyoruz yaşamıyorum diyecek bir öğretmen olduğunu düşünmüyorum. Yoğun bir programın olması sınıfın kalabalık olması birde ilkökul seviyesinde ki öğrenciler çok küçük yaş grubu oldukları için birebir ilgi istiyorlar. Birde kaynaştırma öğrencisinin eklenmesi işleri daha da zorlaştırıyor.

Kaynaştırma öğrencinize de maalesef yeteri kadar vakit ayıramıyoruz. Ders dışında daha çok ilgilenmeye çalışıyorum. Benim için daha kolay oluyor. O yüzden müzik, resim gibi diğer öğrencilerin daha rahatladığı derslerde çalışıyorum ya da öğrencilerin bireysel olarak bir etkinlik yapacaklarsa kendi başlarına o zaman hani kaynaştırma öğrencisine vakit ayırmaya çalışıyorum ama tabi bu zor bir şey. Herkese birden yetiştirmeye çalışmak çok zor.”

Sınıf öğretmeni Ö5 sözlerine kaynaştırma öğrencisinin özel durumundan örnek vererek dersinde zaman yönetimi konusunda yaşadığı problemleri ifade ederek devam etmiştir. Ö5, “...önceki süreçlerde çok sıkıntılar yaşadım iki tane kaynaştırma öğrencim vardı. Ders işleyemiyordum ya başka bir sınıfa misafir olarak gönderiyordum ya da rehberlik öğretmenin yanına gönderiyordum. Çünkü öğrencinin durumu ağırdı ve sınıfta gülme krizleri, öfke nöbetleri, öfke patlamaları, saldırgan tutumlar yaşıyordum. Ders esnasında hem o çocuğu tutmaya çalışıp onun davranışını normale dönüştürmek hem de derse anlatmak çok zordu. Sınıfın atmosferi dağılıyordu, dersiniz bölünüyor, konuyu tamamlayamıyorsunuz bu tarz sorunlarla karşı karşıya kalıyorsunuz.”

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö3, Ö6, Ö9, Ö12, Ö11, Ö16) kaynaştırma öğrencilerinin akademik olarak sınıf düzeyinden geri olması sebebiyle derste konuyu normal seviyeye göre işlediklerini fakat bu durumda kaynaştırma öğrencileri dersi anlayamadıkları için pasif duruma geçtiklerini veya derste dersin düzenini bozacak davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kalabalık sınıflarda zaman yönetiminde normalde zorlandıklarını bir de ifade ettikleri kaynaştırma öğrencilerinin olumsuz davranışları ile ilgilenmek durumunda kaldıkları için zamanı verimli yönetemediklerini ve istenilen hedef ve kazanımlara ulaşmada sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri Ö2, Ö4, Ö6 ve Ö8 kaynaştırma öğrencileri ile ilgilenemediklerini, kaynaştırma öğrencilerinin akademik düzeylerinin düşük olması sebebiyle dersler de onlara ayrı etkinlikler verdiklerini fakat kaynaştırma öğrencisi verilen etkinliği bireysel olarak yapamadığını, sürekli öğretmene soru sorduğu için dersin düzeninin bozulduğunu ya da kaynaştırma öğrencileri ile ilgilendiklerinde diğer öğrencilere bireysel etkinlik verdikleri zaman da bu sefer sınıfta gürültü, kavga gibi istenmeyen davranışlar olduğunu ve bu

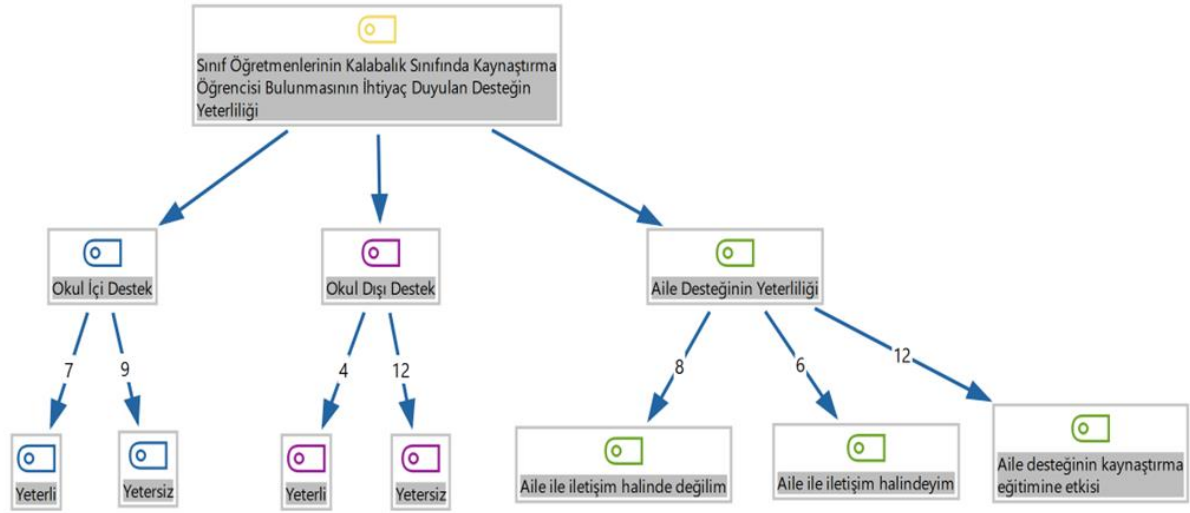
durumların hem sınıf yönetimi hem de zaman yönetimi açısından sorunlar yaşadıklarını ve velilerden bu durumla ilgili şikâyet aldıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö2'nin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: “*Kaynaştırma öğrencilerim ile birebir ilgilendiğim zaman dersi tamamlamakta sıkıntı yaşıyorum. Dersimin işleyişini ister istemez etkileniyor, konuyu tamamlamada sorun yaşıyorum. Sınıf yönetimim ister istemez etkileniyor. Kaynaştırma öğrencilerim ile ilgilendiğim zaman diğer öğrencilerime etkinlik veriyorum ama diğer öğrencilerim sürekli yanıma geliyor soru soruyorlar. Bazen velilerden de şikâyet geliyor çünkü öğrenciler eve gidip anneleri bugün ne yaptınız diye sorduğunda “öğretmenimiz diğer bilmeyenler ile ilgilendi.” diye söylediğinde velide bu duruma tepki gösteriyor.*”

Sınıf öğretmeni Ö4'ün bu konu ile ilgili görüşü ise şu şekildedir. “*Zaman yönetiminde sıkıntılarımız oluyor. Kaynaştırma öğrencileri sınıfta normal öğrenciler gibi tanımlayıp derslerimizi işliyoruz. Bireysel ilgilenme fırsatımız olmuyor bu da öğrencilerin akademik olarak geride kalmasına sebep oluyor. Ben elimden geldiğince onların düzeyine uygun çalışmalar hazırlıyorum. Dersler de genelde ödevlendirme yapıyorum. Fakat bireysel olarak bu çalışmaları yapamadıklarında bu sefer sizden yardım isteyebiliyorlar ders esnasında bu durumda da dersiniz bölünebiliyor ya da onunla ilgilendiğiniz de dersi tamamlayamıyorsunuz.*”

Sınıf Öğretmenlerinin Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının İhtiyaç Duyulan Desteğin Yeterliliği Açısından Karşılaştığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının ihtiyaç duyulan desteğin yeterliliği açısından karşılaştığı zorluklara yönelik görüşlerini bildirmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri çeşitlilik göstermekle birlikte, bazı sınıf öğretmenlerinin birden fazla konuda desteğe ihtiyaç duyduğu ve yeterli desteği göremediği için bazı sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri ihtiyaç duydukları destek açısından; “Okul içi destek, okul dışı destek, aile desteği” şeklinde üç başlık altında dağılımını gösteren model aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 7. Sınıf Öğretmenlerinin Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının İhtiyaç Duyulan Desteğin Yeterliliği Açısından Karşılaştığı Zorluklar

Sınıf Öğretmenlerinin İhtiyaç Duyulan Okul İçi Desteğin Yeterliliği Açısından Karşılaştığı Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine kalabalık sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi ile ilgili olarak okul içi verilen desteğin (rehber öğretmen desteği, destek eğitim, destek eğitim odası vs.) yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö2, Ö3, Ö6, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13) okul içi verilen desteğin yeterli olduğunu belirtmiştir. Sınıf öğretmenleri Ö2, Ö3, Ö10, Ö12 okulda verilen desteğin yeterli olduğunu, rehber öğretmenlerinin her konuda yardımcı olup yol gösterdiklerini ve sürekli iletişim hâlinde olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca okulda verilen destek eğitim hizmetlerinin de yeterli ve faydalı olduğunu, bu konuda bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmeni Ö12'nin görüşü: “Destek eğitim odalarının bu öğrenciler için baya faydalı olduğunu düşünüyorum. Öğrenciler de baya ilerleme kaydedilebiliyor. Diğer konuda da rehber öğretmenlerimiz okulumuz yeterince bize destek oluyorlar.” şeklindedir.

Sınıf öğretmeni Ö2'nin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: “Kaynaştırma öğrencimin birinin tanısı okula gelmeden yapılmıştı. Diğer öğrencimin de özel durumunu ben fark edip aileye bildirdim ve rehber öğretmenimize söyledim. Rehber öğretmenimiz aile ile görüşme yaptı. Rehberlik ve araştırma merkezine yönlendirdik. Süreci okul rehberlik servimiz ile koordineli şekilde yürüttük ve gereken desteği verdiler.”

Sınıf öğretmenlerinden Ö6 ve Ö13 okul içi verilen desteğin yeterliliği konusunda rehber öğretmenlerinin her konuda yeterli desteği verdiklerini fakat okulda verilen destek eğitim hizmetlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö13, sınıf mevcutlarının kalabalık olması sebebiyle okulda verilen destek eğitim kurslarının sayısının

yeterli olmadığını, her öğrenciye sıra gelmediği için her öğrencinin bu hizmetlerden faydalanamadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan diğer sınıf öğretmenleri (Ö1, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16) okul içi verilen desteğin yeterli olmadığını, sınıfların kalabalık olması ve dolayısıyla kaynaştırma öğrenci sayısının fazla olması ve rehber öğretmen yetersizliğinden bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö4, okul içi verilen desteğin; öğretimsel alanlar veya kaynaştırma öğrencileri için araç gereç temini açısından yeterli olmadığını, rehber öğretmenlerin süreçte sadece teorik olarak yani plan hazırlama ya da evrak işlerinde destek olduklarını belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö14, her bölgenin sosyoekonomik düzeylerinin farklı olması sebebiyle bazı okullarda kaynaştırma öğrencileri için verilen hizmetlerin ve araç gereçlerin yetersiz olduğundan bahsetmiştir. Sınıf öğretmenleri Ö5, Ö8 ve Ö11 okullarındaki sınıf mevcutlarının fazla olması dolayısıyla okuldaki kaynaştırma öğrenci sayısının fazla olması sebebiyle rehber öğretmenlerin her kaynaştırma öğrencisi ile ilgilenme imkânının olmadığını ve kurs verecek öğretmen yetersizliğinden dolayı kaynaştırma öğrencilerinin destek eğitim kursundan faydalanamadığından bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö5 “Rehber öğretmenlerimiz olabildiğince destek olmaya çalışıyorlar ama bizim okulumuzda kalabalık olduğundan ve çok fazla raporlu öğrenci olduğu için çokta destek olamıyorlar. Destek eğitim içinde; destek eğitimi alan öğrencilerin çok ilerlediğini düşünüyorum fakat benimkiler şu anda kursu verecek öğretmen olmadığından destek eğitim kursu almıyorlar.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö11’in görüşü; “Yeterli değil. Yani şu an mesela daha yeni yeni konuşuluyor. Her okula bir rehber öğretmen verilecek demek ki bundan önce yoktu yani bunu anlayabiliyoruz. Mesela benim üç öğrencimin olduğu zamanlarda rehber öğretmen okulumuzda yoktu. Ben kendi başıma işte seminerden öğrendiklerimle ya da tecrübeli öğretmenlere sorarak ne yapmam gerektiğini öğrenmeye çalışmıştım. Çok ciddi destek görmedik. Hatta çok fark edilmiyor olmasına rağmen benim bir öğrencim mesela teftişe gelindiğinde denetmen sınıfıma girdiğimde çocuk dans ederek gidip çöpünü attı. Çöp kutusunu normalde yapmaz ama o anda ilgi çekmek istedi. İlgi çekmek için yaptı ve benim zaten ilgimi çekmeye başardığı için sorun olmamıştı ama denetmen tarafından azarlanmıştım. “Sınıf yönetimine sahip çıkamıyorsun” diye. Dışarıdan görülen bu ve konuda öğretmenlere verilen destek çok yetersiz. Sınıf mevcutları kalabalık her türlü materyal ya da destek az bu konuda yetersiz, destek eğitim odaları yok ya da ders destek eğitim kursları her öğrenciye verilmiyor. Yani o yüzden her yönden yetersiz olduğunu düşünüyorum.” şeklindedir.

Sınıf öğretmeni Ö16, verilen destek eğitimin yetersiz ve verimli olmadığına vurgu yaparak görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Destek eğitim odaları maalesef yeterli olduğunu ve verimli yapıldığını düşünmüyorum. Öğretmenler biraz destek eğitimi ek ders parası kaygısı ile yaptıklarını gözlemledim. Çocuğun menfaatinden ziyade “Aman girelim birazcık etkinlik yaptıralım ek dersimiz yatsın.” kafasıyla yaptıklarını bir genelleme yaparak söyleyebilirim. Okul yönetimi zaten destek eğitim konusunda evrak imza denetleme imzaların takibi gibi konularda üşendiği için genelde destek eğitimi açacağım dediğim zaman idare tarafından bir burun kıvrma durumu oluyor. Tabi sonra açılıyor bir şekilde ama sonraki sürecin en ufak bir denetlenmesi ya da yönlendirilmesi kolaylık sağlayıcı bir işlem olmuyor.”*

Sınıf öğretmeni Ö15 ise verilen destek eğitim derslerinin haftalık ders sayısının az olduğundan ve verilen eğitimin takibinin yapılmadığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö15 *“Kaynaştırma öğrencim haftada iki ders destek eğitim alıyor. Açıkçası iki ders çok yeterli olmuyor. Ders saatlerinin artırılması gerekiyor. Rehberlik anlamında rehberlik ekibinin de belli ölçümlerle çocukları mesela düzenli olarak takip etmesi gerekiyor. Bunu sınıf öğretmeni olarak biz de yapabiliriz ama kalabalık sınıflar da bunu yapmak pek mümkün olmuyor ve sınıf öğretmenin iş yükü arttığı için takip etme durumunu ihmal edebiliyor.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin İhtiyaç Duyulan Okul Dışı Desteğin Yeterliliği Açısından Karşılaştığı Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine kalabalık sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi ile ilgili olarak okul dışı verilen desteğin (çocuğun düzenli takibini yapan hekim, psikolog, özel eğitim uzmanı vs.) yeterli olup olmadığı incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö2, Ö7, Ö14) okul dışı verilen desteğin yeterli olduğunu, kaynaştırma öğrencilerinin gittikleri özel eğitim merkezindeki öğretmenleri ile iletişim hâlinde olup süreci koordineli yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö14, her dönemin başında öğrencisinin özel eğitim merkezindeki öğretmeni ile görüştiklerini dönem değerlendirmesi ve neler yapılacağı hakkında görüşüğünü belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö7'nin görüşü şu şekildedir: *“Okul dışında gittiği rehabilitasyon merkezinin çok faydası olduğunu düşünüyorum. Hatta geçenlerde bu konuyla ilgili annesi ve oradaki öğretmeni ile bir konuşmamız da oldu. İşitme engelli öğrencimin, alt üst kavramı pek olmadığı için sınıf içerisinde oyunlarda vs. neler yapabiliriz diye konuştuk. Oradaki öğretmeni benden sınıf içerisinde alt üst kavramını öğretecek bir çalışma yapmamı istedi. Bende bunu sınıfta yaptım. Yani oradaki öğretmeniyle bir iletişimimiz var.”*

On iki sınıf öğretmeni (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16) ise konuya ilişkin farklı konulara değinerek okul dışı verilen desteğin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin gittikleri özel eğitim kurumundaki öğretmenleri ile iletişim hâlinde olmadıklarını herhangi bir bilgilendirmenin yapılmadığını ve koordineli bir şekilde eğitim vermediklerini ifade etmişlerdir. Aynı şekilde ilaç kullanan öğrencilerinin psikoloğu ya da hekimi ile iletişimleri olmadığı ve gerekli bilgilendirmenin yapılmadığını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmeni Ö11'in konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: *“Rehabilitasyon merkezine giden öğrencim çok azdı. Yani kaynaştırma öğrencilerimden bir iki tanesi gidiyordu. Onların da oradaki öğretmenleriyle iletişime geçtiğimi hatırlamıyorum. Ben öğrencinin oradaki durumunu çantasındaki etkinlik kâğıtlarından falan anlıyordum mesela işte orada bunu yapmışlar şunu yapmışlar gibisinden. Ama oradaki öğretmenle birlikte koordineli iş birliğimiz yoktu. Bu yüzden verilen eğitim verimli olmuyordu.”*

Sınıf öğretmeni Ö13 *“Hiç bilgi alamadım sadece gittiğini biliyorum. Bence birisinin birine uyması gerekiyor. Birlikte ilerlemek için çünkü burada ortak payda öğrencinin eğitim alması ise koordineli olmak gerekiyor. Bırakın oradaki öğretmeni, anne ve öğretmen arasında bile olması gerekiyor olsa çok faydası olacağını düşünüyorum.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Aile Desteğinin Yeterliliği Açısından Karşılaştığı Zorluklar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine kalabalık sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerin ailelerinin süreçte ihtiyaç duyulan desteğinin yeterli olup olmadığı ve verilen desteğin kaynaştırma uygulamalarını nasıl etkilediği araştırılmıştır. Sınıf öğretmenlerinden Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14 kaynaştırma öğrencilerinin aileleri ile sürekli iletişim hâlinde olduklarını, gerekli bilgilendirme ve yönlendirmeleri yapabildiklerini ve ailelerin her konuda destek olduklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri ailelerin evde vermiş oldukları desteğin kaynaştırma eğitimi açısından çok önemli olduğunu ve öğrencinin ilerlemesine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö7'nin bu konudaki görüşü şu şekildedir: *“Benim öğrencimin velisi çok destekleyici ilgili bir veli kızları için çok fazla zaman ayırıyorlar. Benimle olan iletişimleri de gayet iyi çocuklarının geri kalmamasına ve öğrenmesi adına ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlar. Çok çaba sarf ediyorlar. Şu anda yaz tatiline gireceğiz ve yaz tatilinde aradaki açığı kapatmak için işte neler yapabiliriz diye bunu konuşuyoruz. Veli bu konuda istekli olması bizim işimizi kolaylaştırıyor.”*

Araştırmaya katılan diğer sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö10, Ö12, Ö15, Ö16) kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinden yeterli destek görmediklerini ve iletişim

hâlinde olmadıklarını, bu durumun verilen kaynaştırma eğitimini olumsuz yönde etkilediğini, ilerleme kat edemediklerini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö16 kaynaştırma öğrencisinin ailesinin “sosyoekonomik” durumunun düşük olmasına ve buna bağlı olarak eğitim seviyesinin de düşük olması kendisi ile olan iletişimlerini etkilediğine dikkat çekmiştir. Ö16, *“Ailenin sosyoekonomik durumu zaten düşük olduğu için buna bağlı olarak eğitim seviyesi de düşük oluyor. Bu durumda öğrenciyle ilgilenme ya da benimle iletişimleri zayıf oluyor. Aileyi işin içine hiçbir şekilde dâhil edemedim. Konuştum, konuştum. Bir süre sonra bu konuşma ve çabamın yanlış anlaşıldığının farkına vardım. Tabii ki bu durumda da ben kendimi geri çekmek zorunda kaldım. Sonrasında da zaten ilgisiz bir aileden bahsettiğimiz için ben de en ufak bir adım atmadım. Beni iletişime geçmem de kültürel farklılıklar sorunu yaşadım. Verdiğimiz eğitimi ister istemez olumsuz anlamda etkiledi.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö3, Ö6 ve Ö10 kaynaştırma öğrencilerinin aileleri ile iletişime geçmekte zorlandıklarını, ailelerin kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve iş birliğine açık olmadıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencisi ile ne kadar ilgilense de aynı ilginin evde de devam etmesi gerektiğini fakat kendi öğrencilerinin ailelerinin ihmalkâr ve ilgisiz olması durumu daha da zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö5 konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Konuşma güçlüğü olan öğrencimin babası felçliydi ve vefat etti. Veli öğrenciyle evde ilgilenmiyordu. Yani ben ne kadar ek çalışma yaparsam yapayım evde yaşanan durumdan dolayı destek verilmiyordu. Evde ilgilenmiyordu bu da çok problem yaratıyordu.”*

Sınıf öğretmeni Ö6 verilen desteğin önemine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“...yani bu konuda velilerimizin ikisi de ilgisiz onlardan çok fazla bir destek aldığımı söyleyemem. Benim verdiğim kaynaştırma eğitimini tabii ki de etkiliyor. Evde desteklenmeyen eğitimin kalıcı olmasını beklemek imkânsız diyebiliriz. Ailelerin evdeki gereken desteği vermemeleri öğrencinin ilerlemesini olumsuz etkiliyor.”*

İkinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla baş etme yolları aşağıda belirtilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Kalabalık Sınıfta Fiziksel Mekânın Yönetimi Açısından Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö3 ve Ö13 kaynaştırma öğrencilerinin dikkatlerinin çabuk dağılabildiğinden ve daha rahat kontrol edebilmek için onları en ön sıraya oturttuklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö3 *“Oturma düzeni konusunda kaynaştırma*

öğrencilerimi en öne oturtmaya dikkat ediyorum çünkü bu öğrencilerin dikkatleri çabuk dağılabiliyor. Sınıf içindeki düzeni etkiliyor ve ben onlara göre düzenlemeye çalışıyorum.” Şeklinde görüşlerini ifade etmektedir.

Sınıf öğretmeni Ö7 öğrencisinin yetersizlik durumuna göre sınıfta düzenleme yaptığını ve kaynaştırma öğrencisinin yaşattığı kuzeninden yardım aldığını şu şekilde ifade etmiştir: *“...Öğrencim işitme cihazı kullanıyor. O yüzden hani işitme ile ilgili sıkıntı yaşıyoruz. O yüzden ben hep öne oturmaya çalışıyorum. Birde kuzeniyle aynı sınıfta ikisini yan yana oturtuyorum. Kuzeni olan öğrenci kaynaştırma öğrencisini çok destekleyici davranıyor o yüzden bende genelde bir çalışma olduğunda ya da desteklenmesi gerektiği yerde kuzeninden yararlanıyorum. Ondan desteklenmesini işte yardımcı olmasını istiyorum. Bu şekilde kaynaştırma öğrencim de iyi bir şekilde sınıfa adapte olabiliyor. Kuzeni ile küçüklüğünden beri beraber aynı evde yaşadıklarıyla iyi anlaşıyorlar ve kaynaştırma öğrencimiz dil konuşma bozukluğu olduğu için de bu öğrenciyi daha iyi anlayabiliyor.”*

Sınıf öğretmeni Ö12 ve Ö14 ise kaynaştırma öğrencilerini kendi masasına yakın oturtmaya özen gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmeni Ö11, kaynaştırma öğrencisinin görme engelini gözeterek sınıf içerisinde düzenlemeler yaparak olabilecek kazaları önlemeye çalıştığını ve öğrencisini kontrol ettiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“...çünkü gözünüzün üzerinde olması gerekiyor o anda sınıf içerisinde anlık bir şeyler yaşanabilir yani öğrenci sıradan düşebilir ya da anlık kaza olabilir ya da farklı durumlarla karşılaşabilirsiniz.”* Sınıf öğretmeni Ö8 de benzer şekilde sınıfında öğrenme alanlarını kaynaştırma öğrencisinin güvenliği açısından tehlike oluşturabilecek unsurları ortadan kaldırma için gerekli düzenlemeleri yaptığını belirtmektedir.

Sınıf öğretmeni Ö16, kaynaştırma öğrencisinin sınıfın ortak kullandığı araç-gereç ve materyallerine zarar verme, izinsiz alma durumları yaşadığını ve bu konuda öğrenciye karşı anlayış ile yaklaştığını, sınıfın fiziksel düzeni bu duruma göre düzenlediğini ifade etmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö6, sınıf mevcudunun kalabalık olması sebebiyle herhangi bir düzenlemeye yapmadığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Yani fiziksel olarak sınıftaki fiziksel imkânlar doğrultusunda çokta fiziksel olarak düzenleme imkânım olmuyor açıkçası. Sınıf mevcudum kalabalık olduğu için hani bana bile tahtanın önünde kalan alan çok az oluyor.”*

Sınıf Kurallarının Uygulanmasında Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Neden Olabileceği Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu sınıf içi kuralların uygulanmasına yönelik kaynaştırma öğrencisine özgü bir çalışma yapmadığını ve bütün öğrenciler için

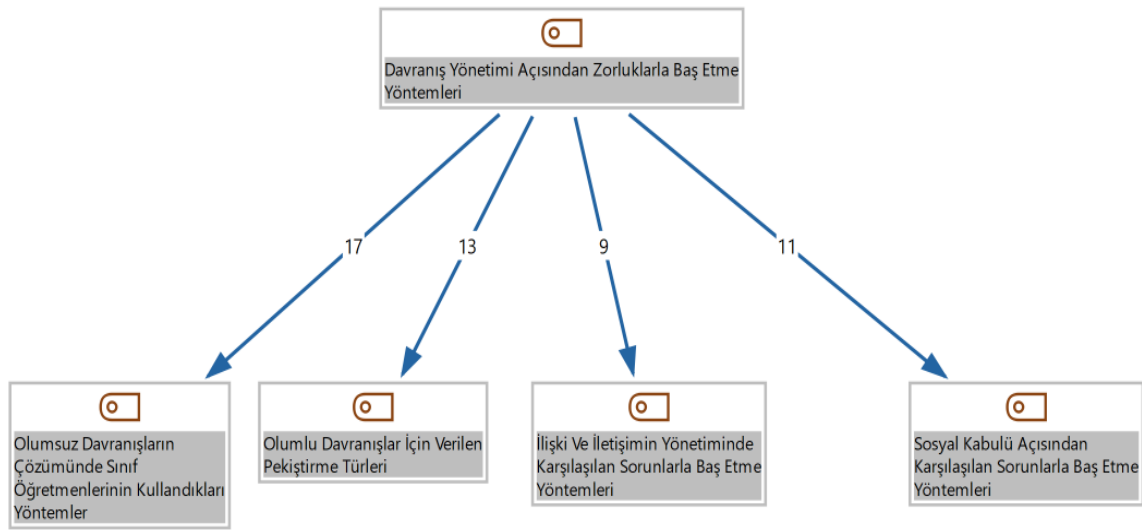
geçerli olan sınıf kurallarının kaynaştırma öğrencileri içinde aynı şekilde geçerli olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö12'nin görüşü: “Sınıf içerisinde konulan uygulan kurallarda onu ayırt etme gibi bir durum olmadı her kural aynı şekilde onun içinde geçerli.”

Sınıf öğretmeni Ö1 kaynaştırma öğrencisinin sınıf kurallarına uymadığı bazı zamanlarda görmezden geldiğini belirtmektedir. Sınıf öğretmeni Ö11 “Biz ister istemez gizli dokunuşlar yaparız. Sınıf başkanı ile kaynaştırma öğrencisinin kurallara uyma konusunda ufak bir yönlendirme yaparak orada gizli ufak bir pozitif ayrımcılıklar yaparız.”

Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Davranış Yönetimi Açısından Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu kalabalık sınıflarda davranış yönetimi açısından yaşadığı zorluklarla baş etme yöntemleri ile ilgili görüşlerin dağılımını gösteren model aşağıdadır:

Şekil 8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Davranış Yönetimi Açısından Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri

Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf İçindeki Olumsuz Davranışların Çözümünde Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemler

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencileriyle yoğun olarak yaşadıkları olumsuz davranışların çözümünde kullandıkları yöntemler, sorunları nasıl çözdüklerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, her öğretmenin olumsuz davranışların çözümü için bir ya da birkaç yöntem kullandıkları, kullanılan yöntemlerin sınıf içinde yaşadıkları sorunlar doğrultusunda farklılaştığı görülmüştür.

Sekiz sınıf öğretmeni (Ö1, Ö2, Ö4, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö15) kalabalık sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlar sergilediği zaman sözlü uyarılarda

bulunduğunu, yaptığı davranışlar üzerine kaynaştırma öğrencisi ile konuştuğunu belirtmektedir. Sınıf öğretmeni Ö1 kaynaştırma öğrencisi olumsuz davranış sergilediğinde uyarı tarzında konuşmalar yaptığını ve davranışın neden yanlış olduğunu açıkladığını belirtmektedir. Sınıf öğretmeni Ö2 sorunları nasıl çözdüğünü *“Olumsuz davranışlarında diğer arkadaşlarına nasıl davranıyorsam onlara da o şekilde davranıyorum. Konuşarak davranışının neden kötü olduğunu anlatmaya çalışıyorum genelde sözlü uyarılar ile kuralları hatırlatıyorum.”* ifadeleriyle anlatmıştır.

Sınıf öğretmenleri (Ö2, Ö4, Ö9, Ö12, Ö15) kaynaştırma öğrencisi olumsuz davranışlar sergilemeye devam ettiği zaman ailesiyle görüşmeler yaptığını belirtmektedirler. Sınıf öğretmeni Ö15’in görüşü: *“Şöyle bu tarz durumlarla ilk karşılaştığım zaman ilk bir ikisinde uyardım. İlk başta sözlü olarak uyarıyorum sadece bu davranışın devam ettiğini görünce aileyle çağırır aileyle görüşürüm.”*

Sınıf öğretmeni Ö2, Ö3 ve Ö12 kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlarının çözümünde rehber öğretmen ile konuşup bu konuda yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö3’ün konuya ilişkin görüşü şu şekildedir: *“Olumsuz davranışlarında ise genelde rehber öğretmenimizle konuşuyorum çünkü çocuğa ulaşamadığımız durumlar olabiliyor.”*

Sınıf öğretmeni Ö5 kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlarının çözümünde kullandığı yöntem olarak kaynaştırma öğrencisinin iyi tanınması gerektiğini, öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerinin bilinmesi öğrencinin davranışlarını yönlendirmede etkili olduğunu belirtmektedir. Sınıf öğretmeni Ö5, *“Öğrencinin tanınması gerekiyor diye düşünüyorum. Öğrencinin güçlü yanlarının ön plana çıkarılması çok önemli, ön plana çıkarılması için de tabii iyi gözlem yapmak lazım. Aileyle iyi bir şekilde iletişime geçmek lazım ki çocuğun hani eksik yanlarının değil de daha güçlü olduğu taraflarını hem ön plana çıkarmak hem de güçlü yanlarını pekiştirmek gerekiyor. Bu sayede de öğrencilerin özgüvenini arttıracak hem de sınıftaki çocukların onun da bir şeyler başardığını fark etmesini sağlayacak. Bundan dolayı öğrenciyi tanımanın ve güçlü yanlarını bulmak bunlar çok önemli olduğunu düşünüyorum ya da zayıf yanını belirleyip orada öğrenciye nasıl davranmam gerektiğini bilmem benim için önemli orada da çok iyi gözlem yapmak lazım ama kalabalık sınıflar da gözlem yapmak tanımak çok zor”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö14, kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlarının çözümünde kullandığı yöntem olarak ödüllendirme ve görevlendirmeyi kullandığını belirtmiştir. Sınıf öğretmeni Ö14 benzer olarak *“Sürekli ödüllendirip görevlendirmeye çalıştık. Mesela sınıf başkanı seçmiştik, çocuğa görev verince çocuk kendini ait hissedince biraz daha rahatlıyor.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmenleri Ö8 ve Ö16 kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlarının çözümünde sonsuz sabır, hoşgörü ile yaklaştıklarını ifade etmektedirler. Sınıf öğretmeni Ö16 konuya ilişkin görüşü şu şekildedir: *“Öncelikle benim kaynaştırma öğrencisine karşı tutumun sonsuz hoşgörü, sonsuz sabır bu şekilde olaylara yaklaşıyorum. Ama kaynaştırma öğrencisinin sürekli mesela pasaklı, pis olması işte kişisel bakımının tam yapılamadığı için kokuyor olması. Bu durumu aileyle birlikte çözemediğimiz zaman ister istemez diğer öğrenciler bu öğrenciyi dışlayabiliyor. Yanında oturmaktan rahatsız olduğunu çok ciddi bir şekilde dile getiriyor. Daha çok bu tarz problemlerle karşılaşıyorum. Bu durumda öğretmenin yapabileceği bir şey olmuyor. Benim yapamadığım aile faktörünün yapması gereken kısmı eksik kalınca bütün her şey darmadağın kalabiliyor.”*

Sınıf öğretmeni Ö15, kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlarının çözümünde birden çok yöntem uygulamaktadır. Kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlar sergilediğinde sözlü uyarı, aile ve rehber öğretmen ile görüşme, sınıftaki normal öğrenciler ile durumu konuşma, olumsuz davranışları görmezden gelme gibi yöntemler kullandığını belirtmiştir. Sınıf öğretmeni Ö15’in konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: *“...daha sonra yine öğrencimizin sınıfta olmadığı bir gün yani çocuklarla bu konuyu konuştuk. Çünkü çocuklar onun o özel durumunu bilmiyorlar, fark etmiyorlar. Yani bilmedikleri için farklı tepkiler veriyorlar. Çocuklarla da bu durumu konuşarak biraz daha tolere etmeye çalıştık. Rehberlik servisinden bu konuda yardım aldım. Aileyi ve çocuğu rehberlik servisine yönlendirdim. Bu şekilde ilerledik sınıf içerisinde de mümkün olduğunca onun söz alması için fırsatlar yaratmaya çalıştım. Basit soruları mesela genellikle onun cevaplamasını sağladım. Yaptığı en ufak şeyde bile arkadaşları tarafından alkışlattım. Yani onun takdir görmesini sağladım. Bu şekilde elimden geldiğince önlemler almaya çalıştım.”*

Kalabalık Sınıflarda Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumlu Davranışlar İçin Verilen Pekiştirme Türleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö11, Ö10, Ö12, Ö14, Ö16) kalabalık sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi ve normal öğrencileri olumlu davranışlar sergiledikleri zaman aralıklı pekiştireçler kullanarak onları motive etmeyi amaçladıklarını belirtmektedirler. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde kaynaştırma öğrencilerin olumlu davranışları için sözlü ya da fiziksel pekiştireçlerden birkaçını kullandıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö10, kaynaştırma öğrencisinin sergilediği olumlu davranışları sınıf içerisinde dile getirdiğini, “aferin, tebrik ederim” gibi sözlü pekiştireçler kullandığını belirtmiştir. Sınıf öğretmeni Ö4 ise kalabalık sınıftaki

öğrencilerinin olumlu davranışları için aralıklı olarak çikolata, yıldız, sticker gibi pekiştireçler ile onların motivasyonlarını artırmaya çalıştığını ifade etmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö16 konuya ilişkin görüşünde “takdir duygusuna” vurgu yapmıştır. Sınıf öğretmeni Ö16 bunu şu şekilde açıklamıştır. *“Olumlu davranışlarını pekiştirmek daha çok arkadaşları tarafından takdir edilme duygusunu yaşamasını sağladım ve arkadaşlarına aynı bir şekilde övüp arkadaşlarının da bu durumu kabullenmesini kaynaştırma öğrencisinin de farklı bir takım güzelliklerinin olduğunu, onu keşfetmelerini sağladım. Bu da dolaylı olarak çocuğu pekiştirdim. Onun haricinde kaynaştırma öğrencisini çok basit bilgi düzeyinde düşünebildikleri için maalesef ki her ne kadar karşı olsam da bu sisteme şeker, çikolata veya onun sevdiği yiyeceklerle pekiştirme yaptım.”*

Sınıf öğretmeni Ö14, kalabalık sınıfta kaynaştırma ve normal öğrencilerinin olumlu davranışları için pekiştireç harici, kaynaştırma öğrencisini sınıf içinde sınıf başkanı, sınıf kitaplığı sorumlusu gibi görevler vererek o öğrencinin sınıfa ait olduğunu hissettirmeye özen gösterdiğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö11’in pekiştireçlerin verilmesi ve diğer öğrencilere durumun açıklanmasına ilişkin görüşleri şu şekildedir: *“Ben öğrencilere simgesel pekiştirecekler veriyorum. Üç aşamalı şekilde ilerliyor işte önce şunu yapıyorsun bunu ilk zarfa koyuyorsun sonra başka şey yapıyorsun ikinci aşamaya geçiyorsun gibi çocuklar mesela o hareketlilik hallerini olumsuzluk durumunda o pekiştireçi alabilmek için davranışlarını biraz daha düzene sokmaya başlıyor. Akranları çok yardımcı oldular bana yanındaki arkadaşları kesinlikle onlara neyin ne olduğunu anlatmaya başladılar şöyle ben seri ve net cümlelerle sınıfa beyan etmemiş olsam da sınıf yaklaşık iki üç hafta sonra o çocuklardaki farklılığı sezmeye başladılar onlarda neticede insan ve duygusal olarak bunun farkına vardılar. Onlardan üstü kapalı destek istediğimin farkına vardılar. Mesela işte falan kızımızla teneffüse çıkarsanız sevinirim gibi şeyler...”*

Kaynaştırma Öğrencisinin Kalabalık Sınıfta İlişki ve İletişimin Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlarla Baş Etme Yöntemleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencisinin bulunması sınıf içerisindeki ilişki ve iletişimi nasıl düzenledikleri, karşılaştıkları sorunlara ilişkin kullandıkları baş etme yöntemleri sorgulanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde kaynaştırma öğrencisinin normal öğrenciler ile iletişime geçirdikleri ve kullandıkları yöntemlerin farklı olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmeni Ö3 ve Ö10 kaynaştırma öğrencileri ile normal öğrenciler arasındaki ilişkiyi sağlamak adına sürekli bir araya gelmelerini sağladıklarını ve akran destekli öğrenmeden faydalandıklarını

belirtmektedir. Sınıf öğretmeni Ö4 ve Ö9 kaynaştırma öğrencilerini sınıf içinde çok pasif olduklarını, diğer öğrenciler ile iletişime kendilerinin yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Buna yönelik olarak sınıf öğretmeni Ö4'ün görüşü şu şekildedir: *“Kaynaştırma öğrencilerim çok özgüvensizler. Diğer arkadaşları ile iletişimleri çok az tabi ve iki öğrencimin de konuşma güçlüğü olması bu durumu daha da etkiliyor. Burada biz öğretmenlere ve ailelere iş düşüyor. Öğrencilerin teneffüsler de ya da etkinlikler de etkileşime geçmelerini sağlamalıyız ve normal öğrencilerimizin de bu konu da yardımcı olmalarını istemeliyiz.”*

Sınıf öğretmeni Ö9'un görüşü: *“Genelde kaynaştırma öğrencileri kendilerini ifade edemedikleri için ya çok pasif kalıp sınıf içerisinde kaybol olabiliyorlar ya da tam tersi kendilerini ifade edebilmek için bu sefer olumsuz davranışlar sergileyebiliyor. Bunu yönetebilmek tabi sınıf öğretmenine kalıyor. Bir de kalabalık sınıf olunca sınıf mevcut sayısı fazla olunca tabii ki bu yönetimi sağlayamıyoruz. Ama elimden geldiğince diğer çocukların işte oyunlarına katmaya ya da onu işte hadi sen de git arkadaşlarına katıl şeklinde sözel yönergelerle arkadaşlarının arasında katmaya çalışıyorum.”*

Sınıf öğretmenleri Ö5, Ö7 ve Ö14 sınıf içerisindeki ilişkiyi yönetmek ve karşılaşılan zorluklar ile baş edebilmek için kaynaştırma öğrencilerinin özel durumlarını normal öğrencilere anlattıklarını ve onlardan bu konuda yardım istediklerini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö5'in görüşü: *“İletişim konusunda farklı bir yöntem uygulamadım ama elimden gelen geldiğince ilk yapmaya çalıştığım şey her zaman öğrencilerin durumu kabul etmesi. Yani bu işi başardıktan sonra süreç daha kolay oluyor. Kaynaştırma öğrencisi o gün okula gelemediğinde ya da tuvalete gittiğinde diğer öğrencilere durumu daha detaylı anlatıp gereken öz veriyi göstermelerini istedim. Bizim için değerli kıymetli, özel birisi olduğunu hep anlatarak öğrencilerin kabul etmesini sağlamaya çalıştım. Ama biraz önce de dediğim gibi bunlar tabi ki zaman alıyor çünkü karşınızdakiler de çocuk yani. Ama kabul ettikten sonra onları benimsedikten sonra buradaki öğrenciler kaynaştırma öğrencisi ile zamanla aralarında güzel bir bağ kuruluyor. Değerli hissetmek hepimizin ihtiyacı özel çocukların daha da ihtiyacı ve kabullenme süreci gerçekleşince aralarında ki arkadaşlık ilişkileri pekişiyor, zamanla sorunlar da azalıyor.”* şeklindedir.

Sınıf öğretmeni Ö7'nin konuya ilişkin görüşü şu şekildedir: *“Diğer çocuklara bu durumu anlatmak gerekiyor. Onlar bunun farkında olmalılar durumu bilip ona göre davranmaları gerekiyor. O yüzden de kaynaştırma öğrencimizin olmadığı bir zaman sınıfımıza öğrencimizin özel durumundan bahsetmek ve nasıl davranmaları gerektiği hakkında konuşmak gerekiyor. Özel öğrencimizin sınıf içerisinde kaynaşabilmesi adına da diğer öğrencilerle sık sık bir araya getirip işte bir grup çalışması ya da bir etkinlik çalışması*

yaptırmak gerekiyor. İşbirlikli öğrenme ya da işte akran öğrenme gibi uygulamalar denenebilir.”

Sınıf öğretmeni Ö14 kaynaştırma öğrencisinin özel durumunun normal öğrencilere anlatılması gerektiğini ayrıca kaynaştırma öğrencisinin ailesine de durumun iyice anlatılması gerektiğini vurgulamıştır.

Sınıf öğretmeni Ö6’nın konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “İletişim yönetimi olarak şöyle birkaç uygulama yapmaya çalışıyorum. Yer değiştirme konusunda mesela daha onunla konuşabilecek bir öğrencinin yanına o tutturup arkadaşıyla iletişime geçmesini sağlıyorum. Hani sevdiği arkadaşı olursa kendini daha rahat hissedecek. Kaynaştırma öğrencileri karakter olarak biraz daha içe dönük. Ayrıca bir tane özel eğitime giden öğrencim sınıfa biraz daha az gelebiliyor bu da arkadaşlarından uzak kalmasına sebep oluyor. Sınıfta daha az bulunuyor. Sınıfa geldiğinde tekrar adapte olması zor oluyor yani kısacası normal öğrencilerim kaynaştırma öğrencilerinin kabul ettiler. Onlarla ilgili bir problemleri yok ama kaynaştırma öğrencilerimin pasif olmaları arkadaşlık ilişkilerinde geride kalmak istemeleri aradaki iletişimi bozuyor.”

Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisinin Sosyal Kabulü Açısından Karşılaşılan Sorunlarla Baş Etme Yöntemleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö6, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13) kalabalık sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabulü ile ilgili sorun yaşamadıklarını, bu öğrencilerinin yetersizlik durumlarından dolayı kendilerini ifade edemediklerini, sınıfta çok pasif, sessiz oldukları için diğer öğrenciler arasında sosyal kabul açısından sorun yaşamadıklarını ve kendilerinin de herhangi bir yönteme başvurmadıklarını ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö2, Ö8, Ö14, Ö15) kaynaştırma öğrencilerinin normal öğrenciler ile iletişime geçebilmesi için yönlendirmeler yaptıklarını, onları oyunlara dâhil etmeye özen gösterdiklerini, bu sayede normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerini kabulünün daha kolay olduğunu belirtmişleridir. Bununla ilgili olarak Ö14, “Beden eğitimi dersinde o çocuktan oyun kurmasını istiyoruz ya da onun dediği oyunu oynamaya özen gösteriyoruz. Bir lidermiş gibi göstermeye çalışıyorum sınıfta çocuk da tabii kendine hani aidiyet duygusu hissediyor. Bu şekilde hani onun sosyal kabulünü diğer öğrencilerle iletişimini kuvvetlendiriyor, öbür türlü çok sorun yaşayabiliyoruz.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Ö15 sınıftaki tüm öğrencilerin etkileşim hâlinde olabilecekleri etkinliklere yer verdiğini ve bu sayede daha rahat iletişime geçebildiklerini belirtmiştir. Ö15 bu konudaki görüşünü şu şekilde açıklamıştır: *“Şöyle ben genelde sınıfımda çocukların bir arada olacakları birlikte yapacakları etkinliklere yer vermeye çalışıyorum. Beden eğitimi derslerinde eğer ben beden eğitimi yaptırıyorsam bütün sınıfın katılacağı oyunlar oynatıyorum. Orada mesela arkadaşlarıyla rahat bir şekilde iletişime geçebiliyor. Yani diğer öğrencilerden farksız bir şekilde o da grup içinde oyuna katılıyor, arkadaşlarıyla grup içinde oynayabiliyor. Yine sınıfta grup çalışmaları yapıldığında arkadaşlarıyla grup içinde çalışıyor ama grup içinde tabi diğer arkadaşları gibi sorumluluk alma durumu biraz daha düşük ama onu sınıfta ayırıcı ya da ötekileştirici ya da sınıfın düzenini bozan bir kişi izlemine veren davranışlardan kaçınmaya çalışıyorum.”*

Sınıf öğretmeni Ö15 kalabalık sınıfta etkinlik temelli ders işlemeye özen gösterdiğini ve bu yöntemin sınıf içerisinde sosyal kabulü kolaylaştırdığını şu şekilde açıklamıştır: *“Ben mesela etkinlik temelli çalışmayı seven biriyim yani şimdi 30 kişilik sınıfta olsa ben etkinlik temelli çalışırım. Yapıştırma, sunma, anlatma, ya da işte herhangi bir problemi çözmeye yönelik tasarımlarda bulunma bu şekilde bir sınıf atmosferi oluşturduğumuz zaman çocukların birbirinin kabulü daha iyi oluyor. Daha kolay kabul edebiliyorlar. Sadece kaynaştırma olarak düşünmeyin kaynaştırma öğrencisi olmasa bile bu çocuklara sıralara oturtup sadece konu anlatıp soru çözdüğümüz zaman bu çocuklarda daha fazlasıyla problem davranışlarla karşılaşırız.”*

Sınıf öğretmeni Ö2 ve Ö7 kalabalık sınıfta sosyal kabul açısından karşılaştığı sorunlar ile baş etme yöntemi olarak dönem başında normal çocuklar ile kaynaştırma öğrencisinin özel durumunu, ona nasıl yaklaşımları gerektiğini anlatan konuşmalar yaptığını ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmeni Ö16 ise kalabalık sınıfta sosyal kabul açısından karşılaştığı sorunlar ile baş etme yöntemi olarak drama çalışmaları yaptığını fakat sınıf mevcudunun fazla olması sebebiyle fazla verim alamadığını belirtmiştir. Bu konudaki görüşünü Ö16 şu şekilde açıklamıştır: *“Daha çok ben çocuklara drama çalışmaları yaptım. Sınıf kalabalık olduğu için drama süreci karmaşık oluyor. Birde kaynaşma öğrencisi olması daha da zor oluyor ama kaynaştırma öğrencisine yönelik verdiğim empati duygusunu, işbirlikçilik, hoşgörü duygusunu ya da bireysel farklılıklara sahip olma gibi konuları çalıştığımız zaman çok verimli olduğunu düşünüyorum. Tabi kalabalık olması durumu olumsuz açıdan etkiliyor. Sınıf kalabalık olduğu için yani şöyle ifade edebilirim; sınıfın %25 kısmı bu drama çalışmasından faydalanıp işte kazanımı alabiliyor ama geri kalan kısım yine alamıyor çünkü sınıf kalabalık olduğu için*

pekte verim sağlayamıyorsunuz. Ama az mevcutlu 18 kişilik bir sınıfta da çalıştım ve bir tane de kaynaştırma öğrencim vardı ve ciddi anlamda iletişim bozukluğu vardı ama drama çalışmalarından daha fazla verim aldım ve bu süreci mevcut az olduğu için daha kolay atlattım diyebilirim.”

Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Zaman Yönetiminde Karşılaştıkları Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri

Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerine Vakit Ayırdıkları Zaman Açısından Karşılaştıkları Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine kaynaştırma öğrencisi bulunduğu kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencilerine vakit ayırdıkları zaman açısından karşılaştıkları zorluklarla nasıl baş ettikleri sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiği zaman kaynaştırma öğrencisine ayrılan zaman; müzik, resim, beden eğitimi, serbest etkinlik gibi derslerde bu öğrencilere destekleyici çalışmaları yapılmaktadır, ders sürecinde bu öğrencilere destekleyici etkinlikler verilerek ödevlendirme yapılmaktadır, sınıf mevcudunun kalabalık olması sebebiyle zaman ayrılmaması olarak üç başlık altında toplanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö16) kaynaştırma öğrencileri ile sadece müzik, resim, beden eğitimi ve serbest etkinlik derslerinde ilgilenabildiklerini fakat sınıf yönetiminde sınıfın kalabalık olması sebebiyle zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö2, “*Sınıfımız kalabalık olduğu için kaynaştırma öğrencilerimize yeteri kadar vakit ayıramıyorum genelde beden, resim gibi derslerde kaynaştırma öğrencilerim ile ilgilenme fırsatı bulabiliyorum bu derslerde okuma yazma ve matematik derslerine ağırlık veriyorum.*” şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Sınıf öğretmeni Ö1’in görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “*Maalesef yeteri kadar vakit ayıramıyoruz. Temel dersler dışında daha çok ilgilenmeye çalışıyorum. Benim için daha kolay oluyor. Müzik, resim gibi diğer öğrencilerin daha rahatladığı derslerde çalışıyorum. Ama tabi bu zor bir şey herkese birden yetismeye çalışmak çok zor sınıf yönetiminde problem yaşıyorum.*”

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö4, Ö10) kaynaştırma öğrencileri ile ilgilenemediklerini ders sürecinde onların akademik durumlarına göre etkinlik çalışmaları vererek ödevlendirdiklerini belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö1 görüşünü, “*Yeteri kadar vakit ayıramıyoruz dediğimiz gibi normal öğrencilerimize ayırmamız gereken bir süre var, işlememiz gereken bir konu var. Onun için hem oraya hem oraya yetismek mümkün olmuyor. Ancak bölüm bölüm ödevlendirilerek, kaynaştırma öğrencileri ile daha çok etkinlik kâğıdı çalışmaları yapıyoruz.*” şeklinde açıklamıştır.

Sınıf öğretmeni Ö4 ders esnasında kaynaştırma öğrencisini ödevlendirdiğini fakat kaynaştırma öğrencisi verilen çalışmayı bireysel olarak yapamadığı için sürekli kendisinden yardım istediğini ve bu durumda dersin düzenin bozulduğunu ve sınıf yönetimi açısından zorlandığını ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö3, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15) sınıf mevcutlarının kalabalık olması ve normal öğrencilerine anlatması gereken müfredatın ağır olması sebebiyle kaynaştırma öğrencileri ile ilgilenemediklerini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö12'in görüşü: *“Yani zaman birebir ilgilendiğimiz zaman tabi ki sizin dersinizin zamanını etkiliyor. Müfredatı yetiştirmeme durumuyla karşı karşıya kalıyorsun. Yani kaynaştırma öğrencisiyle sınıf içerisinde birebir ilgilenmek çok zor. Yani bu öğrencilere yeterince vakit ayırsam kendi işlemem gereken müfredat eksik kalacak yetiştiremeyeceksiniz, 39 öğrenciniz var onları da düşünmek zorundasınız.”* şeklindedir.

Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Kalabalık Sınıflarda Plan- Program Yönetimi Boyutunda Karşılaşılan Zorluklarla Baş Etme Yöntemleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine kaynaştırma öğrencisi bulunduğu kalabalık sınıflarında plan program yönetimi boyutunda; öğretim yöntemi seçiminde karşılaştıkları sorunlar ile baş etme yöntemleri sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde; *“Öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisi de dikkate alınarak seçilmektedir, daha çok konuyu somutlaştıracak etkinlikler seçilmektedir, öğretim yönteminde akran öğretimine başvurulmaktadır, öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisine göre değil de diğer öğrencilere göre seçilmektedir.”* olarak dört başlık altında kodlanmıştır.

Sınıf öğretmenleri Ö10, kalabalık sınıfta öğretim yöntemi seçimi yaparken kaynaştırma öğrencisini dikkate alarak seçim yaptığını belirtmektedir. Sınıf öğretmenleri Ö6 ve Ö3 kalabalık sınıflarında öğretim yöntemi seçiminde karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik konuyu somutlaştırmaya özen gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Ö3'ün bu konudaki görüşü şu şekildedir: *“İlkokul çağı öğrencileri somut dönemde olduğu için ben sınıfta genelde yaparak yaşayarak öğrenme modelini uygulamaya çalışıyorum. Drama çalışmaları, görseller, video kullanımına özen gösteriyorum. Kaynaştırma öğrencilerim için de bu durum faydalı oluyor tabi ki.”*

Sınıf öğretmenleri Ö2, Ö9 ve Ö14 kalabalık sınıflarında öğretim yöntemi seçiminde karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik akran öğretiminden faydalandığını ve bunun kalabalık sınıflarda hem zaman hem de sınıf yönetimi açısından kolaylık sağladığını belirtmektedirler. Sınıf öğretmeni Ö9'un görüşü: *“Tabi ki öğretimsel alanlarda yani bir grup çalışması yaptığımız zaman kaynaştırma öğrencimi genelde arası iyi olduğu arkadaşlarıyla*

bir grup yapmaya çalışıyorum. Sevdiğim iletişimi iyi olduğu arkadaşlarıyla bir araya getirmeye çalışıyorum. Akran öğretiminden yararlanıyorum. Yaptığımız etkinliklerde daha çok görev alabilmesi işte aktif katılım sağlayabilmesi için elimden geldiğince onu sözü yönergelerle desteklemeye çalışıyorum. Tabi bu çalışmalarda akran öğretimi çok faydalı oluyor. Sevdiği arkadaşlarının sözü çok etkili olabiliyor bazen ve daha iyi ilerleme kaybedebiliyoruz.” şeklindedir.

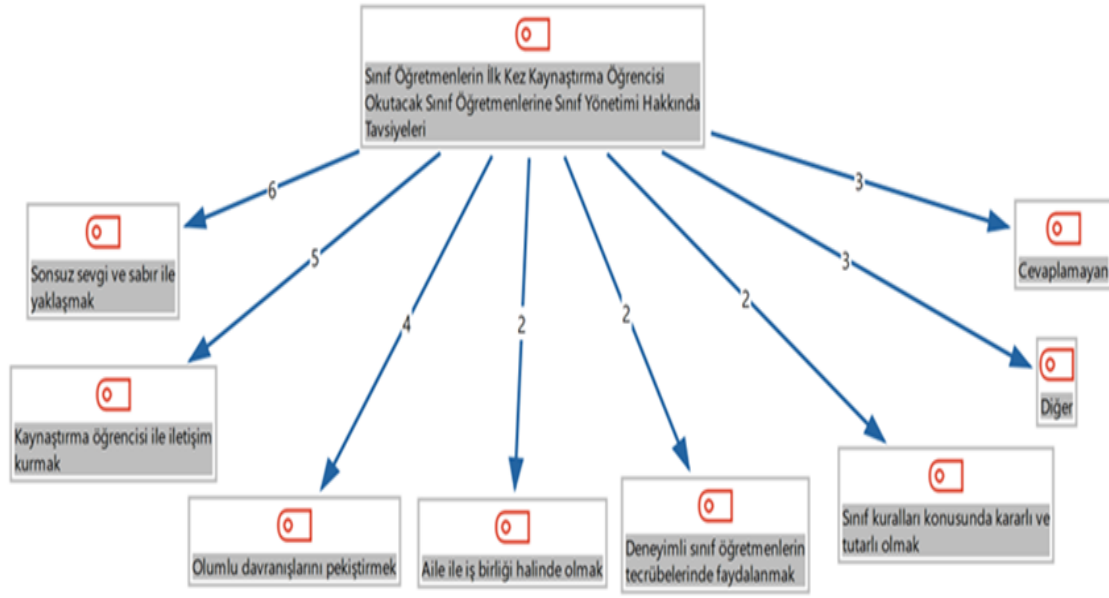
Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö4, Ö5, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16) kalabalık sınıflarında öğretim yöntemi seçiminde kaynaştırma öğrencisine göre değil de diğer normal öğrencilere göre seçim yaptıklarını ve farklı bir uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö4’ün görüşü: *“Aradaki dengeyi bulmak zor çünkü normal öğrencilerin düzeyi ile kaynaştırma öğrencilerinin düzeyleri arasında çok fazla bir fark var. Bu durumda bir de sınıf mevcudunuz fazla ise seçtiğiniz öğretim yöntemi daha çok normal düzeye göre oluyor.”* şeklindedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin çoğunluğu normal öğrencileri dikkate alarak hazırlık yaptıklarını, ancak bazı öğretmenler derse hazırlık planlarında kaynaştırma öğrencilerini dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir.

Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerin İlk Kez Kaynaştırma Öğrencisi Okutacak Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetimi Hakkında Tavsiyeleri

Araştırmaya katılan kalabalık sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerine ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine sınıf yönetimi hakkında tavsiyeleri sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerin önerileri: Sonsuz sevgi ve sabır ile yaklaşmak gerekiyor (6), kaynaştırma öğrencisi ile iletişim kurmak gerekiyor (5), olumlu davranışlarını pekiştirmek gerekiyor (4), aile ile iş birliği hâlinde olmak gerekiyor (2), deneyimli sınıf öğretmenlerin tecrübelerinde faydalanmak gerekiyor (2), sınıf kuralları konusunda kararlı ve tutarlı olmak gerekiyor (2), diğer (3) şeklinde kodlanmıştır. Sınıf öğretmenlerin önerilerinin dağılımını gösteren model aşağıda görülmektedir:

Şekil 9. Kalabalık Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerin İlk Kez Kaynaştırma Öğrencisi Okutacak Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetimi Hakkında Tavsiyeleri

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö16) ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine kaynaştırma öğrencilerine karşı sonsuz sabır ve sevgi göstermelerini, öğrencilerine anlayış ile yaklaşımlarını tavsiye etmektedirler. Sınıf öğretmeni Ö16 görüşünü: “Tecrübelerime dayanarak bir kere kesinlikle sonsuz sabır tavsiyesinde bulunurum. Çünkü o öğrenciye sabretmek en temel şey belki sabretmek derken onu anlayışla karşılamak hoşgörüyle yaklaşmak ve her yaptığını sabırla karşılayıp ilerlemek. İkinci olarak da akademik başarıyı biraz daha sınıf kalabalık olduğu için akademik başarı paralel gitmiyorsa burada akademik başarı biraz daha ihmal edilebilir. Önceliğin kişilik ve karakter oluşumunda etkili roller olduğunu, örnek model olması gerektiğini ve sonsuz sevgiyi çocuğa hissettirilmesi çok önemli olduğunu düşünüyorum. Akademik başarıdan ziyade davranışları üzerine ve sevgiye kabulü üzerine çalışırlarsa çok çok daha başarılı ve verimli sonuçlar elde edeceklerini düşünüyorum.” olarak ifade etmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö13 bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Yani tavsiye edebileceğim tek şey şu olabilir; çocuk öğrenir ya da öğrenemez sadece bu çocuğa sevgiyle baksın yeter öğretmen çocuğu sahiplensin bir başını okşasın bir şöyle sıcak sıcak bakışsınlar o aradaki sevgi bağı bir şeyler öğrenecekleri ilerleyecektir.”

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö1, Ö5, Ö6, Ö11, Ö14) ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine; kaynaştırma öğrencileri ile aralarındaki ilişki ve iletişim yönetimini iyi yapmalarını tavsiye etmektedirler. Sınıf öğretmeni Ö6, “Sınıfta kaynaştırma öğrencileriyle iletişim kurmaları onların kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir ortam hazırlamalarını tavsiye edebilir. Bu öğrencilere yaklaşımda akademik yönden daha çok ruhsal ve psikolojik açıdan bu çocukları desteklemeliler bence o çocuklara ruhsal olarak

temas edebilmelerini tavsiye ederdim. Kaynaştırma öğrencileri ile aradaki sevgi bağıni kurduktan sonra akademik olarak ilerlemek daha kolay olacaktır.” şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Sınıf öğretmeni Ö14’ün bu konudaki görüşü: “...bu öğrenciyle bence öğrenci öğretmen ilişkisi kurmak yerine arkadaşlık ilişkisi kurmayı aslında tavsiye ederim. Çünkü bu çocuklar bize gelene kadar toplumdan sürekli dışlanmış olarak geliyorlar. Biz bu çocuğu arkadaş olarak kabul ettiğimiz zaman sınıfımız da ister istemez kabul ediyor. Biz kabul etmediğimiz zamanda öğrencilerde işte öğretmen bu öğrenciyi istemiyor, bu öğrenci kötü diyerek dışlıyorlar. Kısacası diyebileceğim öğrenciyi anlasınlar dışlanmasınlar aradaki sevgi bağıni kuvvetlendirsinler.” şeklindedir.

Sınıf öğretmenlerinden ikisi (Ö11, Ö16) yeni mezun sınıf öğretmenlerine kaynaştırma öğrencisinin ailesi ile sürekli iletişim hâlinde olmalarını, öğrencinin durumu ile ilgili haftalık durum güncellemeleri yapmalarını ve aileyi kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirmelerini tavsiye etmektedirler.

Sınıf öğretmenlerinden bazıları (Ö4, Ö5, Ö11, Ö12) ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine; kaynaştırma öğrencilerinin olumlu davranışlarının pekiştirilmesi ve kaynaştırma öğrencisinin özgüvenini artırmaya yönelik davranışlarını sınıf içinde övme, takdir etme gibi eylemler ile pekiştirebileceklerini ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri Ö1, Ö14 ve Ö16 ilk defa kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine staj yaptıkları veya çalıştıkları okuldaki tecrübeli öğretmenlerin bilgi ve donanımlarından faydalanmalarını tavsiye etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö1, “*Sınıf yönetiminde öğrendiği bilgileri sınıf ortamına aktarabilmeleri hiçbir kitapta veya hocalarımızın anlattığı gibi olmuyor ne yazık ki. Bazen denizden çıkmış balık gibi kalabiliyorsun. İşin içine düşmeden pişmiyorsunuz. Zamanla tecrübeli meslektaşlarımızla iletişim kurarak bu tarz alan da kendilerini geliştirmeliler. Her öğrenci farklı özel olduğu için belli bir şey söylemek zor yaşayarak tecrübe edecekler.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö6’nın bu konudaki görüşü: “*Özellikle şu an aday öğretmenleri staj yaptıkları okullarda ki kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmeninden çok fazla bilgi almalarını söyleyebilirim. Onların tecrübelerinden faydalanmalılar. Onlar zorlandıkların da ne gibi uygulamalar yapmışlar veya sınıf içerisinde olumsuz durumlarda kalmamak adına önleyici ne gibi uygulamalar yapmışlar bu konuda onlardan destek almalarını tavsiye edebilirim. Tecrübeli öğretmenlerimizin vermiş olduğu bilgilerin kıymetli olduğunu düşünüyorum.*” şeklindedir.

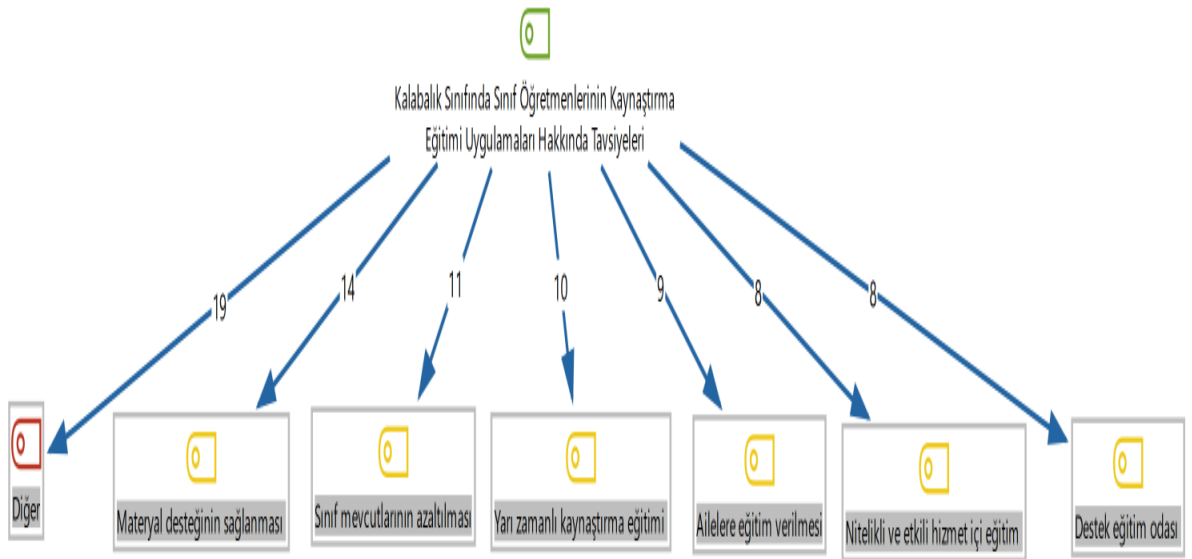
İlk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine; Ö8, okuldaki rehber öğretmen ile iletişim hâlinde olup iş birliği yapmalarını, Ö2, sınıf kuralları konusunda kararlı ve tutarlı davranmalarını, Ö4, kaynaştırma öğrencisine sınıf içerisinde yapabileceği sorumluluklar vermelerini tavsiye etmektedir

Araştırmaya katılan diğer sınıf öğretmenleri Ö3, Ö7 ve Ö15 ilk defa kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi okuttuklarını ve bu konuda çok fazla tecrübe sahibi olmadıkları için bu soruyu cevaplandıramayacaklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö3, “Yani bu soruyu cevaplayamayacağım çünkü daha önce de söylediğim gibi ilk defa bu kadar kalabalık olan bir sınıfta kaynaştırma öğrencisi okutuyorum. Bu yüzden tavsiye veremeyeceğim.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Kalabalık Sınıfta Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Tavsiyeleri

Kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan on altı sınıf öğretmeni kaynaştırma eğitimi uygulamalarının iyileştirilmesi için çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin görüşleri incelenmiş ve verilen cevapların frekanslarına göre değerlendirilerek ayrı başlıklar hâlinde kodlanarak değerlendirilmiştir. Yapılan kodlamaya göre sınıf öğretmenlerin görüşleri materyal desteğinin sağlanması (14), sınıf mevcutlarının azaltılması (11), yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi (10), ailelere eğitim verilmesi (9), nitelikli ve etkili hizmet içi eğitim (8), destek eğitim odası (8), diğer (19) şeklinde kodlanmıştır. Sınıf öğretmenlerin önerilerinin dağılımını gösteren model aşağıda görülmektedir:

Şekil 10. Kalabalık Sınıfta Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Tavsiyeleri

Materyal Desteğinin Sağlanması

Araştırmaya katılan on iki sınıf öğretmeni (Ö1, Ö2, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16), kalabalık sınıfta eğitim alan kaynaştırma öğrencileri için çeşitli materyal desteği sağlanmasını tavsiye etmektedirler.

Sınıf öğretmeni Ö14' ün materyal desteği ile ilgili görüşü: *“Kaynaştırma öğrencilerinin yetersizliklerine uygun araç gereç desteği sağlanmalı. Bu çocuklar için kazanımı somutlaştıracak materyal olması daha kolay öğrenmesini sağlayacaktır. Bu çocuklar çünkü duyularına hitap edebilecek şeyler olduğu zaman daha iyi anlayabiliyorlar. Mesela bir derste sözel olarak bir şey anlatmak durumundaysanız çok sıkıcı olabiliyorlar. Çocuk sıkılınca da başka etkinlikler yapmak istiyor ya da farklı şeylerle ilgilenir. Bu durumda da o gün onun için faydalı, verimli olmuyor.”* şeklindedir.

Sınıf öğretmeni Ö11 kaynaştırma öğrencileri için özel kaynak kitap basılıp okullara gönderilmesi gerektiğini önermektedir. Sınıf öğretmeni Ö11 görüşünü şu şekilde açıklamıştır: *“...Bir de kaynak kitap konusunu söyleyebilirim. Kaynaştırma öğrencilerimize bu desteğin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü burada yani öğretmen sürekli bir şeyler hazırlaması gerekiyor. Belli düzeylere göre belirli şekilde kitaplar basılması gerekiyor. Yani onun için ayrı bir planlama ya da ayrı bir etkinlik hazırlamanız gerekiyor. Fakat bazen öğretmen de şu durum olabiliyor. Öğretmen işte o gün çok yorgun olsa kimden es geçebilirim kaynaştırma öğrencimden diye düşünebiliyor. İşte kaynaştırma öğrencim bugün şunu da yapabilir diyerek geçiştirebiliyor. Bu durumda da öğretmenin iş yükü arttığı zaman ister istemez kaynaştırma öğrencisinden çalabiliyor.”*

Sınıf öğretmeni Ö16 kaynaştırma öğrencileri içerisinde sadece akademik başarısı düşük olan öğrenciler için değil üstün zekâlı öğrenciler içinde özel olarak hazırlanmış etkinlik kitapları, zekâ oyunları, dergiler vb. materyal desteği verilmesini tavsiye etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö1 ise kaynaştırma öğrencilerinin düzeyine uygun etkinlik bulmakta zorluk yaşadığını bu konuda çalışma yapılmasını ve bu dokümanların öğretmenlerin kolaylıkla ulaşabileceği bir platformda paylaşılabilceğini ifade etmektedir.

Sınıf öğretmeni Ö15, kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türlerine uygun kademli kaynak kitap seti desteğinin verilmesi şu sözlerle ifade etmektedir: *“Biraz sınıf öğretmenlerinin ben yalnız bırakıldığını düşünüyorum. Sadece sınıfa kaynaştırma öğrencisini getirip burada bunu okut demekle maalesef olmuyor. Onun alt yapısının desteklenmesi lazım. Sistem o çocukla beraber yürüteceği programı, o çocukla beraber işte kullanacağım materyali, destekleyici öğretmenleri, destekleyici kurumları da sağlamalı ve o çocukla beraber sınıfa sokulması lazım. Yani şimdi kaynaştırma öğrencilerinin düzeyine uygun mesela*

kendi seviye kitapları yapılabilir. Şimdi okula gelen kitaplar tek seviye ve ben çalışırken doktora, yüksek lisans sürecine bakıyorum. Şimdi yani bir okuma okuduğunu anlama testini bile adamlar sekiz on basamak hâline getirmiş. Yavaş yavaş böyle kademe kademe yani bu çocukların en azından bu çocuklarla ilgili çalışacakları kitap setleri oluşturulabilir. Çocuk birinci setten başladı. O birinci set tamamladığında onunla ilgili bir kazanım değerlendirme yaptığımızda bunun belli bir aşamayı yaptığı zaman ikinci sete geçer. Yani bu şekilde düzeyine göre kitap setleri oluşturulursa biraz daha başarılı olur.

Sınıf Mevcutlarının Azaltılması

Araştırmaya katılan on bir sınıf öğretmeni (Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö16) kaynaştırma eğitiminin faydalı olabilmesi için sınıf mevcutlarının azaltılmasını önermektedirler.

Bu konuda Ö8, “Kaynaştırma bütünleştirme eğitimi uygulamalarını daha etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için öncelikle sınıfların kalabalık olmaması gerekiyor. Yani sınıf mevcut sayılarının bir kere düşürülmesi lazım normal şartlarda bile sınıf kalabalık olduğu zaman sınıf yönetimi işte verdiğimiz kazanımlar bile etkilenirken bir de sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi olması tabii bu işi daha da zorlaştırıyor. Bu durum öğrenciye vakit ayırmamızı güçleştiriyor.” şeklinde açıklama yapmıştır.

Sınıf öğretmeni Ö5, sınıf mevcutlarının azaltılmasını ve kalabalık sınıflarda birden fazla kaynaştırma öğrencisinin olmaması gerektiğini, bu durumun öğretmenin iş yükünü artırdığını şu sözler ile ifade etmiştir: “...bunun haricinde bir sınıfta birden fazla kaynaştırma öğrencisi olmaması gerekiyor. Sınıflar zaten kalabalık bir de birden fazla kaynaştırma öğrencisinin olması öğretmenin iş yükünü daha da artırıyor. Hani şu anda benim 2 öğrencim var. Beni davranışsal olarak zorlamıyor ama birebir ilgilenme konusunda sıkıntı yaşıyorum. Bir tane olsa benim için daha kolay olabilir.”

Sınıf öğretmeni Ö9 sınıf mevcutlarının kaynaştırma eğitiminin uygulanması açısından düşürülmesi gerektiğini, kalabalık mevcutlu sınıfların sınıf öğretmenlerini yorduğunu vurgulamıştır. Sınıf öğretmeni Ö9 “...ve bence aslında kaynaştırma eğitiminde yapılabilecek en önemli çözüm önerisi açısından mevcut sayılarının az olması gerekiyor ya da bu öğrenciler az mevcutlu sınıflarda bulunması gerekiyor ki bu öğrenciler ile birebir ilgilenebilme imkânımız olsun. Sınıflar kalabalık olduğu zaman bu sefer öğretmen de ikiye bölünebiliyor.”

Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi

Araştırmaya katılan on sınıf öğretmenleri (Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14) kalabalık sınıfta eğitim alan kaynaştırma öğrencileri için tam zamanlı kaynaştırma eğitimi yerine yarı zamanlı kaynaştırma eğitimini tavsiye etmektedir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne uygun bireysel eğitim alabileceği aynı zamanda normal akranları ile kaynaşabileceği bir ortamın kaynaştırma eğitimi açısından daha faydalı olacağını düşünmektedirler.

Sınıf öğretmeni Ö1'in görüşü: *“Yetersizliklerine göre destek almalılar. Tamam, normal sınıfına gitsin akranları ile kaynaşsın ama bence akademik açıdan da geri kalmamalı. Bu öğrenciler için altı saat çok uzun çok çabuk sıkılıyolar. Bu yüzden üç saat normal sınıflarda üç saatte özel eğitim almalı. Ayrı birebir öğretmenlerin ilgileneneceği bir sistem olmalı. Yetersizliklerine göre ortamlar ayarlanmalı ve birebir öğrenim görmeli. Daha verimli olacağını düşünüyorum. Yarı zamanlı kaynaştırma eğitiminin daha uygun olacağını düşünüyorum.”* şeklindedir

Sınıf öğretmenleri Ö6, Ö10, Ö12 ve Ö14 kaynaştırma öğrencilerinin akademik olarak sınıf düzeyinden geri olduğu için normal sınıflarda altı ders saati onlar için yeterli olmadığını, kaynaştırma öğrencileri için ayrı birebir ilgilenilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin normal akranları ile belirli saatlerde kaynaştırma öğrencilerinin de katılabileceği derslerde bir araya gelmelerini, diğer zamanlar da farklı sınıflar da yetersizlik türlerine uygun eğitim almalarını tavsiye etmektedirler.

Sınıf öğretmeni Ö11'in görüşü: *“Birde bir idareci arkadaşımız bahsetmişti. Almanya'da galiba uygulanıyormuş diye biliyorum. Mesela yani şu an bilmiyorum ülkemizde uygulanabilir mi ama işte çocuk sizden mesela haftada 2 saat alınıyor, birebir ilgilenilecek bu alanda uzmanlaşmış kişiler onunla ilgileniyor. Yani yardımcı uzman diyebiliriz. Bu konuda hem akademik hem fiziki psikolojik yönden bu alanda uzmanlaşmış kişiler farklı bir yerde bu öğrenciyle birebir ilgilenilebilir. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamasını tavsiye edebilirim.”* şeklindedir.

Sınıf öğretmeni Ö13, kalabalık sınıf içerisinde kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilenmenin zor olduğu için yarı zamanlı kaynaştırma uygulamasının daha uygun olacağını şu sözler ile ifade etmiştir: *“Şöyle yani mesela şu soruyu sormak isterim; ortaokulda branş öğretmenleri ister BEP'li olsun ya da olmasın geriden gelen bir çocukla mesela toplama yapamıyor onunla ayrı ilgileniyor mu? Hayır, ama sınıf öğretmenlerinden bu isteniyor. Yani burada sınıf öğretmenlerinin günahı ne öğretmenin iş yükü artıyor. Sınıf mevcudu fazla ve bir de sınıfı birleştirilmiş sınıfa dönüyor ben de bölünemiyorum onunla ilgilensem diğer*

öğrenciler durmuyor. Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi uygulanabilir. Çocuk üç saat gelsin normal sınıfta işte diğer akranlarıyla kaynaşsın sosyal açıdan ama üç saatte özel eğitim öğretmenleri tarafından onun düzeyine göre bir eğitim verirse akademik açıdan çok faydalı olacağını düşünüyorum.”

Ailelere Eğitim Verilmesi

Dokuz sınıf öğretmeni (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö13) daha kaliteli kaynaştırma eğitimi için ve süreci daha iyi yönetebilmek için kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirici eğitimler verilmesini tavsiye etmektedirler. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitimi uygulama sürecinde ailelerin sürece dâhil edilmesi gerektiğini, ailelerin yönlendirilmesi gerektiğini önermektedir.

Bu konuda Ö5, *“Ailelerin kesinlikle bilinçlendirilmesi gerekiyor. Aileleri hem çocukların yetersizlik türünü hem de kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgilendirici eğitimler verilmeli. Biz öğretmenler olarak elimizden geldiğince bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Ama aileden destek görmeyince yaptığımız çalışmalarda yeterli olmuyor. Kaynaştırma eğitiminde başarılı olabilmek için biraz ailelere odaklanılabilir. Aileler çocuklarının bu özel durumunu kabullenmeleri çok zaman alıyor ya da kabullenmek istemiyorlar ama bu çocuklar için ne kadar erken konulursa o kadar ilerleme sağlanıyor o yüzden de aileler kesinlikle bilinçlendirilmeli.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö6 kaynaştırma eğitimi hakkında ailelere seminerler düzenlenmesi yanı sıra ailelere psikolojik destek verilmesinin çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ö6, *“Ayrıca ailelere yönelik eğitim de verilmeli çünkü ailelerin bu durumla ilgili bilgilerinin kısıtlı olduğunu düşünüyorum. Hani mesela okul düzeyinde belki okul rehberliği ailelere yönelik eğitim verebilir veya İlçe Millî Eğitim aileleri bu konuda bilgilendirici seminerler düzenleyebilir. Ailelere verilen eğitimler sadece bilgilendirme düzeyinde de kalmamalı onlara psikolojik destek de verilmeli. Özellikle çocuğun durumunu kabullenme sonrasında da özel eğitim nedir, daha verimli ve faydalı nasıl olunabilir, iş birliğine daha açık olmaları adına eğitimler verilebilir.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö11, ailelere verilecek eğitimlerin toplu seminer şeklinde değil de her veliye çocuğunun yetersizlik durumuna göre aileye kaynaştırma öğrencisi için nasıl daha faydalı verimli olabileceği hakkında bilgilendirmeler yaparak süreç içerisinde yönlendirmeler yapılmasını önermektedir.

Sınıf öğretmeni Ö13 sosyoekonomik durumu düşük olan bölgelerde ailelerin kaynaştırma eğitimi için alınan raporlar hakkında bilinçsiz olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Bir de ailelere eğitim verilmeli yani insanların neyin ne olduğunu anlatılması gerekiyor. Bir de çalıştığınız bölge bu açıdan çok önem arz ediyor yani gelen velilerimiz maalesef bilinçsiz bu konuda yani bu rapor alma durumunda kimi veli para almak için yaptırıyor. Kimisi de tam tersi işte hani çocuğuna götürmek istemiyor. Yarın öbür gün karşısına bu rapor çıkacak diye bu konuda kesinlikle ailelerin bilinçlendirilmesi lazım gerekiyor.”

Nitelikli ve Etkili Hizmet İçi Eğitim

Araştırmaya katılan sekiz sınıf öğretmeni (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö15, Ö16) öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında daha nitelikli ve etkili eğitimlerle bilgilendirilmesini önermektedir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilgili üniversite öğrenimi sırasında aldıkları eğitimlerin teorikte kaldığını bu yüzden uygulamaya yönelik eğitimlerin daha faydalı olabileceğini ifade etmektedirler.

Sınıf öğretmeni Ö5 bu konuda şunu belirtmiştir: *“Biz öğretmenler de aynı şeyi yaşadığımızı düşünüyorum. Üniversitede çok güzel kaliteli bir eğitim aldık ama sahaya inince öğrencilerle bir araya gelince aldığımız eğitim bazen yetersiz gelmeye başlıyor ya da o anda işlemiyor. O yüzden sahaya inmek gözlem yapmak hem araştırmalar açısından hem de yapanlar açısından faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü bildiğin çoğu şeyi uygulamıyorsun bazen gerek şartlardan konum itibarıyla sana gelen işte öğrenci ya da veli profiliyle ilgi o yüzden hani birebir görmek çok faydalı olacaktır diye düşünüyorum.”*

Sınıf öğretmeni Ö6’nın görüşü; *“Biz öğretmenlere hizmet içi eğitim verilebilir diye düşünüyorum. Ama hani bu hizmet içi eğitimin daha çok uygulamaya yönelik daha faydalı bir eğitim verilebilir yani belirli aralıklarla daha güncel olarak hizmet içi eğitim alabiliriz. Onun haricinde şimdi mesela ilk başta konuştuğumuz gibi belki lisans düzeyindeki yani lisans programlarına daha açıkçası uygulamaya yönelik dersler verilebilir içerik olarak daha uygulamaya yönelik destekleyecek şekilde olabilir.”* şeklindedir.

Sınıf öğretmeni Ö16 verilecek olan eğitimlerin düzenli takibinin yapılmasının daha faydalı olacağını şu sözlerle ifade etmiştir: *“...Bir kere Millî Eğitim Bakanlığı’nın gerçekten çok iyi planlanmış süreci takip eden eğitimler vermesi gerektiğini düşünüyorum. Bakanlık bazında çok eğitimlere katıldığım için maalesef eğitimi alıyoruz çok güzel öğretmenler geliyor ama birazcık sonrası takip edilmediği için öğretmenler boşta kalabiliyor. Bu anlamda öğretmenlerin denetleme mekanizmasının olması gerekiyor tabii ki dikte şeklinde değil daha ılımlı daha olumlu olmalı.”*

Sınıf öğretmeni Ö3 ise ilk kez sınıfında kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgisi olmadığı için zorlanacağını bu

yüzden öğretmenlere kaynaştırma eğitimi hakkında en azından temel kavramlar ile ilgili bilgilendirici seminerler verilmesini tavsiye etmektedir.

Destek Eğitim Odası

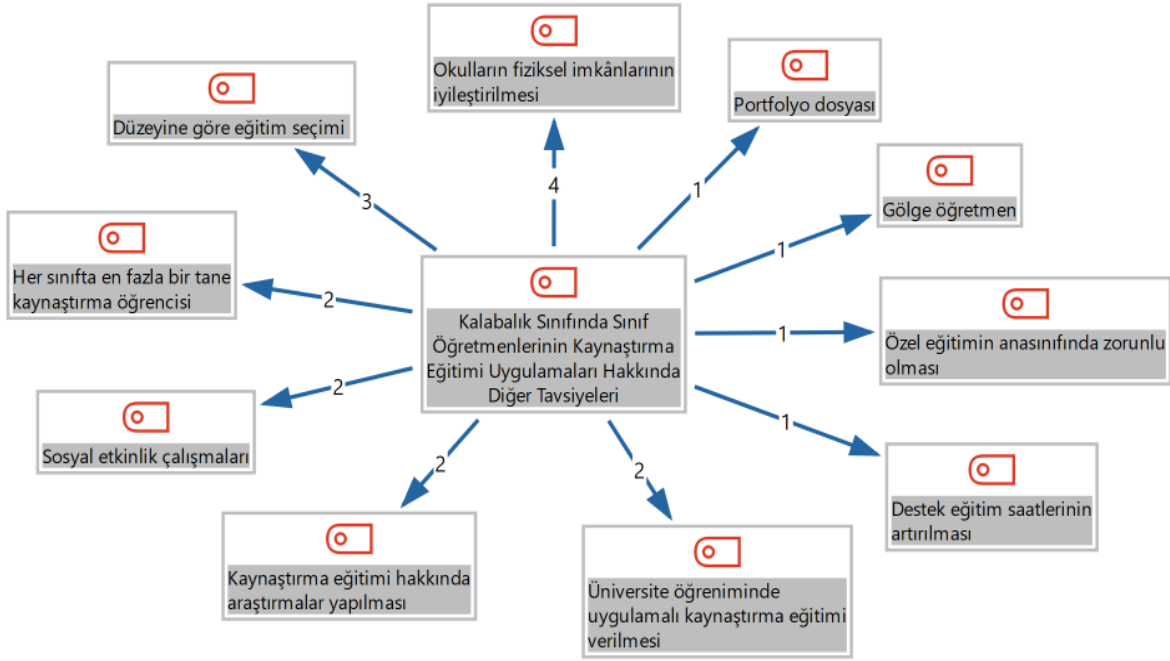
Araştırmaya katılan sekiz sınıf öğretmeni (Ö1, Ö2, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö15) her okulda kaynaştırma öğrencileri için destek eğitim odası açılmasını ve öğrenciler için gerekli materyallerin bulunması ve özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri ile birebir ilgilenebilmesi gerektiğini önermektedir. Sınıf öğretmeni Ö8 bu konuda, “*Bir de okullarda bence destek eğitim odaları olmalı ve işte öğretim materyalleri açısından zengin olması gerekiyor. Gerekli destek hem maddi hem de manevi sağlanması lazım.*” demiştir.

Sınıf öğretmeni Ö11’in görüşü: “*Bir kere kesinlikle çocuklarla birebir ilgilenebileceğiniz fiziki ortamlar sağlanmalı yani biz şimdi kaynaştırma öğrencisi bazlı bir sohbet yapıyoruz ama ben diğer öğrencilerle bile birebir ilgileneceğim ortam bulduğum zaman seviniyorum yani kaynaştırma öğrencisinin kesinlikle olması gereken bir sınıf ortamları yani şöyle diyeyim soğuk duvarlar arasında bir eğitim değil de destek eğitim odaları açarak araç gereç açısından donanımlı onların ihtiyaçlarına hitap eden sınıflar olması gerekiyor.*” şeklindedir.

Diğer

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin okulların fiziksel imkânlarının iyileştirilmesi (4), kaynaştırma öğrencisinin düzeyine göre eğitim seçimi (3), her sınıfta en fazla bir tane kaynaştırma öğrencisinin bulunması (2), kaynaştırma öğrencilerine yönelik sosyal etkinlik çalışmalarının artırılması (2), kaynaştırma eğitimi hakkında araştırmalar yapılması (2), üniversite öğreniminde uygulamalı kaynaştırma eğitimi verilmesi (2), okullarda verilen destek eğitim saatlerinin artırılması (1), özel eğitimin anasınıfında zorunlu olması (1), gölge öğretmen uygulamasına ağırlık verilmesi (1), kaynaştırma öğrencileri için portfolyo dosyalarının hazırlanması (1), ile ilgili öneriler yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerin önerilerinin dağılımını gösteren model aşağıda sunulmuştur:

Şekil 11. Kalabalık Sınıfta Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Diğer Tavsiyeleri

Dört sınıf öğretmeni Ö2, Ö11, Ö12 ve Ö16 kaynaştırma öğrencileri için okulların fiziksel imkânlarının iyileştirilmesini tavsiye etmektedir. Sınıf öğretmeni Ö2, okullunda bulunan bedensel engelli öğrencinin merdiven çıkamadığını, tekerlekli sandalye kullandığını fakat okulunda rampa veya asansör olmadığı için öğrencinin zorlandığını, bu konuda okullara destek verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Sınıf öğretmeni Ö11 ve Ö12 okul bahçesinin, sınıfların kaynaştırma öğrencilerin yetersizlik düzeyine uygun düzenlenmesini ve uygun araç gereçlerin temin edilmesini tavsiye etmektedirler.

Sınıf öğretmeni Ö16, “Açıkçası bakış açısının değiştirilmesini gerektiğini düşünüyorum çünkü kaynaştırma öğrencilerine çok olumlu iyimser bir bakış açısı var ama buradaki bakış açısı benim gözlemlediğim şu; kaynaştırma öğrencisine imtiyaz sağlayarak bakış açısı yaratmaya çalışıyorlar. Yani tekerlekli sandalyeli bir öğrenci varsa veya zihinsel engelli bir öğrenci varsa biz ona kolaylıkları bireysel olarak sağlamamız gerekiyor. Ama bir okul ortamında ya da yolda yürürken gibi kolaylıklar maalesef ki yok ne demek istediğimi biraz daha açacak olursam mesela bir tekerlekli sandalyeyle öğrencinin kaldırımında yürüyeceği imkân yok veya okul içerisinde böyle bir imkân yok ya da işte dediğim gibi yani okul ortamı ona göre dizayn edilmemiş. Biz evet çok iyimser bir şekilde bütün okul işte yardım ediyoruz ya da veliler yardım etmeye çalışıyor ama buradaki yardım yanlış bir yardım oradaki amacımız o çocuğun hayatını bireysel devam edebilmesini sağlamak öyle bir tasarı olması gerekiyor.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katılan üç sınıf öğretmeni Ö4, Ö3 ve Ö13 kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türlerinin dikkate alınmasını ve bu duruma göre normal sınıfta mı yoksa özel eğitim kurumunda mı eğitimine devam etmesine karar verilmesini önermektedir.

Sınıf öğretmeni Ö13, *“Bu çocukların normal eğitim sınıflarına alınırken düzeyinin çok iyi ayırt edilmesi gerekiyor. Bazı öğrenciler çok ağır düzeyde olabiliyor o yüzden hangi öğrencinin normal sınıfta hangi öğrencinin özel eğitimde olması gerektiğini iyi ayırt edilmesi lazım verim açısından iyi değerlendirilmeli. İşte bu öğrenci normal sınıfta iyi eğitim alabilir mi faydalanabilir mi ya da işte öğretmene yük olur mu diye iyi değerlendirilmesi gerekiyor.”* demiştir.

Ö5 ve Ö8 kalabalık mevcutlu sınıflarda ya bir tane kaynaştırma öğrencisi ya da hiç olmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö5, *“Bir sınıfta birden fazla kaynaştırma öğrencisi olmaması gerekiyor. Sınıflar zaten kalabalık bir de birden fazla kaynaştırma öğrencisinin olması öğretmenin iş yükünü daha da artırıyor. Hani şu anda benim iki öğrencim var beni davranışsal olarak zorlamıyor ama birebir ilgilenme konusunda sıkıntı yaşıyorum. Bir tane olsa benim için daha kolay olabilir.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Sınıf öğretmenleri Ö3 ve Ö6 sınıf öğretmenlerine üniversitede verilen teorik eğitimlerin yanında uygulamaya dönük eğitimler verilmesi gerektiğini, sınıf öğretmenlerin staj sürecinde kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda öğrenciler ve öğretmenleri ile etkileşime geçmesini önermektedir. Sınıf öğretmeni Ö3 bu konuda, *“Üniversitede daha çok mikro eğitimler verilmeli. Üniversite de staj yapılan okullar da bu tarz kaynaştırma öğrencileri ile de etkileşime geçmeleri sağlanabilir.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

İki sınıf öğretmeni Ö5 ve Ö15, üniversitelerde kaynaştırma eğitimi üzerine araştırmalar, çalışmalar vb. yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Ö15 yapılacak olan çalışmalarda araştırmacıların saha inmesi gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Üniversitelerde yapılan çalışmacılarla millî eğitimdeki öğretmenlerin mutlaka buluşması gerekiyor yani iki ayrı dalda iki farklı alanda çalışıyormuş gibi bir izlenim var. Bunların mutlaka şey yapması lazım iç içe geçmesi lazım.”*

Sınıf öğretmeni Ö5, yapılan çalışmaların yetersizliği ve uygulanabilir olmasını vurgulamaktadır. Sınıf öğretmeni Ö5, *“Şu anda üniversitedeki hocaların, araştırmacıların bence sahaya inmesi gerekiyor. Evet, bir şeyler yapmaya çalışıyorlar mesela bu yıl özel eğitim sınıflarını ana sınıflarına kadar indirip sayılarını çok arttırdılar sadece bizim okulumuzda değil diğer okullarda da yapılmış böyle güzel gelişmeler var ama yeterli değil. Kesinlikle sahaya inmeler öğretmenlerle konuşmalılar, kendileri gözlem yapmalılar yani işi uygulayanlardan biraz fikir almalılar. Hani bu çalışmalar yapıyor tabii sizin de şu an*

yaptığınız çalışma gibi ama sanki bir yerde tıkanıyor bence yani aslında yapılmaya çalışılan şeyler var ama sanki bize göre değil bazıları o yüzden gözlem yapmak hani sahaya inmek ya da sahada olanlarla hani çalışmak bence çözüm olacaktır. Yapılan işler genelde teoride kalıyor, uygulamaya dökülüyor. Başka ülkeler için yapılmış uygulamalar hani bize uymuyor ya da Ankara merkeze göre yapılıyor. Türkiye'nin bütün bölgelerinin özellikleri dikkate alınmıyor. İstanbul'daki işte sınıfların kalabalıklığı veya doğudaki çalışma şartlarının zorluğu, ekonomik özellikler bunlar dikkate alınmadan yapılıyor. Bu çalışmalar genelde şehir merkezinde çok bilindik okullarda yapılan işte pilot çalışmalar oluyorlar. Bu çalışmalar da diğer okullara uygulanamıyor ya da uygulansa da ve yeterli verim alınmıyor. Çalışmaları iyi niyetli buluyorum ama yeterli olduğunu düşünmüyorum.” demiştir.

Sınıf öğretmeni Ö15 her kaynaştırma öğrencisi için anasınıfından itibaren öğrenciye özgü portfolyo dosyası hazırlanması gerektiğini ve öğrencinin gelişiminin takip edilmesini önermektedir. Sınıf öğretmeni Ö15, “Bu çocuklara özel davranış gözlemleme defterleri oluşturulabilir. Bu çocukla ilgili elimizde bir defter olsa ve çocuğun durumuna göre çocukla birlikte doldursak düzenli bir şekilde çok fayda sağlayacağını düşünüyorum. Çocuğu takip etme açısından daha iyi olabilir yani bu defteri işte ben mesela doldurdum, çocuk beşinci sınıfa gitti oradaki öğretmenim ya da rehberlik servisine gönderirim çocuğun durumu hemen anlarlar ona göre bir eğitim programına hazırlar ve devam ederler.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö5 kalabalık sınıflar da kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerine yardımcı edebilecek, “gölge öğretmen” kavramından bahsetmiştir. Sınıf öğretmeni Ö5, “Bir arkadaşımdan duydum; çocuk hafif düzeyde otistik ve gölge öğretmenlerden bahsetti mesela sınıf içerisinde sen bir sınıf öğretmenisin dedi. Gölge öğretmen olsa kabul eder misin? Ben mesela ederim. Sınıf içerisinde kaynaştırma öğrencisinin yanında olup yetersiz olduğu durumlarda destekleyecek ve sınıf öğretmenine yardımcı olacak. Hani yardımcı olur o öğrencim için bence bana mantıklı geldi. Bazı yerlerde uygulanıyormuş, bazı yerlerde öğretmenler kabul etmiyormuş tabi. Böyle bir projenin yapılması ya da işte uygulanması ne kadar zaman alır ya da verimli olabilir mi bilemiyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan sonuçlara, bu sonuçlara göre başka araştırmalarla tartışılıp uygulamaya ve ilerideki araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Sınıf öğretmenlerinin kalabalık sınıfında kaynaştırma eğitime ilişkin bu araştırmanın sonuçları İstanbul İli Arnavutköy İlçesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmiştir. Veriler sonucunda ortaya çıkan önemli sonuçlar kısaca maddeler hâlinde özetlenmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye’deki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri

- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin yarısından fazla kaynaştırma eğitimi almadıklarını, kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz olduğundan bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamaları konusunda aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları, kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları Akalın (2015) ve Deliveli’nin (2021) çalışmalarının sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, üniversite öğrenimi sırasında kaynaştırma eğitimi dersi aldıklarını fakat bu eğitimin yeterli olmadığını, bilgilerin unutulduğundan bahsetmeleri sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili etkili ve işlevsel hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim verilmesinin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır (Güzel, 2014; Sadioğlu, 2011; Demir & Usta, 2019).

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmeni görüşlerine göre kalabalık sınıfında kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklara ilişkin ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

1. Sınıf öğretmenleri sınıf mevcutlarının fazla olmasından dolayı kaynaştırma öğrencileri ile birebir ilgilenemediklerini ve yeteri kadar zaman ayıramadıklarından dolayı kaynaştırma eğitimi uygulamalarının olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

2. Sınıfların kalabalık olmasının yanı sıra kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara dengesiz olarak dağılımı, kaynaştırma öğrencileri için fiziki imkânların ve öğrenim materyallerin yetersiz oluşu öğretmenlerin çoğunluğunun yakındığı bir durumdur.
3. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri okulların ve sınıfların kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne uygun gerekli fiziki düzenlemeler yapılmadığı için kaynaştırma öğrencilerini olumsuz yönde etkilediği sonucu tespit edilmiştir. Okulların ve sınıfların fiziki düzenlemelerin eksik olması hem öğretmenleri hem de öğrencileri olumsuz yönde etkilediği ve kaynaştırma eğitimi uygulamalarının aksamasına sebep olduğu sonucuna varılabilir. Deliveli (2021), Sadioğlu (2011) ve Bilen (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar da benzer sonuçlar elde edilmiş.
4. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının sınıf kuralları açısından sınıf içerisindeki düzenin bozulduğunu, sınıf disiplinini sağlamanın zorlaştığını bu durumun kaynaştırma eğitimini ve sınıf yönetimini olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.
5. Güzel (2014), tarafından yürütülen araştırmada “Ders araç ve gereçleri yeterli” şeklinde farklı bir bulgu ortaya konulmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin çoğunluğu ders araç ve gereçlerinin yetersiz olduğu, öğretmenlerin ve kaynaştırma öğrencilerin bu konuda desteğe ihtiyaç duyduğu sonucuna varılmıştır.
6. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu kaynaştırma öğrencileri için kaynaştırma eğitimi uygulamaları yaptıkları zaman normal öğrencilerin olumsuz etkilendiği belirtmişlerdir. Gök (2013), tarafından gerçekleştirilen araştırmada “Sınıf içinde kuralların eşit uygulanamamasından kaynaklı ayrımcılık durumunun olması” bulgusuna benzer sonuç tespit edilmiştir.
7. Görüş belirten sınıf öğretmenlerin çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen davranışlarının olduğu sınıfa uyum sağlayamadıklarını, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde sergilemiş olduğu olumsuz davranışların normal çocukları da etkilediğini ve kalabalık sınıflarında sınıf yönetimi konusunda zorlandıklarını belirtmişleridir. Sadioğlu vd. (2012) tarafından yürütülen araştırmada “Kaynaştırma öğrencileri normal öğrencileri akademik, sosyal ve psikolojik yönden olumsuz yönden etkiliyor.” sonucuna benzer sonuç tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyumunda karşılaştıkları zorluklar; kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen davranışlar (küfür, vurma, öfke nöbeti vb.) sergilediklerini, sınıf içerisinde arkadaşları ile iletişim kuramadıklarını, normal öğrenciler ile aralarında sosyal kabul açısından sorunlar yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

8. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin hemen hepsi kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi olması dersin planlama ve uygulama süreci açısından yaşadıkları zorluklar olarak; sınıf düzeyine göre ilerlediklerini kaynaştırma öğrencilerine özgü bir çalışma yapmadıklarını ve ayrı bir öğretimsel yöntem seçmediklerini, kaynaştırma öğrencisinin BEP planını yeterince uygulayamadığını kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisinin BEP planını uygulamanın mümkün olmadığını, kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilendiği zaman sınıf yönetimini olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir.

Gök (2013) tarafından yapılan araştırmada “dersin planlama ve hazırlık süreci açısından bir sorun yaşanmadığı, dersin planlanma sürecinde kaynaştırma öğrencileri dikkate alındığı” gibi farklı bir bulgu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sene başında kaynaştırma öğrencileri için hazırlanan BEP planının sınıfın kalabalık olması sebebiyle sadece kâğıt üzerinde kaldığı uygulayamadıkları sonucuna varılabilir.

9. Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu kalabalık sınıfta zaman yönetimi açısından yaşadıkları zorluklar olarak; kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencileri ile bireysel ilgilenme fırsatı bulamadıklarına, vakit ayırmaya çalıştıklarında ise müfredatı yetiştirememe kaygısını yaşadıklarına, kaynaştırma öğrencilerine temel dersler dışında müzik, resim ve beden eğitimi gibi diğer öğrencilerin daha çok bireysel çalışma yaptıkları derste ilgilenebildiklerini fakat sınıfın kalabalık olması sebebiyle bu derslerde bile kaynaştırma öğrencilerine verimli olamadıklarına değinmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli öğrencilerin normal akranları ile eğitsel ve sosyal yönden bütünleşmesini sağlaması gerekirken koşulların yetersizliğinden dolayı tam tersi özel gereksinimli öğrencilerin sınıfta gölge öğrenci konumunda kaldıklarını düşündürmektedir.

10. Sınıf öğretmenlerin çoğunluğu okul içinde ve dışında verilen desteğin yetersiz olduğunu, okulda kaynaştırma öğrenci sayısının fazla olmasından, rehber öğretmen yetersizliğinden, verilen desteğin genellikle evrak işlerinde destek olduğundan bahsetmişlerdir. İmkân ve koşulların yetersizliği sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine karşı isteksiz ve ilgisiz olmasına sebep olduğu sonucuna varılabilir.

11. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinden yeterli destek görmediklerini ve onlarla iletişim hâlinde olmadıklarını bu durumun verilen kaynaştırma eğitimini olumsuz yönde etkilediğini, verilen eğitimde ilerleme kat edemediklerini, ailelerin sosyoekonomik durumlarının düşük olması ve buna bağlı olarak eğitim seviyesinin de düşük olması kendisi ile olan iletişimlerini etkilediğine,

öğrencilerinin ailelerinin ihmalkâr ve ilgisiz olmasının durumu daha da zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Kurt ve Tomul (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Kaynaştırma öğrencilerinin aileleri ile sürekli iletişim hâlinde olduklarında, öğretmenlerin gerekli bilgilendirme ve yönlendirmeleri yapabildiklerinde verilen eğitiminin daha başarılı sonucuna varılmıştır.

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin kalabalık sınıflarında bulunmaları ile ilgili olarak genellikle olumsuz etkilerinden bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmenleri sınıf mevcutlarının fazla olmasından dolayı kaynaştırma öğrencileri ile birebir ilgilenemediklerini ve yeteri kadar zaman ayıramadıklarından dolayı kaynaştırma eğitimi uygulamalarının olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, sınıf mevcut sayılarının azaltılması durumunda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri ile bireysel olarak daha fazla ilgilenebilecekleri sonucuna varılmıştır. Kaynaştırma eğitimi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde sınıf yönetiminde sınıf mevcut sayısının fazla olması durumu bulgu olarak incelendiği ve temel ölçüt olarak ele alınmadığı görülmektedir. Fakat yapılan çalışma da sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında sınıf yönetimi konusunda yaşamış oldukları sorunların temelinde sınıf mevcut sayılarının fazla olması ve bu sebepten dolayı öğretmenlerin sınıf yönetimde zorlandıkları görülmektedir.

Sınıf öğretmenleri kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencileri ile ilgilenmek için serbest etkinlik, resim gibi derslerde zaman yaratmaya çalışsalar da sınıfın kalabalık olması sınıf düzenini ve yönetimini bozduğu ve kaynaştırma öğrencilerine verimli olmadıkları için sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri ile ilgilenmekten vazgeçtiği sonucu ileri sürülebilir.

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri için özel öğretimsel yöntemler seçemediklerini ve onlara özgü etkinlik hazırlayamadıklarından, sınıf mevcutlarının kalabalık olması sebebiyle zaten zaman yönetimi açısından sorun yaşadıklarını bir de sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olması dersi yetiştirememe gibi olumsuzluklar yaşadıklarından bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri ile ilgilendiklerinde zamanı verimli yönetemediklerini, istenilen hedef ve kazanımlara ulaşmadıklarını ve müfredatı yetiştirememe kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerinin akademik olarak geride olması ve odaklanma problemleri olduğu için derste bir süreden sonra dersin düzenini bozacak, arkadaşlarını rahatsız edecek olumsuz davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin akranları ile bir arada olmasını istemekte, ancak yaşanan sınıf yönetiminde sınıfın düzeni, olumsuz davranışlar, zaman

yönetimi gibi yaşadıkları bazı sorunlara karşın bu konuda tereddüt yaşamaktadırlar. Sınıfların kalabalık olmasının yanı sıra kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara dengesiz olarak dağılımı, kaynaştırma öğrencileri için fiziki imkânların ve öğrenim materyallerin yetersiz oluşu öğretmenlerin çoğunluğunun yakındığı bir durumdur. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerin ailelerinin bu konu hakkında yeteri kadar bilgiye sahip olmaması ve öğretmene destek olmaması sınıf öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine ilişkin tutumlarının olumsuz yönde olmasına sebep olmaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmeni görüşlerine göre kalabalık sınıfta kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yöntemlerine ilişkin ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

1. Sınıf öğretmenlerin çoğunluğu sınıfın fiziksel düzenini kaynaştırma öğrencisinin yetersizlik türüne göre düzenlemeye çalıştığını, sınıf kuralları konusunda tutarlı davrandıklarını kuralların tüm öğrenciler için geçerli olduğunu belirtmişlerdir. Gök (2013) tarafından yürütülen araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir.
2. Araştırma katılan sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin genelde pasif, sessiz, içine kapanık çocuklar olduğunu, kendilerini ifade edemedikleri zaman kendilerini gösterebilmek için olumsuz davranışlarda bulunduklarını düşünmektedirler. Kaynaştırma öğrencisinin olumsuz davranışlar sergilediği zaman sözlü uyarılarda bulunduğunu, diğer sınıf öğretmenleri yaşanan olumsuz durumlarda aileden veya rehber öğretmenden yardım istediklerini ifade etmişlerdir.
3. Sınıf öğretmenleri kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencilerine sorumluluklar verilerek sınıfa ait olduklarını hissettirmenin, olumlu davranışlarının takdir edilmesinin, öğrencilerin sevmeye ihtiyaç duyduklarını ve öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerini iyi tanınması gerektiğinin önemli olduğu sonucuna varılmıştır.
4. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin genelde pasif, sessiz, içine kapanık çocuklar olduğunu, kendilerini ifade edemedikleri zaman kendilerini gösterebilmek için olumsuz davranışlarda bulunduklarını ve bu durumun çözümünde akran desteğine başvurduğunu ifade etmişlerdir. Gök (2013) tarafından yürütülen çalışmanın sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmüştür.
5. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyumu ve sosyal kabulü için kaynaştırma öğrencisini iyi tanımanın, özel durumunun normal öğrencilere anlatılmasının ve empati kurmanın önem arz ettiğini belirtmişlerdir. Elde edinilen bu sonuç Güzel (2014) tarafından yürütülen araştırma sonucu ile farklılık göstermiştir.

6. Sınıf öğretmenleri kalabalık sınıflarında olabildiğince kaynaştırma öğrencilerine özelleştirilmiş çalışmalar ve etkinlikler hazırlamaya gayret gösterdiklerini fakat sınıfın kalabalık olması, müfredatın yoğun olması sebebiyle ilk tavizi kaynaştırma öğrencilerinden verdiklerini, onları es geçtikleri sonucu tespit edilmiştir.

Kalabalık Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerin İlk Kez Kaynaştırma Öğrencisi Okutacak Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetimi Hakkında Tavsiyeleri

Araştırmaya katılan kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine sınıf yönetimi hakkında tavsiyelerde bulunmuşlardır. Bunlar: Sonsuz sevgi ve sabır ile yaklaşmak, kaynaştırma öğrencisi ile iletişim kurmak, olumlu davranışlarını pekiştirmek, aile ile iş birliği hâlinde olmak, deneyimli sınıf öğretmenlerinin tecrübelerinden faydalanmak, sınıf kuralları konusunda kararlı ve tutarlı olmak.

Sınıf öğretmenlerinin büyük kısmı ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine, kaynaştırma öğrencilerinin güçlü ve zayıf yönlerini bilmeli ve onları iyi tanımalarını önermektedirler. Sınıf öğretmenleri bu konuda üniversite eğitiminin daha çok teorik bilgi üzerine olduğunu yeni mezun öğretmenlerin staj uygulaması ile sahaya inmesini ve tecrübeli öğretmenlerin deneyimlerinden faydalanmayı tavsiye etmektedir.

Kalabalık Sınıfında Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Tavsiyeleri

Kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarının iyileştirilmesi için çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, kaynaştırma eğitiminin faydalı olduğunu düşünmekte fakat uygulama kısmında yeterli desteğin sağlanmadığı için uygulama kısmının başarılı olmadığı ve iyileştirme çalışmalarının yapılmasının önem arz ettiği belirtilmiştir. Deliveli (2021), Sadioğlu (2011), Gök (2013) ve Bilen'in (2007) konuya ilişkin çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Katılımcılar kaynaştırma eğitimi uygulamalarının verimli olabilmesi için en başta sınıf mevcut sayılarının düşürülmesini, kaynaştırma öğrencileri için materyal desteğinin sağlanmasını, tam zamanlı kaynaştırma eğitimi yerine yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi, ailelere bilgilendirici eğitim verilmesini, öğretmenlere nitelikli ve etkili hizmet içi eğitim verilmesini önermektedirler. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, kaynaştırma eğitimi üzerine yapılan çalışmalar olduğunun fakat bunların teori de kaldığını ve uygulamaya geçirilemediğinden

kaynaştırma eğitimi olumsuz etkilediği sonucuna varılabilir. Kaynaştırma eğitimi hakkında yapılan çalışmaların daha sistematik, her çevreye ve koşula uyum sağlayabilen, sürekli güncellenen, geri dönüt verilen ve denetlenen bir sistem üzerine kurulması dâhilinde verilen eğitimden daha fazla verim alınabileceği kanaatine vardıkları sonucuna ulaşılabilir. Sınıf öğretmenlerinin kalabalık sınıfta kaynaştırma eğitimi uygulamaları üzerine görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin çoğunluğu ilk olarak sınıf mevcut sayılarının azaltılması tavsiyesinde bulundukları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri, sınıf mevcut sayısının azaltılma dâhilinde kaynaştırma eğitimi ile ilgili yaşanan problemlerin azalacağı ve kaynaştırma eğitimi olumlu etkileyeceği sonucuna varılabilir. Sınıf öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin diğer önerileri şu şekilde sıralanabilir: Okulların kaynaştırma öğrencileri için fiziksel imkânlarının iyileştirilmesi, kaynaştırma öğrencisinin düzeyine göre eğitim seçimi, her sınıfta en fazla bir tane kaynaştırma öğrencisinin bulunması, kaynaştırma öğrencilerine yönelik sosyal etkinlik çalışmalarının artırılması, kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında araştırmalar yapılması, üniversite öğreniminde verilen kaynaştırma eğitiminin iyileştirilmesi, okullarda verilen destek eğitim saatlerinin artırılması, özel eğitimin anasınıfında zorunlu olması, sınıflarda gölge öğretmen uygulaması, kaynaştırma öğrencileri için portfolyo dosyalarının hazırlanması.

Türkiye’ de özel gereksinimli öğrencilerin, yetersizlik durumu üzerine eğitim alması, akranları ile sosyalleşebilmesi için normal eğitim kurumlarında öğrenim görebilmesi ve bu süreç içerisinde öğretmen, öğrenci ve ailelere gerekli destek hizmetlerin sağlanması yasalarla güvence altına alınmıştır. Yapılan araştırma sonucu kaynaştırma eğitimi uygulamaların da ciddi eksiklerin, uygulama kısmında aksaklıklar olduğunu göstermektedir. Sınıf öğretmenlerini kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgilendirmelerin yapılmadığı ve öğretmenlerin süreç içerisinde zorlandıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıflardaki istenmeyen davranışları ile ilgili olarak önemli sorunların başında sınıf mevcutların kalabalık olması, kaynaştırma öğrencisi ile normal eğitim sınıflarında yeterince ilgilenilmemesi gelmektedir. Bu nedenle sınıf öğretmenleri, kaynaştırma öğrencilerinin eğitim öğreniminde öğretimi uyarlama, değerlendirme ve sınıf yönetimi konusunda sorunlar yaşamaktadırlar.

Öneriler

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda uygulamaya ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik çeşitli önerilere yer verilmeye çalışılmıştır. Ancak araştırmanın önerileri incelenirken sınırlılıklar göz ardı edilmemelidir. Bu çalışma yalnızca

İstanbul İli Arnavutköy İlçesinde kalabalık sınıfta kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan 16 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.

Uygulamalara Yönelik Öneriler

1. Sınıf mevcutları yönetmelikteki esaslara göre düzenlenmeli ve sınıf mevcut sayıları düşürülebilir.
2. Normal eğitim sınıflarında en fazla bir tane kaynaştırma öğrencisi olması ve kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara dağılımı yapılırken dengeli dağılımı sağlanabilir.
3. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarının daha faydalı olabilmesi için öğretmen-öğrenci-okul-aile iş birliğinin sağlanması ve sürecin etkin yürütülmesi sağlanabilir.
4. Okullarda tam zamanlı kaynaştırma eğitimi yerine yarı zamanlı eğitim uygulamasına geçilmesi sağlanabilir.
5. Kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıflara kayıt ve yerleştirmeleri yapılırken öğrencinin yetersizlik türü dikkate alınması ve durumu ağır olan öğrencilerin özel eğitim kurumlarına yönlendirmeleri yapılabilir.
6. Kaynaştırma eğitimi uygulanan her okulda en az bir özel eğitim öğretmeni görevlendirilebilir.
7. Kaynaştırma öğrencilerinin hepsinin özel eğitim merkezlerinden veya destek eğitim kurslarından yararlanabilmesi sağlanabilir.
8. Okulların ve sınıfların fiziki koşulları kaynaştırma öğrencilerinin engel durumlarına göre gerekli düzenlemeler ve iyileştirme çalışmaları yapılabilir.
9. Her okulda kaynaştırma eğitimine uygun eğitim materyalleri bulunan destek eğitim odası olması ve her öğrencinin destek eğitim odasından faydalanabilmesi sağlanabilir.
10. Kaynaştırma öğrencilerine özgü ayrı ders kitabı, eğitim materyal desteği sağlanabilir.
11. Kaynaştırma öğrencileri için anasınıfından itibaren öğrencinin genel bilgilerinin bulunduğu ve yıllara göre gelişiminin internet platformu üzerinde takip edilebileceği, her öğrenciye özgü sanal öğrenci portfolyo dosyası hazırlanabilir.
12. Sınıf öğretmenlerine kaynaştırma eğitimi üzerine uygulamalı, öğretmenlerin etkin katılım sağlayabileceği ve geri dönüt imkânı veren hizmet içi eğitim veya seminerler verilebilir.
13. Üniversite öğrenimi sırasında sınıf öğretmenlerine kaynaştırma eğitimi üzerine daha uygulamalı eğitimler verilmesi ve kaynaştırma öğrencisi bulunan okullarda staj yapma imkânı verilebilir.

14. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında önceliğin gönüllü sınıf öğretmenlerine verilmesi, sınıf öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında görev alması için gerekli destek ve teşvik edici ek düzenlemeler yapılabilir.

İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırma İstanbul ili Arnavutköy ilçesi ile sınırlıdır, bu bakımdan yerelde farklı yer ve bölgelerde ve Türkiye'nin diğer illerinde de benzer çalışmalar yapılabilir.
2. Araştırma resmî ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerini kapsamaktadır, bu nedenle özel okullarda çalışan sınıf öğretmenleriyle de bu araştırma yinelenabilir.
3. Kaynaştırma eğitimi uygulanan okullarda kalabalık sınıflarda sınıf mevcut sayısı düşürülerek, öğretmenlere ve kaynaştırma öğrencilere gerekli destek eğitim hizmetleri, kaynaştırma eğitime yönelik materyal desteği ve okulun fiziki düzenlemeler yapıldıktan sonra sınıf öğretmenlerin kaynaştırma eğitime ilişkin görüş ve önerileri belirlenerek kaynaştırma eğitimi uygulamalarının başarısı ve verimliliği incelenebilir.
4. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim alan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve yeterlikleri ile kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik eğitim almayan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve yeterliklerinin karşılaştırıldığı çalışmalar yapılabilir.
5. Sınıf öğretmeni haricindeki diğer farklı branş ve farklı sınıf düzeyi okutan öğretmenlerin farklı sınıf seviyelerinde kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutum ve görüşleri ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
6. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüşleri yeterlilikleri nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma desenleriyle belirlenebilir.
7. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır, benzer çalışmalar nitel araştırmalarda kullanılan birden çok veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma desenleriyle yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, S. (2015). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 16(5), 215-234.
- Akbayrak, K. (2022). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı tüm öğretmenler için yol haritası*. MEB Yayınları.
- Ataman, A. (2005). Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim. Ataman, A. (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* (12-48). Gündüz Eğitim.
- Ataman, A. (2009). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Gündüz Eğitim.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Barton, M. L. (1992). Teachers' opinions on the implementation and effects of mainstreaming. ERIC database. (ED 350802).
- Başar, H. (1997). *Sınıf yönetimi* (3. basım). Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. MEB Yayınları.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Anı.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(04). https://doi.org/10.1501/Ozlegit_00000000050
- Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D., & Keskin, M. (2018). Türkiye'de ilkököl ve ortaokullarda yapılan kaynaştırma araştırmalarının gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(3), 577-614. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.336925>
- Batu, S., & Kırcaali-İftar, G., (2007). *Kaynaştırma*. Kök.
- Batu, S., & Kırcaali-İftar, G. (2011). *Kaynaştırma* (6. baskı). Kök.
- Bayındır, N. (2001). *Sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarının öğrenci başarısı üzerindeki etkisi* (Tez No. 106749) [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Berkant, H. G., & Atılgan, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Educational Reflections*, 1(1), 13-25.
- Bilen, E. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri* (Tez No. 211466) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Boyacı, A. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin disipline sınıf kurallarına ve cezalara ilişkin görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Türkiye-Norveç Örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 60(60), 523-554.
- Brophy, J. (1988). Educating teachers about managing classrooms and students. *Teaching and Teacher Education*, 4(1), 1–18. [https://doi.org/10.1016/0742-051X\(88\)90020-0](https://doi.org/10.1016/0742-051X(88)90020-0)
- Cardona, C. M. (2002). *Instructional adaptations in inclusive classroom in Spain: Feasibility and effectiveness of implementation* (ED471197). ERIC. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED471197.pdf>
- Çağlar, Ç. (2009). Sınıf yönetimini etkileyen etmenler. M. Çelikten (Ed.), *Yapılandırmacı yaklaşıma göre sınıf yönetimi* (2. baskı). Anı.
- Çelikten, M. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre sınıf yönetimi*. Anı.
- Çoşgun-İlgar, S., & İlgar, M. Z. (2014). Nitel veri analizinde bilgisayar programlarının kullanılması. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 31-78.
- Çubukçu, Z., & Girmen, P. (2008). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin görüşleri. *Bilgi*, 44, 123-142.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations (Çev: Tuba Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.
- Değirmenci Kurt, A., & Tomul, E. (2019). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 144-154.
- Deliveli, K. (2021). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği konusundaki görüşleri ve geleceğe yönelik beklentileri* (Tez No. 673169) [Doktora tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Burdur]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demir, E., & Usta, M. (2019). Kaynaştırma eğitimine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri: karaman ilinde bir araştırma. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 80-98.
- Diken, İ. H., & Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihin engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(03). https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000042
- Durğun, B. (2010). *Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Sancaktepe ilçesi örneği)* (Tez No. 262382) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Edwards C. H. (2000). *Classroom discipline and management* (3rd. ed.). John Wiley&Sons.
- Ercoşkun, M. H. (2011). Etkili sınıf yönetimi oluşturmada sınıf öğretmenlerinin yeni rollerinin incelenmesi [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Ercoşkun, M. H., & Ada, Ş. (2013). Etkili sınıf yönetimi oluşturmada sınıf öğretmenlerinin yeni rollerinin nitel açısından incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 60-79.
- Erden, M. (2005). *Sınıf yönetimi*. Epsilon.
- Erdoğan, İ. (2002). *Sınıf yönetimi* (5. Basım). Sistem.

- Ergen, S. (2009). *İlköğretim eğitim sisteminde kalabalık sınıfların yönetimi ve Esenyurt ilköğretim okullarında bir araştırma* (Tez No. 271253) [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eripek, S. (2007). Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları. S. Eripek (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma* içinde (ss. 1-21). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ertuğrul, F. (2019). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma/Esnek Desen Araştırması: Alana İlişkin Zorluklar, Sorunlar ve İmkânlar. *Nitel Sosyal Bilimler*, 1(1), 48-68.
- Gök, R. (2013). *Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri* (Tez No. 321934) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi-Antalya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güner, N. (2010). *Kaynaştırma uygulamaları yapılan sınıflarda çalışan öğretmenlerin sınıf yönetimi bilgi düzeyleri ile önleyici sınıf yönetimi eğitim programının öğretmenlerin sınıf yönetimlerine etkisinin incelenmesi* (Tez No. 309496) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi- Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güneş, F. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ocak
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2016). Türkiye’de özel öğrenme güçlüğüne ilişkin yapılan araştırmaların betimsel analizi. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 30(2), 123-153. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buje/issue/14782/327987>
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar (Beykoz ilçesi örneği)* (Tez No. 355918) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Jones, V., & Jones L. (2015). *Comprehensive classroom management; Creating communities of support and solving problems*. Pearson Education Canada.
- Karasu, N. (2010). *Üstün zeka/yetenek, dil ve konuşma bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu*. Pegem Akademi.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kılıçoğlu, M. (2007). *Aktif öğrenme için etkili öğretmen*. Morpa Kültür.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). *Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri, Özel Eğitim*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G. (2007). *Otizm spektrum bozukluğu*. Daktylos.
- Kırcaali-İftar, G. (2007a). Özel gereksinimi olan diğer öğrenciler. S. Eripek (Ed.), *İlköğretimde Kaynaştırma* (s. 125-137). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G. (2007b). Seyrek rastlanan yetersizlikleri olan öğrenciler. S. Eripek (Ed.), *İlköğretimde Kaynaştırma* (s. 87-105). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kuş, E. (2006). *Bilgisayar destekli nitel veri analizi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı*. Doğuş.
- Kwapy, J.E. (2004). *Attitudes Toward Inclusive Education By K-12 Regular and Special Education Techers. A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy Capella University*.

- Lewis, R. B., & Doorlag, D. H. (2000). *Teaching special students in general education classrooms*. Merrill, an imprint of Prentice Hall.
- Mcleod J., J. Fisher., & G. Hoover. (2003). *The key elements of classroom management: managing time and space, student behavior, and instructional strategies*. ASCD.
- MEB. (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Ankara: Milli Eğitim.
- MEB. (2006a). Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı. Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2010). Okullarımızda Neden, Niçin, Nasıl Kaynaştırma? Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu”, Ankara.
- MEB. (2010a). İlköğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi, . Ankara: Milli Eğitim.
- MEB. (2013), *Bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları öğretmen kılavuz kitabı*. MEB.
- MEB. (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmî Gazete.
- Melekoğlu, M. A. (2010). Öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu, duygu/davranış bozukluğu. İ. H. Diken. (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma* içinde (s.89-118). Pegem Akademi.
- Miles, M., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma Ve Ad Verme Yönetmeliği. (2020). <https://ogm.meb.gov.tr/www/mill-egitim-bakanligi-kurum-acma-kapatma-ve-ad-verme-yonetmeliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonetmelik/icerik/1042>
- Millî Eğitim Bakanlığı, İlköğretim ve Eğitim Kanunu. Resmî Gazete, 17729: 12 Ocak 1961.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, (2022) https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2008). *Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları*. (Yayın No. 2008-60).https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_10/08101631_kaynatmayoluylaeitimuygulamasgenelgesi.pdf
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1739 s. k). Resmî Gazete, 14574: 24. Haziran 1973.
- Moran, A. (2007). Embracing inclusive teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 30(2), 119-134. <https://doi.org/10.1080/02619760701275578>
- Özcan, Ö., & Elyas, Z. (2007). Çocuk ve ergenlerde ruhsal bozukluklar. A. Kaya (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (2. baskı). Pegem.
- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (573 s. KHK)’’ Resmî Gazete, 23911: 6 Haziran, 1997.
- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (1997). <http://mevzuat.meb.gov.tr/mevzuatdetay/WDVqcVcxeSs5QUhQNXVqNDRiQytYQT09>
- Özel Eğitim hizmetleri yönetmeliği. (2018). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. 2010.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmî Gazete, 23937: 18 Ocak 2000.
- Özel, A., & Bayındır, N. (2008). *Yapılandırmacı anlayışa göre sınıf yönetimi*. Pegem A.

- Özkan-Yaşaran, Ö., Batu, E. S., & Özen, A. (2014). Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Kabullerini Sağlamada Normal Gelişim Gösteren Öğrencilere Sunulan Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinliklerinin Etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 167-180. <https://doi.org/10.18037/ausbd.92732>
- Özyürek, M. (2009). Öğrenme güçlüğü olan çocukların eğitimi. G. Akçamete, (Ed.), *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (1.baskı, ss. 315-336)..
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications.
- Ringlaben, R. P., & Price, J. R. (1981). Regular classroom teachers' perceptions of mainstreaming effects. *Except Child*, 47(4), 302-400. <https://doi.org/10.1177/001440298104700410>
- Sadioğlu, Ö. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerilerine yönelik nitel bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Sak, U., Çitil, M., Atbaşı, Z., Özdemir, C., Polatoğlu, Y., Şen, R., & Onat, R. (2020). *Türkiye’de özel eğitim hizmetleri*. MEB.
- Schoger, K. D., (2006). Reverse inclusion: Providing peer social interaction opportunities to students placed in self-contained special education classrooms. *Teaching Exceptional Children Plus*, 2(6), 1- 10.
- Smith, T. E. C., Polloway, E. A., Patton, J. R., & Dowdy, C. A. (2006). *Teaching students with special needs in inclusive settings, (revised IDEA edition)*. Allyn & Bacon.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: yayınlar/araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(02). https://doi.org/10.1501/Ozlegt_00000000083
- Sucuoğlu, B. (2006). *Yeni ilköğretim programları ve öğretmen yeterlikleri ışığında etkili kaynaştırma uygulamaları*. Ekinoks.
- Sucuoğlu, B., & Kargın, T., (2008). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. Morpa.
- Sucuoğlu, B., Ünsal, P., & Özokçu, O. (2004). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin önleyici sınıf yönetimi becerilerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 51-64.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Şişman, M., & Turan, S. (2020). Sınıf yönetimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Taner, M. (2007). *Özel Eğitim*. Gün.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/>
- Türnüklü, A. (2006). *Onarıcı disiplin*. Ekinoks.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Uzun, A. (2005). *Özgürleştirilen disiplin*. Bilge.
- Yaman, E. (2007). *Üniversitelerde bir eğitim yönetimi sorunu olarak öğretim elemanının maruz kaldığı informal cezalar: Nitel bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Yaman, E., (2010). Kalabalık sınıfların etkileri: Öğrenciler ne düşünüyor?. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 403-414.

- Yazıcıoğlu, T. (2018). Tersine kaynaştırma modeli ve uygulama örnekleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 4(1), 39-48.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin.
- Yiğit, B. (2008). *Sınıf yönetimi; Teori, ve pratik uygulamalar*. Kriter.

EKLER

Ek-1. Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

KALABALIK SINIFLARINDA KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİ BULUNAN SINIF ÖĞRETMENLERİ İLE YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Konusu: Kalabalık Sınıflarda Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Güçlüklerin İncelenmesi

Okul:

Tarih ve Saat:

Görüşmeci:

GİRİŞ

Merhaba, adım Betül VELİOĞLU. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisans Öğrencisiyim. Kalabalık sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesine yönelik bir araştırma yapmaktayım. Bu konuda siz sınıf öğretmenlerimizin deneyimlerini öğrenmek istiyorum. Çalışmanın amacı bu görüşme yoluyla belirtilen konuda bilimsel gerçekliğe uygun bilgiye erişmek olduğundan çalışmanın hiçbir aşamasında kimliğinize yönelik bilgiye yer verilmeyecektir. Ayrıca, görüşlerinizi ilgili uzmanların dışında kimse bilmeyecek ve bunlar tarafımdan gizli tutulacaktır. Zamanı daha iyi kullanabilmek ve sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutmak için izin verirseniz görüşmeyi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

- 1) Kendinizi kısaca tanıtır mısınız? (yaş, kıdem, mezun olduğunuz okul, vb.)
- 2) Sınıfınız ile ilgili kısaca bilgi verebilir misiniz? (Kaçıncı sınıf? Sınıf Mevcut Sayısı, Sınıfınızda Bulunan Tanılanmış (Raporlu) Kaynaştırma Öğrenci Sayısı, Var Olan Kaynaştırma Öğrencileriniz Yetersizlik Türü Nedir? Kaynaştırma öğrencilerinizin tanılması ne zaman yapıldı? Kaynaştırma öğrencilerinizden sınıf tekrarı yapan oldu mu? Kaynaştırma öğrencilerinizin ilk tanılama sonrasında yetersiz olduğu durumlarda ilerlemeniz ne boyutta?)
- 3) Kaynaştırma / bütünleştirme eğitimi alıp almadığınız ile ilgili bilgi verir misiniz?
*Aldığınız kaynaştırma / bütünleştirme eğitiminin size kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?
- 4) Kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitim almalarının gerekli olup olmadığı ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
*Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrencileriniz herhangi bir özel eğitim kurumundan veya okulda destek eğitim odasından faydalıyor mu?
- 5) Sınıf mevcut sayınızın fazla olması kaynaştırma eğitimi açısından sınıf yönetiminizi nasıl etkiliyor? (Oturma düzeni, sınıfın fiziksel düzen yönetimi, sınıf trafiği (Sınıfa giriş ve çıkışların düzenlenmesi, sınıf içinde öğrenci hareketliliğinin sağlanması), sınıf içi kuralların (Derse vaktinde gelme, parmak kaldırarak konuşma, başkalarının sözünü kesmeme, nöbet görevinin yerine getirilmesi...))
*Kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu kalabalık sınıfınızda istenmeyen davranışlar yaşanıp yaşanmadığı, kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilere karşı davranışları ve tutumları hakkında bilgi verebilir misiniz? (Saldırgan, saygısız, pasif, alaycı...)

* Kaynaştırma öğrencisinin olumlu davranışlarını pekiştirmek olumsuz davranışlarını gidermek için ne tür yöntemler uyguladığınızla ilgili bilgiler verir misiniz?

*Sizce kaynaştırma öğrencisi bulunan kalabalık sınıflarda ilişki ve iletişimin yönetimi nasıl olmalıdır?

*Kaynaştırma öğrencilerinizin BEP(Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı) planını uygularken sınıf yönetimi açısından nelere dikkat ediyorsunuz?

- 6) Kaynaştırma öğrencilerinizi dikkate alarak kalabalık sınıfınızda öğretimsel alanları nasıl düzenliyorsunuz? (İlgi ve öğrenme köşesi, küçük grup çalışma alanları, bireysel çalışma alanları, bilgisayar istasyonları, araç-gereç saklama alanları, öğrenci ürünleri ve evraklarının saklanması...)

*Kaynaştırma öğrencilerinizi göz önünde bulundurarak öğretim yöntemi seçimi konusundaki kararlarınız sınıf yönetiminizi etkiliyor mu?

- 7) Kalabalık sınıfınızda kaynaştırma öğrencilerinin olması zaman yönetiminizi nasıl etkiliyor?

*Kaynaştırma öğrencilerinizi dikkate alarak öğretmenin zaman yönetimi açısından kişisel becerilerini etkiliyor mu? (Ders zili çalmadan konuyu tamamlamadaki tutarlılığı, hedef ve kazanımları gerçekleştirebilme, değerlendirme aktivitelerine ayırdığı zaman vb.)

*Kalabalık sınıfınızda kaynaştırma öğrencilerinize yeterli kadar vakit ayırıp ayırmadığınızla ilgili bilgi verir misiniz?

- 8) Kalabalık sınıfınızda kaynaştırma öğrencilerinizin sosyal kabulü ve diğer öğrencilerle olan etkileşimi konusunda sorunlarla karşılaşp karşılaşmadığınız hakkında bilgi verir misiniz?

- 9) Kaynaştırma / bütünleştirme eğitimi konusunda verilen okul içi desteğin (BEP ekip üyeleri, özel eğitim danışmanlığı, destek eğitim odası vs.) yeterli olup olmadığı ile ilgili bilgi verir misiniz?

- 10) Kaynaştırma / bütünleştirme eğitimi konusunda verilen okul dışı desteği (çocuğun düzenli takibini yapan hekim, psikolog, özel eğitim uzmanı vs.) yeterli olup olmadığı ile ilgili bilgi verir misiniz?

- 11) Kaynaştırma öğrencilerinizin aileleri ile iletişim konusunda neler yapıyorsunuz? Ailelerin bu süreçte size destek olup olmadığı ile ilgili bilgi verir misiniz?

*Sınıf öğretmeni ile kaynaştırma öğrencisinin ailesi arasındaki iletişim durumu kaynaştırma eğitimi uygulamalarını nasıl etkiliyor?

- 12) Kaynaştırma bütünleştirme eğitimi uygulamalarının etkili şekilde gerçekleştirilmesi için neler yapılmasını (öğretmenler, okul yöneticileri, politika yapıcılar, uygulayıcılar, üniversiteler, araştırmacılar vs.) önerirsiniz?

- 13) Kalabalık sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi okutan bir sınıf öğretmeni olarak ilk kez kaynaştırma öğrencisi okutacak sınıf öğretmenlerine sınıf yönetimi hakkında nasıl tavsiyelerde bulunursunuz?

- 14) Kalabalık sınıflarda kaynaştırma uygulamalarında karşılaştığınız sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

- 15) Bu konu ile ilgili son olarak neler söylemek istersiniz?

Ek-2. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-102677851
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Betül VELİOĞLU)

20/05/2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Atatürk Üniversitesinin 16.05.2024 tarihli ve E-88179374-100-2400160201 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 17.05.2024 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Kalabalık Sınıflarda Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sınıf Öğretmenlerinin
Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Güçlüklerin İncelenmesi
Araştırma Türü : Görüşme
Araştırma Yeri : Arnavutköy
Araştırma Yapılacak Kişiler : İlkokul Öğretmenleri
Araştırmanın Süresi : 2023 - 2024 Eğitim - Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Murat Mücahit YENTÜR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Mustafa KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- İlgi (b) Yazı ve Ekleri (3 Sayfa)
- İlgi (c) Tutanak (1 Sayfa)

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-44-102746906
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Betül VELİOĞLU)

21.05.2024

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Valilik Makamının 20.05.2024 tarihli ve E-59090411-20-102677851 sayılı oluru.

Valilik Makamının Anket ve Araştırma İzni konulu ilgi (b) oluru ve kullanılması uygun görülen ölçme araçlarının Müdürlüğümüzce mühürlenmiş örnekleri ekte gönderilmiştir.

İlgi (a) genelgenin 28. maddesinde; "Araştırma uygulama izni alan kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar tamamladıkları bilimsel araştırma ile ilgili sonuç raporlarını, izni aldıkları ilgili birime çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde göndereceklerdir." ifadesi yer almaktadır.

Olur gereğince işlem yapılması ve araştırma sonuç raporunun ekte sunulan örneğe göre Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi hususlarında gereğini arz ederim.

Ayşe Nur ÇALIKÇI
İl Millî Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

Ek:
1- Valilik Oluru (1 Sayfa)
2- Rapor Örneği
3- Ölçekler

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Binbirdirek Mah. İmran Ökten Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul
Telefon : 0212 384 36 32
E-posta : stratejigelistirme34@meh.gov.tr
Kep Adresi : meh@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meh-ehys>
Bilgi İçin : Aykut ÇELİK
Unvanı : Büro Hizmetleri
İnternet Adresi : <http://istanbul.meh.gov.tr/>

102506208/4

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ANKET ARAŞTIRMA KOMİSYONU DEĞERLENDİRME FORMU								
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN								
Adı Soyadı:	Betül VELİDOĞU							
Kurumu / Üniversitesi:	Atatürk Üniversitesi							
Araştırma Yapılacak İl:	İstanbul							
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi:	...İlkokul...							
Araştırmanın Konusu:	Kırsal Sınıflarda Kaynakçılık Öğretimi Olan Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Güçlüklerin İncelenmesi							
Üniversite / Kurum Onayı:	Var							
Veri Toplama Araçları:								
MEB 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Genelge Kapsamında Anizleme, Yargı ve Sosyal Etkilik İçerisinde Dikkat Edilecek Hususlar								
Haddeler	Uygun	Uygun Değil	Haddeler	Uygun	Uygun Değil	Haddeler	Uygun	Uygun Değil
2020/2 Genelgenin 1. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 2. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 3. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 4. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 5. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 6. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 7. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 8. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 9. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 10. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 11. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 12. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 13. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 14. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 15. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 16. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 17. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 18. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 19. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 20. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 21. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 22. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 23. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 24. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 25. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 26. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 27. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 28. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 29. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 30. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 31. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 32. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 33. Maddesi	☐	☐
2020/2 Genelgenin 34. Maddesi	☐	☐						
KOMİSYON GÖRÜŞÜ								
Veri toplama araçlarının eğitim öğretim alomayacak şekilde günlüklik olarak iliyik olarak uygulanması ve araştırma sonuç raporunun makul ölçülerde (izin alınmadan) kamuoyuyla paylaşılmasını keşifliyle yürütömesinde bir sakınca bulunmaktadı ☐ bulunmamaktadır ☒								
Komisyon Kararı				Oybirliğiyle Alınmıştır,				
KOMİSYON								
Açıklama:				Ünvan-Adı Soyadı-İmza				
				(17.05.2024) Üye: Dr. Feriye KARAK				
				(17.05.2024) Üye: Hale GÜNE				
				(17.05.2024) Üye: Yılmaz ERGİL				

ÖZ GEÇMİŞ

Araştırmacı yılında doğdu. İlk ve orta öğretimini Erzurum'da tamamladı. 2013 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde Anabilim Dalı'nda lisans öğrenimine başladı. 2017 yılında lisans eğitimini tamamladı. 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitim Merkezinde usta öğretici olarak 4 yıl görev yaptı. 2021 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalında Sınıf Eğitimi üzerine yüksek lisans programını kazandı. 2022 yılında İstanbul İli Arnavutköy İlçesinde Mehmet Zeki Obdan İlkokulunda Sınıf Öğretmeni olarak atandı ve görevine hâlen devam etmektedir.

